RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Täydentävien ehtojen opas 2021

Julkaisupäivä: 23. helmikuuta 2021

1. Mitä ovat täydentävät ehdot?

Täydentävät ehdot ovat perusvaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien ehtona. Täydentävät ehdot koostuvat viljelyyn liittyvistä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista sekä lakisääteisistä hoitovaatimuksista. Lakisääteiset hoitovaatimukset liittyvät ympäristöasioihin, kansanterveyteen, kasvien terveyteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin.

Taulukko 1. Täydentävien ehtojen kokonaisuus

Täydentävien ehtojen kokonaisuus
Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset • Pientareet, suojakaistat ja maaperän kunto • Hukkakauran ja jättiputken torjunta • Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaisesti • Kesantojen hoito • Maisemapiirteiden säilyttäminen • Kasteluveden otto • Pysyvien nurmien hoito • Pohjaveden suojelu

Lakisääteiset hoitovaatimukset
Ympäristö:
• Lannan ja lannoitteiden käyttö ja varastointi
• Luonnon suojeleminen maatalousmaalla
Kansanterveys sekä eläinten terveys ja kasvien terveys:
• Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
• Kasvinsuojeluaineiden käyttö
• Elintarvikkeiden turvallisuus
  ○ Alkutuotannon hygienia
  ○ Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, lääkejäämät, lääkityskirjanpito
• Rehut
• Eläintaudit
  ○ Tuonti ja vienti
  ○ TSE-taudit
Eläinten hyvinvointi

Ehdot koskevat useimpia viljelijätukia. Kun haet EU:n kokonaan tai osittain rahoittamia tai eräitä kansallisia viljelijätukia, sinun tulee tuntea ja noudattaa täydentäviä ehtoja. Tuet, jotka vaativat tässä oppaassa kerrottujen ehtojen noudattamista luetellaan alla olevassa listassa. Täydentävien ehtojen lisäksi viljelijätuissa on myös omia ehtoja, jotka ovat täydentäviä ehtoja vaativampia.

Tuet, joiden vaatimuksena on täydentävien ehtojen noudattaminen:

- Perustuki
- Viherryttämistuki
- Nuoren viljelijän tuki
- Peltokasvipalkkio
- Lammas- ja vuohipalkkiot

- Lypsylehmäpalkkio
- Nautapalkkio
- Ympäristökorvaus (ympäristösitoumus ja ympäristösopimukset)
- Luonnonmukaisen tuotannon korvaus
- Luonnonhaittakorvaus
- Eläinten hyvinvointikorvaus
- Pohjoiset hehtaarituet (pohjoinen hehtaarituki, yleinen hehtaarituki ja nuorten viljelijöiden tuki)

Vain osa hyvän maatalouden ja ympäristön ehdoista koskee pohjoisia hehtaaritukia. Pohjoisissa hehtaarituissa täydentävistä ehdoista pitää noudattaa suojakaista- ja piennarvaatimusta, pysyvien nurmien ja laitumien hoidon vaatimuksia, sängen polton kieltoa, maisemapiirteiden säilyttämistä sekä hukkakauran ja jättiputken torjuntaa).Täydentävät ehdot koskevat tuenhakijan kaikkea maatalousmaata ja maatalouden harjoittamista. Täydentäviä ehtoja pitää noudattaa koko kalenterivuoden ajan (1.1. -31.12.).

Kun haet viljelijätukia, olet vastuussa täydentävien ehtojen noudattamisesta koko kalenterivuoden ajan, vaikka lohko ei olisi hallinnassasi koko aikaa. Mikäli lohkon hallinta muuttuu kesken kalenterivuoden, varmista tarvittaessa kirjallisesti toisen osapuolen kanssa, että täydentäviä ehtoja noudatetaan. Mahdollisessa laiminlyöntitapauksessa täydentävien ehtojen seuraamus tulee viljelijälle, joka on hakenut tuet kyseisenä vuonna.

Noudata täydentäviä ehtoja maatalousmaalla. Maatalousmaalla tarkoitetaan peltojen, pysyvien kasvien sekä pysyvien nurmien ja laitumien pinta-alaa.

Ehtojen noudattamista valvotaan tilakäynneillä tehtävillä tarkastuksilla. Tarkastus voidaan tehdä myös esimerkiksi sellaisilla tiloilla, joilla on jonkin muun valvonnan yhteydessä havaittu täydentävien ehtojen laiminlyönti. Tarkastuksissa havaitut täydentävien ehtojen laiminlyönnit vähentävät samanaikaisesti kaikkien tukien määrää, joiden ehtona täydentävien ehtojen noudattaminen on.

Täydentävät ehdot liittyvät maatalousmaan hoitoon ja käyttöön, kansanterveyteen, eläinten ja kasvien terveyteen sekä eläinten hyvinvointiin. Opas kertoo hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista sekä lakisääteisistä hoitovaatimuksista, jotka liittyvät lannan huolelliseen varastointiin ja käyttöön, lintujen ja luontotyyppien suojeluun, eläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin, kasvinsuojeluaineiden käyttöön, elintarvikkeiden turvallisuuteen, rehuihin, eläintauteihin ja eläinten hyvinvointiin.

Nämä ehdot tähtäävät siihen, että pellot säilyvät hyvässä viljelykunnossa, päästöjä vesistöihin vältetään ja luonnon monimuotoisuutta pidetään yllä, tiloilla tuotetut elintarvikkeet ja rehut ovat turvallisia ja tuotantoeläimet voivat hyvin.

Tuenhakijan on tunnettava täydentävät ehdot. Ota täydentävät ehdot huomioon esimerkiksi, kun

- suunnittelet kylvöjä, lannoitusta ja kasvinsuojelutoimia
- viljelet
- teet kunnostustoimia maatalousmaalla
- torjut hukkakauraa ja jättiputkea
- varastoit ja levität lantaa
- viljelet pohjavesialueilla
- viljelet Natura 2000 –alueilla
- käytät pinta- ja/tai pohjavettä kasteluun
- tuotat tuotteita elintarvike- tai rehukäyttöön
- pidät tuotantoeläimiä.

Täydentäviin ehtoihin tulleet muutokset on esitetty asiakokonaisuuksia esittelevien lukujen kohdalla. Jos täydentäviin ehtoihin tai niiden valvontaan tulee muutoksia, ne päivitetään vuosittain täydentävien ehtojen oppaaseen. Huomioithan myös sen, että vain voimassa olevat säädökset ovat virallisia oikeuslähteitä.

2. Uutta 2021

- Luku 3.3. Sängen polttoa koskeva ehto on muuttunut. Sänkeä ei saa polttaa vuodesta 2021 alkaen. Sängellä tarkoitetaan viljan, öljykasvien, kuitukasvien, palkokasvien tai siemenmausteiden sänkeä eli leikatun kasvin maahan jäävää tyviosaa. Aikaisemmin sängen poltto oli sallittua silloin, jos se oli välttämätöntä kylvön toteutuksen tai rikkakasvien, kasvitautien tai tuholaisten torjunnan vuoksi
- Luku 3.4. Viherkesannon määritelmää on täsmennetty valkuaiskasvien osalta niin, että apilalla ja/tai mesikällä kylvetty pelto hyväksytään jatkossa viherkesannoksi. Täsmennys on tehty, koska viherryttämistuen ehtojen mukaisesti ekologisen alan kesannolla mesikasveina hyväksyttäviä valkuaiskasveja ovat mesikät ja apilat.
- Luku 6.1. Lampaiden suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksella on muutettu joitain lampaiden ruokintahäkin pituusvaatimuksia. Vastaavat muutokset on tehty oppaaseen.

3. Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset

- Pientareet, suojakaistat ja maaperän kunto
- Hukkakauran ja jättiputken torjunta
- Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaisesti
- Kesantojen hoito
- Maisemapiirteiden säilyttäminen
- Kasteluveden otto
- Pysyvien laitumien ja pysyvien nurmien hoito
- Pohjaveden suojelu

3.1 Jätä pientareita ja huolehdi maaperän kunnosta

Jätä vesistöjen ja valtaojien varsille vähintään yhden metrin levyinen piennar. Mittaa pientareen leveys ojan ja pellon taitekohdasta kasvulohkon suuntaan. Piennarta ei saa muokata, lannoittaa eikä käsitellä kasvinsuojeluaineilla. Vaikeissa rikkakasvitapauksissa voit torjua rikkakasveja pientareelta pesäketorjuntana. Jos pientareen kasvillisuus tuhoutuu talven aikana, rikkakasvien pesäketorjuntaa tehtäessä tai ojien kunnostustyön yhteydessä tai muusta vastaavasta syystä, on tuhoutuneelle pientareelle kylvettävä nurmikasvillisuus heti olosuhteiden salliessa. Kylvä raiviolohkon pientareelle heti olosuhteiden salliessa nurmikasvillisuus, jos pientareella ei ole aikaisempaa nurmikasvillisuutta.

Piennarta ei tarvitse jättää, jos maatalousmaan ja vesistön tai valtaojan välillä on metsää, tonttimaata, tietä, pensaikkoa, jouto- tai kitumaata tai muuta aluetta vähintään keskimäärin 10 metriä, eikä vesi nouse tulva-aikanakaan pellolle. Piennarta ei tarvita myöskään, jos maatalousmaa on tulvapenkereen takana ja kuivatusvedet johdetaan pois esimerkiksi pumppaamalla.

Piennar vähentää ojanpenkkojen sortumista ja maa-aineksen sekä ravinteiden kulkeutumista ojiin ja vesistöihin. Pientareilla viihtyvät myös monet linnut sekä niittyjen kasvit ja hyönteiset.

Suojakaistat

Vesistöjen varsilla tehtävää lannoitusta on rajoitettu. Lannoitus on kiellettyä viisi metriä lähempänä vesistöä. Seuraavan viiden metrin vyöhykkeellä vesistöstä lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden pintalevitys on kielletty, ellei peltoa muokata vuorokauden kuluessa levityksestä. Edellä mainitut lannoitus- ja pintalevityskiellot eivät kuitenkaan estä kotieläinten laiduntamista kyseisillä alueilla.

Valtaoja ja vesistö

Valtaoja on kaivettu avouoma, jonka tarkoituksena on kerätä kuivatusalueen piiri-, sarka- ja salaojista sekä yläpuoliselta valuma-alueelta tulevat vedet ja johtaa ne pois kuivatusalueelta. Valtaojaksi luetaan myös peltolohkorekisteriin merkityt muut uomat, jotka löytyvät viljelijöiden verkkoasiointipalvelu VIPU:sta. Vesistöllä tarkoitetaan tässä valtaojaa suurempia vesiuomia kuten puroa, jokea, lampea, järveä ja merta sekä muuta luonnollista vesialuetta sekä tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoista vesialuetta; vesistönä ei kuitenkaan pidetä noroa, ojaa ja lähdettä.

Huolehdi siitä, ettei eroosio pääse kuluttamaan maatalousmaata.

3.2 Torju hukkakauraa ja jättiputkea

Tarkkaile hukkakauran ja jättiputken esiintymistä maatalousmaalla. Huolehdi hukkakauran torjunnasta maatalousmaalla kemiallisesti, mekaanisesti, kitkemällä tai muulla tavalla. Ilmoita kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle hukkakauran saastuttamat lohkot.

Maaseutuelinkeinoviranomainen voi antaa viljelijää sitovan hukkakauran torjuntaohjeen tai vaikeammissa tapauksissa torjuntasuunnitelman. Noudata saamaasi ohjetta ja suunnitelmaa.

Torju kaukasian-, persian- ja armenianjättiputki maatalousmaalta kemiallisesti, mekaanisesti, kitkemällä tai muilla toimenpiteillä.

Jos olet ilmoittanut kasvulohkon viherryttämistuessa ekologisen alan kesannoksi tai typensitojakasvien alaksi, ota huomioon näitä aloja koskeva kasvinsuojeluaineiden käyttökielto viherryttämistuen ehtojen mukaisesti. Viherryttämistuen ehdoista voit lukea hakuoppaasta.

3.3 Viljele hyvän maatalouskäytännön mukaisesti

Viljelty pelto tarkoittaa kasvien tuotantoa varten viljeltyä peltoa.

Ota paikkakunnan olosuhteet huomioon viljelyssä. Muokkaa, lannoita ja kylvä tai istuta viljelty pelto ja pysyvien kasvien ala tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että on mahdollista saada aikaan tasainen itäminen ja kasvusto. Huolehdi kasvinsuojelusta ja estä rikkakasvien leviäminen mekaanisesti, biologisesti, kemiallisesti tai kasvinvuorotuksen avulla.

Jos olet ilmoittanut kasvulohkon viherryttämistuessa ekologiseen alaan typensitojakasvien alaksi, ota huomioon näitä aloja koskeva kasvinsuojeluaineiden käyttökielto viherryttämistuen ehtojen mukaisesti. Viherryttämistuen ehdoista voit lukea hakuoppaasta.

Viljele alueelle soveltuvia kasvilajeja ja -lajikkeita ja käytä riittävää siemenmäärää. Kylvä tai istuta viimeistään 30.6. Tiettyjen puutarhakasvien (taulukko 2) viljelyssä myöhempi kylvö on mahdollinen, mutta kylvä silloin lohkolle esikasvi viimeistään 30.6. Mikäli poikkeukselliset sääolosuhteet estävät kylvämisen tai istuttamisen viimeistään 30.6., kylvä tai istuta heti olosuhteiden salliessa. Poikkeuksellisella sääolosuhteella tarkoitetaan tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt kylvämisen. Poikkeaminen viimeisestä kylvöpäivästä koskee viljeltyä maatalousmaata ja viherkesantoja . Esikasvia ei tarvitse kylvää, jos lohkolle istutetaan salaattikasveja, kiinankaalia, kukkakaalia, parsakaalia, pinaattia, tilliä, kyssäkaalia tai naurista.

Jos viljelet mansikoita, mesimarjoja tai jalomaaraimia, hehtaarilla on oltava vähintään 15 000 kasvia. Jos viljelet mainittuja kasveja siten, että maanpinnan katteena ei käytetä muovia ja syntyvien rönsytaimien annetaan juurtua emotaimien viereen, taimitiheyden on oltava ensimmäisenä kasvukautena vähintään 11 000 kasvia hehtaarilla.

Jos viljelet herukoita tai karviaisia, hehtaarilla on oltava vähintään 1200 kasvia, vadelmia vähintään 2800 kasvia hehtaarilla, marjatuomipihlajia, marja-aronioita ja tyrnejä vähintään 800 kasvia hehtaarilla, pensasmustikoita vähintään 2250 kasvia hehtaarilla sekä hedelmäpuita vähintään 400 kasvia hehtaarilla.

Toimi niin, että korjuu ja markkinakelpoisen sadon tuottaminen on mahdollista. Jos et kuitenkaan pysty korjaamaan satoa, huolehdi maatalousmaalla olevasta kasvustosta siten, että maatalousmaan kasvukunto säilyy hyvänä ja että maatalousmaalle on taas seuraavana vuonna mahdollista perustaa uusi kasvusto tai tuottaa korjuu- ja markkinakelpoinen sato.

Jos käytät nurmea laidunnukseen, maanpinnan on säilyttävä pääosin kasvipeitteisenä ja maaperän eroosio saa olla vain vähäistä.

Sängen poltto

Viljelykasvien sänkeä ei saa polttaa. Sängellä tarkoitetaan viljan, öljykasvien, kuitukasvien, palkokasvien tai siemenmausteiden sänkeä eli leikatun kasvin maahan jäävää tyviosaa. Sängen polttokielto ei koske nurmea. Ehdon tavoitteena on maan orgaanisen aineksen säilyttäminen.

*Taulukko 2. Puutarhakasvit, jotka voit kylvää myöhemmin kuin 30.6., jos kylvät niille esikasvin viimeistään 30.6. * esikasviakaan ei tarvita*

Yksi- ja monivuotiset avomaalla leikko- ja kuivakukiksi viljeltävät koristekasvit
Vihannekset • mm. persilja, piparjuuri, *tilli, *pinaatti, *salaattikasvit, *kiinankaali, *kukkakaali, *parsakaali, *kyssäkaali, *nauris, monivuotiset vihannekset (esim. maa-artisokka, raparperi, parsa)
Siemenmausteet • mm. korianteri, kumina ja sinapit
Mauste- ja lääkekasvit • mm. basilika, etelänarnikki, helokki, iisoppi, kamomillasaunio, kangasajuruoho, kehäkukka, keltakatkero, kesäkynteli, kissanminttu, koiruoho, kultapiisku, liperi, maraljuuri, maurinmalva, maustekirveli, maustemeirami, mintut, mäkikuisma, särmäkuisma, mäkimeirami, niittyhumala, nokkonen (ei kuitenkaan kuitunokkonen), punahattu, purasruoho, rakuuna, ratamot, reunuspäivänkakkara, rohtoraunioyrtti, rohtosormustinkukka, rohtovirmajuuri, ryytisalvia, saksankirveli, siankärsämö, sitruunamelissa, takiaiset, timjami, tuoksuampiaisyrtti, ukontulikukka, rohtotulikuka, unikko, öljyunikko, villasormustinkukka, väinönputki ja yrtti-iiso

Hoida pysyviä nurmia ja pysyviä laitumia

Pysyvät nurmet ovat viljeltyä maatalousmaata. Toimi niin, että korjuu ja markkinakelpoisen sadon tuottaminen on mahdollista. Huolehdi pysyvien nurmien ja pysyvien laitumien kasvinsuojelusta ja estä rikkakasvien leviäminen kasvinvuorotuksen avulla, mekaanisesti, biologisesti tai kemiallisesti. Huolehdi kasvustosta niin, että myös seuraavana vuonna lohkolle on mahdollista perustaa kasvusto tai tuottaa korjuu-ja markkinakelpoinen sato.

Kylvä viimeistään 30.6. Mikäli poikkeukselliset sääolosuhteet estävät kylvämisen viimeistään 30.6., kylvä heti olosuhteiden salliessa. Poikkeuksellisella sääolosuhteella tarkoitetaan tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt kylvämisen.

Voit uusia pysyvän laitumen ja pysyvän nurmen kasvuston muokkaamalla ja kylvämällä heinä- ja nurmirehukasvien siemenillä. Voit ottaa pysyvän nurmen ja pysyvän laitumen myös muuhun viljelykäyttöön ja viljellä lohkolla muitakin kuin heinä- ja nurmirehukasveja, tällöin lohko ei ole enää pysyvää nurmea.

Voit lannoittaa pysyviä laitumia ja pysyviä nurmia tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että voit lannoittaa alaa, mikäli korjaat pysyvältä laitumelta tai pysyvältä nurmelta sadon laiduntamalla tai muulla tavalla sadon korjaamalla. Noudata pysyvien laitumien typpilannoituksessa laitumia koskevia enimmäisarvoja (luku 4.1.5 , **taulukko 8**) mikäli lohko on laitumena. Jos korjaat lohkolta nurmisadon, voit lannoittaa nurmien enimmäismäärien mukaisesti (luku 4.1.5 , **taulukko 8**). Mikäli olet sitoutunut ympäristökorvaukseen, tulee sinun noudattaa ympäristökorvauksen mukaisia tiukempia lannoitustasoja. Ympäristösitoumuksen lannoitustasot löydät **sitoumusehdoista**.

Jos käytät pysyvää laidunta tai pysyvää nurmea laidunnukseen, maanpinnan on säilyttävä pääosin kasvipeitteisenä ja maaperän eroosio saa olla vain vähäistä. Jos niität pysyvän laitumen tai pysyvän nurmen kasvuston, huomioi niiton ajankohdassa ja toteuttamisessa luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden suojelu.

Viherryttämistuen vaikutus pysyvien nurmien hoitoon Natura-alueella

Jos pysyvä nurmi sijaitsee Natura-alueella, et voi uudistaa kasvustoa muuta kuin erityisestä syystä ja uudistamiseen ei saa liittyä kyntämistä. Ilmoita uudistamisesta ja sen toteutustavasta kirjallisesti kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle ennen uudistamisen aloittamista. Lisätietoja viherryttämistuen ehdoista löydät hakuoppaasta.

3.4. Huolehdi kesannoista

Kesantojen hoito kuuluu täydentäviin ehtoihin.

Kesantopelto = tuotantoon käyttämätön pelto, joka on viher-, sänki- tai avokesantoa

Viherkesanto = pelto, joka on kylvetty yksi- tai monivuotisilla riista-, maisema-, mesi-, niitty- tai nurmikasveilla tai niiden siemenseoksilla. Viherkesannoksi ei kuitenkaan hyväksytä peltoa, joka on kylvetty pelkästään viljalla, öljykasveilla, valkuaiskasveilla tai näiden kasvien siemenseoksilla. Valkuaiskasveista poikkeuksen muodostavat apila ja mesikkä, jotka ovat sallittuja kasveja kesannolla yksinään tai seoksissa.

Avokesanto = pelto, joka on kasvukaudella ilman kasvipeitettä tai sänkeä

Sänkikesanto = pelto, joka on edellisen tai sitä vanhemman kasvukauden viljan, öljykasvien, kuitukasvien, palkokasvien tai siemenmaustekasvien sängen peittämää ja muokkaamatonta

Kesannointi on vapaaehtoista ja voit pääsääntöisesti hyödyntää kesantoja taloudellisesti. Viherkesantoa voidaan myös laiduntaa, jos pellon pinta säilyy nurmipeitteisenä. Jos olet ilmoittanut kesantopellon viherryttämistuen mukaiseksi ekologiseksi alaksi, voit hyödyntää kesantoa taloudellisesti ja laiduntaa sitä vasta 16.8. alkaen. Lisätietoja viherryttämistuen mukaisista ekologisista aloista löydät hakuoppaasta.

Säilytä kesannot maatalousmaana ja maatalouskäytön kannalta hyvässä kunnossa. Kesannoksi ilmoittamaasi alaa et voi käyttää kasvukauden aikana varastoalueena, esimerkiksi säilörehupaalien säilytykseen.

Pidä kesantopellot kasvipeitteisinä

Pidä kesantopellot viherkesantona tai sänkikesantona ja uusi niiden kasvusto tarvittaessa. Viherkesanto on vesien suojelun kannalta suositeltavin kesannointimuoto. Voit kasvattaa kesantopellolla seuraavia kasveja ja niiden seoskasvustoja:

- nurmikasveja
- riistakasveja
- maisemakasveja
- mesikasveja
- niittykasveja
- apilaa
- mesikkää.

Viherkesannon kasviksi ei hyväksytä kuitenkaan pelkästään viljaa, öljykasveja, valkuaiskasveja tai näiden kasvien seoskasvustoja. Et voi siis ilmoittaa viherkesannoksi puhdasta kaura- tai hernekasvustoa tai näiden seosta, koska toinen on vilja ja toinen on valkuaiskasvi. Jos lisäät seokseen esimerkiksi nurmikasvin, kasvusto hyväksytään viherkesannoksi.

Valkuaiskasveista poikkeuksena ovat apila ja mesikkä, jotka ovat sallittuja kasveja kesannolle yksin tai seoksena.

Kylvä viherkesannon kasvusto viimeistään 30.6, jos peltolohkolla ei ole ennestään kylvettyä viherkesantoa. Mikäli poikkeukselliset sääolosuhteet estävät kylvämisen viimeistään 30.6., kylvä heti olosuhteiden salliessa. Poikkeuksellisella sääolosuhteella tarkoitetaan tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt kylvämisen. Käytä kasvuston kylvössä riittävää määrää nurmi-, riista-, maisema-, mesi- tai niittykasvien siemeniä, jotta saat pellolle peittävän kasvuston.

Pidä pohjavesialueella kesantopellot kasvipeitteisinä. Jos perustat kesantopellon pohjavesialueelle, siemenseoksen painosta enintään 20 prosenttia voi olla apilan, virnan, sinimailasen, vuohenherneen, mesikän tai muun vastaavan typpeä sitovan kasvin siemeniä. Merkitse siemenseoksen sisältö lohkomuistiinpanoihin.

Estä kesantopelloilla rikkakasvien leviäminen. Voit torjua rikkakasvit kemiallisesti poikkeustilanteissa, jotka on lueteltu seuraavassa kappaleessa tai kasvuston päättämisen yhteydessä 1.9. alkaen tai 15.7. alkaen, jos kylvät kesantopellolle nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja. Ekologiseksi alaksi ilmoittamallasi kesannolla voit käyttää kasvinsuojeluaineita aikaisintaan 16.8, mikäli kylvät tai istutat alalle syyskylvöisen kasvin. Huomioi, että ekologiselle alalle ei siis kannata ilmoittaa pinta-alaa, jossa esiintyy runsaasti hukkakauraa tai jättiputkea, koska kasvinsuojelunaineiden käyttö on kielletty kesantokauden aikana.

Poikkeukset kesantojen kasvipeitteisyydestä

Jos ilmoitat kesannoksi lohkon, joka ei ole aikaisemmin ollut viljelykäytössä, on lohkon oltava ilmoitusvuonna viherkesantoa.

Muissa tapauksissa voit poiketa kesannon kasvipeitteisyysvaatimuksesta, jos parannat kesantopellon viljelykuntoa torjumalla vaikeasti hävitettäviä rikkakasveja, teet lyhytaikaisia kunnostustoimenpiteitä tai poikkeamiseen on joku muu erityinen syy. Lyhytaikaisia kunnostustoimenpiteitä ovat salaojitus, kalkitus, ojien kaivaminen ja perkaus sekä muut vastaavat toimenpiteet. Kasvipeitteisyysvaatimuksesta voit poiketa vain siinä laajuudessa kuin lyhytaikainen kunnostustoimenpide edellyttää. Kesantopellon kasvipeitteisyysvaatimuksesta voit poiketa myös silloin, kun kyseessä on alla olevan mukainen ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde.

Tilanteet, joissa ylivoimainen este ja poikkeukselliset olosuhteet voidaan hyväksyä kesannon kasvipeitteisyysvaatimuksesta poikkeamiseen:

1. tuensaajan kuolema;
2. tuensaajan pitkäaikainen kyvyttömyys harjoittaa ammattiaan;
3. tilaan merkittävällä tavalla vaikuttava ankara luonnonmullistus;
4. tilan kotieläinrakennusten tuhoutuminen onnettomuudessa;
5. eläinkulkutauti tai kasvitauti, joka vahingoittaa viljelijän koko karjaa tai osaa siitä, tai vastaavasti viljelykasveja;
6. koko tilan tai sen merkittävän osan pakkolunastus, jos kyseinen pakkolunastus ei ollut ennakoitavissa hakemuksen jättöpäivänä.

Kesantopellon lannoitus

Et saa lannoittaa avo-, sänki- ja yksivuotista viherkesantoa. Voit lannoittaa monivuotista viherkesantoa ainoastaan perustamisen yhteydessä. Typpilannoitemäärä voi tällöin olla enintään 80kg/ha kivennäismailla tai 60kg/ha eloperäisillä mailla. Huomaa myös, että ympäristösitoumuksen tehneillä tiloilla monivuotisen viherkesannon perustamisvaiheen lannoitukselle on alemmat raja-arvot. Ympäristösitoumuksen lannoitustasot löydät **sitoumusehdoista**.

Kesantopellon kasvuston päättäminen

Voit päättää kesantopellon kasvuston kemiallisesti tai mekaanisesti 1.9. alkaen. Jos kylvät kesantopellolle nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja, voit päättää kasvuston 15.7. alkaen. Kesantopellon muokkaus ja lannoitus on tehtävä tällöin kylvön tai istutuksen yhteydessä.

Jos olet ilmoittanut kesantopellon viherryttämistuen ekologisen alan kesannoksi, voit päättää viher- ja sänkikesannon aikaisintaan 16. 8., jos kylvät alalle nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja. Kasvustoa voit hyödyntää taloudellisesti ja laiduntaa 16.8. alkaen.

Taulukko 3. Kesantopeltojen täydentävien ehtojen vaatimukset sekä viherryttämistuen ekologisen alan kesannon vaatimukset

Toimi	Viherkesanto	Sänkikesanto	Avokesanto
Luonnehdinta	Yksi- tai monivuotinen kasvusto (nurmi-, riista-, maisema-, mesi- tai niittykasveja, ei kuitenkaan yksinomaan viljalla, öljy- tai valkuaiskasveilla tai näiden siemenseoksella kylvetty kasvusto)	Edellisen tai sitä aiempien vuosien vilja-, öljy-, palko- tai kuitukasvien tai siemenmausteiden sänki • pohjavesialueilla sallittu vain erityisistä syistä	Ilman kasvipeitettä ja ilman sänkeä oleva peltolohko Avokesanto on sallittu • alalla, jolla torjutaan vaikeasti hävitettävää rikkakasvia • alalla, jolla tehdään lyhytaikaisia kunnostustoimia • ylivoimaisen esteen ja poikkeuksellisten olosuhteiden tapauksissa • jos poikkeamiseen on muu erityinen syy. On suositeltavaa, ettet pidä avokesantoa valtaojien tai valtaojaa suurempien vesiuomien varsilla, tulvanalaisilla alueilla ja talousvesikaivojen ympärillä.
Kylvö	Viimeistään 30.6.	Sallittu	Sallittu
Lannoitus	Vain monivuotisilla niiden perustamisen yhteydessä. Sallittu kylvettäessä tai istutettaessa syyskylvöisiä kasveja.	Vain kylvettäessä tai istutettaessa syyskylvöisiä kasveja.	Vain kylvettäessä tai istutettaessa syyskylvöisiä kasveja.
Niitto	Ei tarvitse välttämättä niittää vuosittain. • Maatalousmaan avoimena säilymisestä on joka tapauksessa huolehdittava.	Ei tarvitse välttämättä niittää vuosittain. • Maatalousmaan avoimena säilymisestä on joka tapauksessa huolehdittava.	Ei tarvitse välttämättä niittää vuosittain. • Maatalousmaan avoimena säilymisestä on joka tapauksessa huolehdittava.
Muokkaaminen	• Perustamisen yhteydessä • 1.9. alkaen • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja.	• 1.9. alkaen • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja.	• Jos kylvetään nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. vaikeiden rikkakasvien torjuntaa. • Jos avokesanto kylvetään.
Päättäminen (mekaanisesti tai kemiallisesti)	• 1.9. alkaen • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja.	• 1.9. alkaen • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja.	-
Jos käytät alaa viherryttämistuen ekologisena alana, huomioi lisäksi nämä:	• Efa-kesannon päättäminen mekaanisesti tai kemiallisesti 16.8. alkaen, jos pelto on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi ja alalle kylvetään nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja. • Mesikasvikesannolla hyväksyttäviä kasveja ovat ainoastaan aitohunajakukka, mesikät ja apilat sekä edellä mainittujen kasvien kanssa seoskasvustona keltasinappi ja tattari. Lue tarkemmin ehdoista	• Efa-kesannon päättäminen mekaanisesti tai kemiallisesti 16.8. alkaen, jos pelto on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi ja alalle kylvetään nurmikas-	-

Toimi	Viherkesanto	Sänkikesanto	Avokesanto
	Viljelijätukien hakuoppaan Viherryttämistukea käsittelevästä luvusta.	veja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja.	
Lyhytaikaiset kunnostustoimenpiteet	Vain niiden vaatiman alan laajuudessa • salaojitus, kalkitus, ojien kaivaminen ja perkaus tai muut vastaavat toimenpiteet	Vain niiden vaatiman alan laajuudessa • salaojitus, kalkitus, ojien kaivaminen ja perkaus tai muut vastaavat toimenpiteet	Vain niiden vaatiman alan laajuudessa • salaojitus, kalkitus, ojien kaivaminen ja perkaus tai muut vastaavat toimenpiteet
Taloudellinen hyödyntäminen	Sallittu pääsääntöisesti • Säilyttävä maatalousmaana ja maatalouskäytönnön kannalta hyvässä kunnossa. • Laiduntaminen sallittu jos pellon pinta säilyy heinä- ja nurmipeitteisenä. • Säilörehupaalien tms. pitkäaikaisesti peittämä ala ilmoitetaan tilapäisesti viljelemättömänä. • Jos on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi, sitä ei voi käyttää maataloustuotantoon ajalla 1.1.–16.8.	Sallittu pääsääntöisesti • Säilyttävä maatalousmaana ja maatalouskäytönnön kannalta hyvässä kunnossa. • Säilörehupaalien tms. pitkäaikaisesti peittämä ala ilmoitetaan tilapäisesti viljelemättömänä. • Jos on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi, sitä ei voi käyttää maataloustuotantoon ajalla 1.1.–16.8.	Sallittu pääsääntöisesti • Säilyttävä maatalousmaana ja maatalouskäytönnön kannalta hyvässä kunnossa. • Säilörehupaalien tms. pitkäaikaisesti peittämä ala ilmoitetaan tilapäisesti viljelemättömänä. • Jos on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi, sitä ei voi käyttää maataloustuotantoon ajalla 1.1.–16.8.

3.5. Säilytä maisemapiirteet

Manner-Suomi

Säilytä puuryhmät ja yksittäiset puut, jotka on suojeltu luonnonsuojelulain (1096/1996) 29 §:n 1 momentin 9 kohdan perusteella. Jos ne kasvavat maatalousmaalla olevan peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella enintään 0,2 hehtaarin alalla, ne voidaan sisällyttää mukaan peruslohkon pinta-alaan. Ilmoita kohteet lomakkeella 442.

Suojelupäätöksiä tekevät Manner-Suomessa ELY-keskukset. Tällaisten suojelukohteiden maisemaa hallitsevat puut ovat järeärunkoisia, iäkkäitä, usein monihaaraisia ja laajalatvuksisia. Männyn, kuusen, koivun ja tammen rungon läpimitta tulee olla 1,3 m korkeudella vähintään 60 cm ja muiden puulajien vähintään 40 cm. Suojeltuja alueita ei saa raivata pelloksi tai muuten muuttaa. Älä leikkaa maisemapiirteiden puita lintujen pesimäaikaan 1.5. – 30.7.

Jos suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen luonnonarvot ovat hävinneet, voidaan alueen suojelu lakkauttaa ELY-keskuksen päätöksellä.

Säilytä myös enintään 0,2 hehtaarin suuruiset luonnonmuistomerkit, jotka on suojeltu luonnonsuojelulain (1096/1996) 23 §:n perusteella. Jos ne ovat peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella, ne voidaan sisällyttää mukaan peruslohkon pinta-alaan. Ilmoita kohteet lomakkeella 442. Luonnonmuistomerkit ovat puita, puuryhmiä, siirtolohkareita tai muita vastaavia luonnonmuodostumia, jotka on suojeltu kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun syyn perusteella. Suojellut luonnonmuistomerkit on yleensä merkitty myös maastoon. Älä leikkaa maisemapiirteiden puita lintujen pesimäaikaan 1.5 – 30.7.

Kunnan ympäristöviranomaiset tekevät suojelupäätöksiä yksityismailla sijaitsevista kohteista maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella. Luonnonmuistomerkkejä ei saa vahingoittaa tai poistaa.

Jos luonnonmuistomerkin suojelulle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen, voi kunta omistajan hakemuksesta tai ELY-keskuksen esityksestä lakkauttaa luonnonmuistomerkin suojelemisen. Hakemuksesta on hankittava ELY-keskuksen lausunto. Jos asia on tullut vireille ELY-keskuksen esityksestä, alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Ilmoita hallitsemallasi alalla olevat kohteet kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Lohkojen välisellä alueella olevat kohteet ilmoittaa alueen haltija. Tee kohteiden ilmoittaminen päätukihaun yhteydessä lomakkeella 442.

Ahvenanmaa

Säilytä puuryhmät ja yksittäiset puut, jotka on suojeltu luonnonsuojelusta annetun Ahvenanmaan maakunta-asetuksen (ÅFS 1998:113) 5 §:n 8 kohdan perusteella, jos ne kasvavat maatalousmaalla olevan peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella enintään 0,2 hehtaarin alalla. Suojeltujen puiden tulee olla Ahvenanmaan maakunta-asetuksen (ÅFS 113/1998) 5 §:n kohdan 8 mukaisesti tammia, vaahteroita tai haapoja, joiden läpimitta mitattuna 130 cm korkeudelta on vähintään 170 cm, tai katajia, joiden korkeus on yli 6 m. Suojelukohteista tulee olla aluerajaus, jonka maakuntahallitus voi määritellä alueen maanomistajan tai haltijan pyynnöstä. . Älä leikkaa maisemapiirteiden puita lintujen pesimäaikaan 1.5. – 31.7.

Säilytä myös luonnonmuistomerkit, jotka on suojeltu luonnonsuojelusta annetun Ahvenanmaan maakuntalain (ÅFS 1998:82) 6§:ssä, jos ne ovat peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella. Luonnonmuistomerkit ovat puita, puuryhmiä, siirtolohkareita tai muita vastaavia luonnonmuodostumia, jotka on suojeltu kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun syyn perusteella. Suojellut luonnonmuistomerkit on yleensä merkitty myös maastoon. Älä leikkaa maisemapiirteiden puita lintujen pesimäaikaan 1.5. – 31.7.

3.6. Selvitä, tarvitsetko lupaa kasteluveden ottoon

Kun käytät vettä maatalousmaan kasteluun, selvitä ELY-keskuksesta tai kunnan ympäristölupaviranomaiselta ennen vedenottoa, tarvitsetko siihen vedenottoluvan. Lupaehtojen noudattaminen kuuluu täydentäviin ehtoihin, jos lupa tarvitaan.

Tarvitset luvan veden ottamiseen vesistöstä vesilain (587/2011) (Ahvenanmaalla ÅFS 61/1996) mukaan esimerkiksi silloin, kun vettä ei riitä tarpeeksi niille vesialueen omistajille tai osakkaille, jotka ottavat vettä. Myös yli 250m^3/vrk pohjavedenotto edellyttää vesilain mukaista lupaa. Vedenotosta tulee lisäksi ilmoittaa ELY-keskukselle, jos otettava määrä on yli 100 m^3/vrk.

3.7. Suojele pohjavettä

Pohjaveden kaikenlainen pilaaminen on kielletty ympäristönsuojelulailla (527/2014). Ympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden päästäminen suoraan tai välillisesti pohjaveteen on kielletty valtioneuvoston asetuksella 1022/2006. Ympäristölle vaaralliset ja haitalliset aineet, joita ei saa päästää suoraan tai välillisesti pohjaveteen on lueteltu taulukossa 4. Viljelijän on oman tilansa osalta huolehdittava, ettei tilan toiminnasta aiheudu edellä mainitun asetuksen (1022/2006) liitteessä E mainittujen ympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden suoria tai epäsuoria päästöjä pohjaveteen (esim. polttoaineista, voiteluaineista, kasvinsuojeluaineista). Huomioi vaatimus kaikessa tilasi maataloustoiminnassa ja koko maatalousmaalla, myös niillä alueilla, jotka eivät sijaitse pohjavesialueella. Ympäristölle vaaralliset ja haitalliset aineet, joita ei saa päästää suoraan tai välillisesti pohjaveteen on lueteltu taulukossa 4.

Huolehdi, ettei tilallasi ole esimerkiksi vuotavia kasvinsuojeluainesäiliöitä, öljysäiliöitä, jäteöljykanistereita tai –tynnyreitä, hylättyjä ajoneuvoja tai muita laitteita, joista voi aiheutua kasvinsuojeluaineiden tai hiilivetyjen suoria tai epäsuoria päästöjä pohjaveteen. Huolehdi myös, ettei kasvinsuojeluaineiden varastoinnista, säiliöiden täyttämisestä tai ruiskujen pesusta aiheudu suoria tai välillisiä päästöjä pohjaveteen.

Selvitä pohjavesialueen sijainti. Pohjavesialueiden käytön rajoitukset koskevat kaikkia viljelijöitä, joilla on maatalousmaata pohjavesialueella. Tarkista Vipu-palvelusta sijaitseeko jokin lohkoistasi pohjavesialueella. Jos jokin lohko on pohjavesialueella vain osittain, tulee lohkon pohjavesialueella olevalla osalla noudattaa pohjavesialuetta koskevia rajoituksia. Tästä alueesta voi tehdä oman kasvulohkonsa. Huomaa, että kuntasi ympäristönsuojelumääräyksissä tai mahdollisessa tilan ympäristöluvassa tai muussa luvassa on voitu antaa tarkempia rajoituksia pohjavesialueen viljelystä, esimerkiksi lannan levityksestä, kuin mitä täydentävät ehdot edellyttävät. Eri kunnissa määräykset voivat olla erilaiset.

Taulukko 4. Pohjavedelle vaaralliset aineet ja aineryhmiin kuuluvat vaaralliset aineet, joita ei saa päästää pohjaveteen (valtioneuvoston asetus 1022/2006).

Pohjavedelle vaaralliset aineet ja aineryhmiin kuuluvat vaaralliset aineet, joita ei saa päästää pohjaveteen (valtioneuvoston asetus 1022/2006)
• Organohalogeeniyhdisteet ja aineet, jotka vesiympäristössä voivat muodostaa sellaisia yhdisteitä • Orgaanofosforiyhdisteet • Orgaaniset tinayhdisteet • Aineet ja valmisteet tai niiden hajoamistuotteet, joilla osoitetaan olevan karsinogeenisiä tai mutageenisiä ominaisuuksia tai ominaisuuksia, jotka voivat vaikuttaa steroidien tuotantoon, kilpirauhaseen, lisääntymiseen tai muihin sisäeritykseen liittyviin toimintoihin vesiympäristössä tai sen välityksellä • Hiilivedyt sekä pysyvät, kertyvät ja myrkylliset orgaaniset aineet • Syanidit • Metallit ja niiden yhdisteet • Arseeni ja sen yhdisteet • Biosidit ja kasvinsuojeluaineet • Suspendoituneet aineet • Rehevöitymistä aiheuttavat aineet (erityisesti nitraatit ja fosfaatit) • Happitasapainoon epäedullisesti vaikuttavat aineet (jotka ovat mitattavissa muuttujilla kuten BHK ja KHK) • Piiyhdisteet • Fluoridit • Aineet, joilla on haitallinen vaikutus pohjaveden makuun tai hajuun, ja yhdisteet, jotka mahdollisesti vedessä muodostavat tällaisia aineita ja tekevät vedestä ihmisen käyttöön soveltumatonta

4. Ympäristöön liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

- Lannan ja lannoitteiden käyttö ja varastointi
- Luonnon suojeleminen maatalousmaalla

4.1 Käsittele lantaa ja lannoitevalmisteita huolellisesti

Lannan ja lannoitevalmisteiden sisältämät ravinteet voivat pilata pinta- ja pohjavesiä. Siksi lannan käytölle ja varastoinnille sekä muiden maataloudessa

lannoitteina käytettävien aineiden käytölle on rajoituksia, jotka perustuvat valtioneuvoston asetukseen (1250/2014) eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta muutoksineen. Rajoitukset koskevat kaikkia viljelijöitä.

Huomioithan, että valtioneuvoston asetuksessa eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014) muutoksineen on myös muita vaatimuksia, joita sinun täytyy noudattaa, mutta jotka eivät kuulu täydentäviin ehtoihin.

Ympäristöministeriö on laatinut **vastauksia usein kysyttyihin kysymyksiin lannan käsittelystä ja käytöstä (pdf)**.

4.1.1 Noudata lannan varastointia koskevia määräyksiä

Tilalla, jolla kertyy lantaa tuotantoeläinten pidosta, tulee olla lannan varastointitila. Tilan lantalaan pitää mahtua 12 kuukauden aikana kertyvä lanta lukuun ottamatta lantaa, joka jää laidunnuksessa laitumelle laidunkauden aikana. Nautojen osalta voidaan ottaa huomioon enintään neljän kuukauden aikana laitumelle jäävä lanta.

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla nautalajeilla voidaan huomioida koko ulkona vietetty kausi lantalatilavuusvaatimusta laskettaessa. Huomioi kuitenkin, että ulkotarhoista, erityisesti ruokinta- ja juottopaikoilta, sekä alueilta, joilla eläimet yleisesti viihtyvät, on säännöllisesti poistettava lanta ja se lanta on varastoitava lantalassa.

Mikäli eläimet ovat yöt eläinsuojassa, voi laidunkaudesta huomioida vain puolet lantalatilavuutta laskettaessa, nautojen osalta kaksi kuukautta. Jaloittelualueilta ja pysyvistä ruokintapaikoista säännöllisesti kerätylle lantamäärälle, jota ei voida suoraan hyödyntää lannoitteena, tulee olla lannan varastointitila.

Voit ottaa huomioon lantalan vähimmäistilavuuden laskemisessa viljelijöiden yhteislantalat ja pihattojen kuivikepohjat. Pienempi lantalakoko on mahdollinen myös, jos luovutat lantaa toiselle viljelijälle varastoon tai heti hyötykäytettäväksi, tai jos luovutat lantaa sellaiselle hyödyntäjälle (esim. kompostointi- tai biokaasulaitos), jolla on ympäristönsuojelulain mukainen lupa ottaa lantaa vastaan.

Eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetun asetuksen 1250/2014 mukaiset lantalan mitoitusperusteet on esitetty taulukossa 5. Taulukossa on esitetty ohjetilavuudet eri tuotantoeläinten virtsalle, lietelannalle, kuivalannalle ja kuivikelannalle. Lannan prosessoimisen vaikutukset vaadittuun varastointitilan kokoon on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 5. Lantaloiden ohjetilavuudet 12 kuukauden varastoimisaikaa varten eläintä/eläinpaikkaa kohti lantatyypeittäin (m^3/eläin/vuosi, ilman sadevettä).

Sadevettä varten taulukon 1 mukaan laskettuun liete- ja virtsasäiliötilavuuteen lisätään säiliökorkeutta vähintään 300mm, jos säiliön kate on toteutettu kuorettumalla, ja vähintään 500mm, jos säiliö on varustettu muulla kelluvalla katteella kuin kuorettumalla. Lisäksi kelluvaa, lietteen pinnalle lisättävää irtonaista katetta varten säiliökorkeutta lisätään vähintään 100mm. Jos liete- tai virtsasäiliöön johdetaan muita nesteitä kuin eläinsuojan pesuvesiä, kuten säiliörehun puristenesteitä, on se otettava säiliön mitoituksessa huomioon.

Eläin	Lietelanta	Kuivikelanta, kuivikepohja-lanta	Kuivalanta	Virtsa
Lypsylehmä (8500kg)[1]	25,5	28,6	15,8	8,7
Hieho	8,5	13,4	6,6	2,9
Emolehmä	19,0	20,4	16,9	1,9
Lihanauta, sonni	12,1	12,9	10,1	1,7
Lehmävasikka 6-12 kk	7,2	9,7	6,1	1,7
Lehmävasikka < 6kk	3,6	6,1	3,1	1,1
Sonnivasikka 6-12 kk	9,5	12,1	8,0	2,1
Sonnivasikka < 6 kk	4,7	7,1	4,0	1,3
Lihasika [2,3]	2,4	3,0	1,0	1,6
Emakko ja porsaat[4]	9,3	10,7	2,2	6,8
Emakkojen porsaat satelliittisikalassa[5]	12,7	15,5	3,5	10,4
Joutilasemakko	3,9	4,9	1,6	2,7
Vieroitettu porsas[6]	1,2	1,6	0,6	0,8
Karju (täysikasvuinen)	4,9	6,1	1,8	3,5
Broileri[2]	-	0,015	-	-
Munituskana, broileriemo	-	0,04	-	-
Kalkkuna[2]	-	0,06	-	-
Ankka, hanhi[2]	-	0,04	-	-
Sorsa[2]	-	0,025	-	-
Lampaat ja karitsat	-	1,3	-	-
Vuohet ja kilit	-	1,3	-	-
Karitsat ja kilit 3-9 kk[7]	-	1,3	-	-
Karitsat ja kilit 6-9 kk[7]	-	0,6	-	-
Hevonen >150cm	-	17,0	-	-

Eläin	Lietelanta	Kuivikelanta, kuivikepohja-lanta	Kuivalanta	Virtsa
Poni 120-150cm	-	12,0	-	-
Pienponi <120cm	-	8,0	-	-
Minkki, hilleri	-	0,25	-	-
Kettu, supi	-	0,5	-	-
Alkuperäisnautarotu: Lypsylehmä	-	22,3	-	-
Alkuperäisnautarotu: Emolehmä	-	15,9	-	-
Alkuperäisnautarotu: Hieho	-	11,7	-	-
Alkuperäisnautarotu: Sonni	-	11,9	-	-
Alkuperäisnautarotu: Lehmävasikka 6-12kk	-	8,5	-	-
Alkuperäisnautarotu: Sonnivasikka 6-12kk	-	9,4	-	-
Alkuperäisnautarotu: Vasikka < 6kk	-	5,3	-	-

[1] Korkeatuottoisille karjoille suositellaan taulukossa esitetty suurempia varastotilavuuksia.

[2] Eläinpaikkaa kohti.

[3] Koskee lihasikoja, joiden keskimääräinen teuraspaino on enintään 90kg. Jos teuraspaino on suurempi, käytetään joutilaan emakon arvoja.

[4] Normaali emakkosikala. Porsaat mukana noin 11 viikon ikään asti.

[5] Koskee satelliittisikalaa. Lantamäärät emakkopaikkaa kohti, kun emakkopaikassa on vähintään kahdeksan porsituskertaa vuodessa. Porsaat huomioidaan noin viiden viikon vieroitusikään asti.

[6] Porsas välikasvatuksessa, ikävaihe 5-11 viikkoa.

[7] Kasvatuksessa, kaksi kasvatuserää vuodessa.

Taulukko 6. Lannan prosessoinnin vaikutus vaadittuun varastointitilan kokoon.

Lannan käsittely biokaasulaitoksessa ei merkittävästi muuta lannan määrää, joten voit soveltaa suoraan taulukkoa 5 näille lantalaaduille.

Jakeistuksessa eli separoinnissa lietelannasta erottuu neste- ja kuivajae. Molemmille jakeilla on oltava erilliset varastot. Kun lasket jakeiden vaatimia varastointitiloja, lähtökohtana voit käyttää molemmilla taulukon 5 mukaista tilalla syntyvää lietelannan määrää. Jakeiden määrät ja niiden vaatimat varastojen koot riippuvat jakeistuksessa käytetyn laitteen erotustehosta ja raakalietteen ominaisuuksista. Erotuslaitteita ovat esimerkiksi nauhapuristin, rumpuseula ja ruuvipuristin. Edellä mainituilla laitteilla on erilaisia erotustehoja laitteesta riippuen. Käytä eri jakeiden määrien laskennassa laitteen valmistajan antamaa erotustehoa.

Laskentaesimerkki:

Tilalla on 50 emolehmää, jotka tuottavat lietelantaa vuodessa yhteensä 950 kuutiota. Lietelanta jakeistetaan nauhapuristimella, jonka erotustehoksi valmistaja on antanut 27%. Jakeistuksessa muodostuu 27%x950m³ = 257m³ kuivajaetta. Loppuosa eli 693m^3 on nestejaetta.

Mitoita lantavarastot näiden määrien mukaan. Huomioi myös taulukon 5 yhteydessä esitetyt vaatimukset sadevesille ja mahdolliselle kelluvalle katteelle.

Varastoitavan lantamäärän voidaan laskea vähenevän 20% taulukon 5 avulla lasketusta vuosittaisesta lantamäärästä, jos kuiva- tai kuivikelanta kompostoidaan aktiivisesti aumoissa, tarkoittaen auman ilmastamista tai säännöllistä kääntämistä esimerkiksi kaivurilla, tai kuiva- ja kuivikelanta kompostoidaan erillisissä reaktorissa.

Jos sinulla on jo olemassa oleva lantala tai jos rakennuslupahakemuksesi on tullut vireille ennen 1.4.2015, sovelletaan lantalatilavuusvaatimuksissa edelleen valtioneuvoston asetuksen maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000) mukaista taulukkoa 7.

Taulukko 7. Kuivalannan sekä virtsa- ja lietesäiliön ohjetilavuudet (m^3) 12 kuukauden varastoimisaikaa varten eläintä (eläinpaikkaa) kohti asetuksen 931/2000 mukaan.

Eläinlaji	Kuivikelanta	Virtsa	Lietelanta	Kuivikelanta + kuivikkeeseen imeytettynä
Lypsylehmä***	12,0	8,0	24,0	24,0
Hieho, emolehmä, lihanauta, siitossonni	9,0	4,0	15,0	15,0
Nuorkarja < 6 kk	2,4	1,2	4,0	4,0
Emakko porsaineen****	3,0	3,5	7,0	8,3
Satelliittiemakko porsaineen*****	4,4	5,2	9,6	12,0
Lihasika* (x), siitossika	0,7	1,0	2,0	2,4
Joutilas emakko**	0,8	1,2	2,4	2,4
Vieroitettu porsas*(xx)	0,5	0,5	1,0	1,2
Hevonen	-	-	-	12,0
Poni	-	-	-	8,0
Lammas, uuhi karitsoineen, vuohi, kuttu kileineen	1,5	-	-	1,5
Lattiakana, broileriemo	0,05	-	-	0,05
Häkkikana	0,05	-	-	0,05
Kalkkuna*	0,03	-	-	0,03
Broileri, kananuorikko*	0,015	-	-	0,015
Ankka, hanhi*	0,04	-	-	0,04
Sorsa*	0,025	-	-	0,025

* Eläinpaikkaa kohti vuodessa

** Koskee ns. emakkorenkaiden keskusyksikköä; eläinpaikkaa kohti vuodessa

*** Korkeatuottoisille karjoille suositellaan taulukossa esitettyjä suurempia varastotilavuuksia

**** Porsaat mukana n. 11 viiko ikään asti (normaali emakkosikala)

***** Koskee satelliittisikalaa, lantamäärät emakkopaikkaa kohti, kun emakkopaikassa porsituksia 8 tai enemmän vuodessa; porsaat huomioidaan vieroitusikään (n. 5 viikkoa) asti

(x) Koskee lihasikoja, joiden keskimääräinen teuraspaino on enintään 90kg. Jos teuraspaino on suurempi, käytetään joutilaan emakon arvoja.

(xx) Porsas kasvatuksessa, ikävaihe 5-11 viikkoa

Jos kuivalantaa syntyy tilalla enintään 25 m^3 vuodessa tai jos varastoit kerrallaan enintään 25 m^3 kuivalantaa, voit varastoida lannan tiiviillä siirtolavalla tai muulla vastaavalla alustalla, joka on katoksessa tai joka katetaan peitteellä.

Jos vastaanotat ja varastoit lantaa, tulee sinulla olla lantala, joka on mitoitettu vuosittain vastaanotettavan määrän mukaan. Lantalaa ei tarvita, jos säilytät kuivalantaa tai orgaanisia lannoitevalmisteita, joiden kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, pellolla levitysaikana korkeintaan neljä viikkoa levitystä odottamassa.

4.1.2 Kuivalannan varastointi poikkeustilanteessa

Kuivalantaa, jonka kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, voit varastoida aumassa työteknisen tai hygieenisen syyn niin vaatiessa.

Työteknisellä syyllä tarkoitetaan esimerkiksi kelirikkoa tai lantalalaitteiden rikkoutumista. Hygieenisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi lannan sisältämää taudinaiheuttajaa, kuten salmonellaa, listeriaa tai muuta tautia. Jos perustat lanta-auman hygieenisen syyn vuoksi, tulee syy olla aina eläinlääkärin hyväksymä.

Lanta-aumassa varastoinnista ei saa aiheutua vesistön pilaantumista tai sen vaaraa. Varastointi aumassa on aina kielletty pohjavesialueella ja tulvanalaisella alueella.

Sijoita auma kantavalle peltoalueelle. Jos pelto on kalteva, sijoita auma lähelle pellon yläreunaa. Aumaa ei saa sijoittaa alle 100 metrin etäisyydelle vesistöstä, valtaojasta tai talousvesikaivosta eikä alle viiden metrin etäisyydelle ojasta. Levitä auman pohjalle vähintään 20 cm:n nestettä sitova kerros, esimerkiksi turvetta, ja peitä auma tiiviillä peitteellä. Poista aumantekopaikalta lumi ja muotoile alusta siten, että nesteiden pääsy ympäristöön estyy. Uuden auman saat sijoittaa samalle paikalle kahden välivuoden jälkeen.

Sijoita yhteen aumaan vähintään yhden hehtaarin alalle tai enintään koko lohkolle ja siihen rajautuville lohkoille levitettävä määrä lantaa tai orgaanista lannoitevalmistetta. Levitä aumaan varastoitu lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste viimeistään vuoden kuluttua auman perustamisesta.

Huomioi levittämisessä myös muut lannan levitykseen liittyvät vaatimukset, jotka on kerrottu oppaan luvuissa 4.1.2 -4.1.6.

Jos varastoit kuivalantaa eläinlääkärin hyväksymän hygieenisen syyn vuoksi aumassa, ei aumattua lantaa ole välttämätöntä levittää viimeistään vuoden kuluttua auman perustamisesta. Tällöin myöskään aumaan sijoitettavan kuivalannan määrää ei ole rajoitettu.

Ilmoita kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuivalannan varastoinnista aumassa 14 vuorokautta ennen varastoinnin aloittamista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen suorittaa tarvittaessa tarkastuksen ennen aumavarastoinnin aloittamista. Edellä mainittu vaatimus ei kuulu täydentäviin ehtoihin, mutta täytyy silti huomioida.

4.1.3 Noudata rakenteellisia vaatimuksia

Lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen, lantakourujen ja muiden lannan johtamiseen tarkoitettujen rakenteiden tulee olla vesitiiviitä.

Rakenteiden ja laitteiden tulee olla sellaisia, ettei lannan tai orgaanisten lannoitevalmisteiden siirron, käsittelyn ja varastointitilan tyhjennyksen aikana pääse nesteitä ympäristöön. Tee kuormaus kovapohjaisella alustalla, joka kestää koneiden painon ja liikkumisen ja jolta voidaan tarvittaessa kerätä varissut tai imeytynyt lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste talteen.

Pysyvien ruokintapaikkojen tulee olla katetuttuja ja tiivispohjaisia ja niille kertyvä lanta on poistettava riittävän usein. Kattamisvaatimus ei kuitenkaan koske toiminnallisesti eläinsuojan yhteydessä sijaitsevien ulkotarhojen ja jaloittelualueiden pysyviä ruokintapaikkoja.Pysyvien ruokintapaikkojen tulee olla tiivispohjaisia.

Hoida jaloittelualueita siten, ettei pinta- ja pohjavesiin aiheudu ravinnepäästöjä.

Ota säilörehun valmistuksessa syntyvä puristeneste talteen ja varastoi se tiiviissä säiliössä tai vie se käsiteltäväksi puhdistamoon.

4.1.4 Noudata lannanlevityksen rajoituksia

Levitä lannoitteet pellolle siten, että valumia vesiin ei tapahdu eikä pohjamaa tiivisty. Ota lannoituksessa huomioon keskimääräinen satotaso, viljelyvyöhyke, kasvinvuorotus ja maalaji.

Älä levitä lannoitteita koskaan lumipeitteiseen tai routaantuneeseen eikä veden kyllästämään maahan.

Lannoitettavan lohkon maalaji on määritettävä. Ympäristösitoumuksen ehtona on voimassaoleva viljavuustutkimus, jossa myös maalaji on analysoitu. Mikäli et ole tehnyt ympäristösitoumusta ja sinulla ei ole sen vaatimuksena olevaa viljavuustutkimusta, analyysi on teetettävä erikseen.

Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden levittäminen pellolle on kielletty 1.11. – 31.3. välisenä aikana. Voit poiketa lannan levittämisen kieltoajasta ja levittää lantaa marraskuun loppuun asti tilanteissa, joissa lantaa ei ole voitu hyödyntää lannoitteena pellolla kasvukauden aikana poikkeuksellisen sääolosuhteen vuoksi. Poikkeuksellisena sääolosuhteena pidetään tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt lannan syyslevityksen viimeistään lokakuussa.

Jos levität lantaa marraskuussa, tee siitä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lokakuun loppuun mennessä. Ilmoitusvaatimus ei kuulu täydentäviin ehtoihin, mutta täytyy silti huomioida.

Voit säilyttää kuivalantaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita, joiden kuiva-ainepitoisuus on 30 %, pellolla neljä viikkoa levitystä odottamassa sallitun levitysajan puitteissa.

Jos levität pellon pintaan lantaa tai orgaanisia lannoitevalmisteita, pitää lanta mullata tai pelto kyntää vuorokauden sisällä levityksestä. Jos levität lannan tai orgaanisen lannoitevalmisteen kasvustoon letkulevittimellä tai hajalevityksenä, ei multaamista edellytetä.

Jos säilytät peltolohkon talven yli kasvipeitteisenä, lantaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita saa 15.9. alkaen levittää lohkolle vain sijoittamalla, ellei kyseessä ole syysviljan kylvöä edeltävä lannan levitys.

Vesistöjen varsilla tehtävää lannoitusta on rajoitettu. Lannoitus on kiellettyä viisi metriä lähempänä vesistöä. Seuraavan viiden metrin vyöhykkeellä vesistöstä lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden pintalevitys on kielletty, ellei peltoa muokata vuorokauden kuluessa levityksestä. Edellä mainitut lannoitus- ja pintalevityskiellot eivät kuitenkaan estä kotieläinten laiduntamista kyseisillä alueilla.

Peltolohkon osilla, joiden kaltevuus on vähintään 15 prosenttia, lietelannan, virtsan ja nestemäisten orgaanisten lannoitevalmisteiden levittäminen muulla tavoin kuin sijoittamalla on aina kielletty. Peltolohkon osalla tarkoitetaan vähintään 25 aarin (0,25 ha) alaa. Kalteville peltolohkon osille levitettävät muut lannat ja orgaani-

set lannoitevalmisteet on muokattava maahan kahdentoista tunnin sisällä levityksestä.

Jos käytät säilörehun puristenesteitä ja jaloittelualueiden valumavesiä lannoitteena, tulee niiden käytössä noudattaa myös edellä mainittuja lannoitteita koskevia levitysrajoituksia.

4.1.5 Noudata typpilannoituksen enimmäismääriä

Tuotantoeläinten lannassa ja lantaa sisältävissä orgaanisissa lannoitevalmisteissa vuosittain levitettävä kokonaistypen määrä saa olla enintään 170 kg/ha.

Noudata typpilannoituksessa liukoisen typen käyttömäärille annettuja enimmäisrajoja. Liukoisen typen enimmäismääriin sisältyvät epäorgaanisissa lannoitteissa, tuotantoeläinten lannassa, mukaan lukien eläinten laiduntaessa syntyvä lanta, sekä orgaanisissa lannoitevalmisteissa annettu liukoinen typpi.

Typpilannoituksen kasvilajikohtaiset enimmäismäärät on esitetty taulukossa 8. Laidunnukseen käytettävillä peltolohkoilla laitumelle jäävän lannan sisältämä typpi on otettu huomioon taulukossa typpilannoituksen enimmäismäärissä.

Jos liukoisen typen lannoitusmäärä ylittää 150 kg/ha vuodessa, on määrä jaettava vähintään kahteen erään. Levittämisen välillä on oltava vähintään kaksi viikkoa.

Syksyllä 1.9. alkaen tuotantoeläinten lannassa ja orgaanisissa lannoitevalmisteissa levitettävän liukoisen typen määrä saa olla enintään 35 kg/ha. Syksyllä levitetyn liukoisen typen määrä huomioidaan kokonaisuudessaan osana seuraavan viljelykasvin lannoitusta.

Taulukko 8. Liukoisen typen vuotuiset kasvilajiryhmäkohtaiset enimmäismäärät (kg/ha).

Kasvi	Kivennäismaat (kg/ha)	Eloperäiset maat (kg/ha)
Ohra, kaura ja seosviljat	160	120
Kevätvehnä	170	130
Syysruis	syksyllä 30 keväällä 150	syksyllä 30 keväällä 120
Kevätruis	160	120
Syysvehnä, ruisvehnä ja spelttivehnä	syksyllä 30 keväällä 170	syksyllä 30 keväällä 140
Muut viljat, niiden seokset ja muut peltokasvit	160	120
Nurmet	250	210
Laitumet	210	170
Syysrypsi ja syysrapsi*	200	160
Kevätrypsi ja kevätrapsi	170	130
Pellavat, maissi, öljyhamppu ja auringonkukka	150	110
Palkokasvit	60	40
Sokerijuurikas	170	130
Varhaisperuna	100	80
Tärkkelysperuna	130	90
Muu peruna	120	80
Kaalikasvit ja purjo	250	210
Muut sipulikasvit	160	120
Juurekset	200	170
Mauste- ja yrttikasvit	120	80
Muut vihannes- ja puutarhakasvit	210	170
Marja- ja hedelmäkasvit	140	100
Taimitarhatuotanto	200	160

*Lannoitusta ennen syyskuun alkua ei katsota syyslannoitukseksi, mutta se vähennetään enimmäismääristä.

4.1.6 Teetä lanta-analyysi viiden vuoden välein ja pidä kirjaa vuosittain

Lanta-analyysissä tulee määrittää lannan sisältämä liukoinen typpi, kokonaistyppi ja kokonaisfosfori. Suunnittele lannoitus joko lanta-analyysin tai taulukkoarvojen (Taulukko 9) mukaan. Säilytä lanta-analyysin tiedot ja orgaanisten lannoitevalmisteiden tuoteselosteet, jotta voit esittää ne pyydettäessä valvontaviranomaiselle.

Lanta-analyysivelvoite koskee tilaa, jolla syntyy tai/ja joka käyttää lantaa lannoitteena suoraan pellolla enemmän kuin 25 m^3 vuodessa.

Taulukko 9. Lannan taulukkoarvot.

Lantalaji	Kok. P kg/m^3	Liuk. N kg/m^3	Kok. N kg/m^3
Naudan kuivikelanta	1,0	1,1	4,0
Naudan lietelanta	0,5	1,7	2,9
Naudan virtsa	0,1	1,5	2,5
Sian kuivikelanta	2,8	1,2	4,6
Sian lietelanta	0,8	2,2	3,4
Sian virtsa	0,2	1,3	2,0
Lampaan ja vuohen kuivikelanta	1,3	1,0	4,9
Hevosen kuivikelanta	0,5	0,4	2,6
Kanan kuivikelanta	5,6	4,2	9,4
Broilerin kuivikelanta	3,6	2,7	8,7
Kalkkunan kuivikelanta	4,4	3,2	8,0
Ketun kuivikelanta	12,7	1,4	6,5
Minkin kuivikelanta	12,1	0,9	5,2

Pidä kirjaa lannoituksesta vuosittain. Muistiinpanot on pyydettäessä toimitettava valvontaviranomaiselle. Kirjanpidon tulee sisältää kasvulohkoittain tiedot peltojen ravinnelisäykseen käytetyn lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden ja typpilannoitteiden määrästä sekä niiden sisältämästä liukoisesta typestä ja kokonaistypestä, satotasoista ja ajankohdista, jolloin lantaa tai orgaanista lannoitevalmistetta on levitetty pellolle.

4.2 Suojele luontoa

Säilytä maatalousmaan luonnonarvoja

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä ja säilyttämistä edellytetään sekä kansallisessa lainsäädännössä että EU:n luonto- ja lintudirektiivissä. Tämän tavoitteen toteutuminen vaatii ottamaan huomioon luonnonarvot kaikessa toiminnassa, myös maataloudessa. Maaseudun keskeisiä luonnonarvoja ovat luonnonvaraiset kasvit ja eläimet sekä luontotyypit. Näistä monet voivat kuitenkin kärsiä viljelytoimenpiteistä. EU:n luontodirektiivin ja lintudirektiivin tavoitteena on saada aikaan lajeille ja luontotyypeille sellainen suojelutaso, että niiden määrän väheneminen pysähtyy.

Täydentäviin ehtoihin kuuluu luonnon suojeleminen luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojelua varten perustetuilla Natura 2000 –verkostoon sisältyvillä alueilla.

Luontodirektiivin mukaisia luontotyyppejä ja lajeja koskevat ehdot täyttyvät, kun noudatat Natura 2000 –verkostoa koskevia suojelupäätöksiä, kansallispuistojen, luonnonpuistojen ja muiden valtion luonnonsuojelualueiden säännöksiä turvaten siten sen, ettei Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevia luontotyyppejä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä tai häiritä.

Suojele lintuja

Täydentäviin ehtoihin kuuluu myös lintujen ja erityisesti lintudirektiivissä tarkoitettujen lintulajien sekä niiden elinympäristöjen suojeleminen. Täydentävien ehtojen lintuja koskevat ehdot täyttyvät, kun noudatat luonnonsuojelulain mukaisia suojeluohjelmiin liittyviä toimenpiderajoituksia, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppejä ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja koskevia päätöksiä ja määräyksiä sekä kansallispuistojen, luonnonpuistojen sekä Natura 2000 –alueita koskevia säännöksiä.

Suojeltuja luontotyyppejä ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen alueella vaarantuu ja heikentää lintujen elinympäristöjä. ELY-keskukset tekevät päätökset suojeltujen luontotyyppien rajoista ja antaa päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Suojeltuja luontotyyppejä voivat olla esimerkiksi luontaisesti syntyneet, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt, pähkinäpensaslehdot, tervaleppäkorvet, luonnontilaiset hiekkarannat, merenrantaniityt, puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit, katajakedot, lehdesniityt sekä avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

Älä heikennä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja

EU:n Natura 2000 -verkostolla suojeltavat luontotyypit on lueteltu luontodirektiivin liitteessä I, eläin- ja kasvilajit luontodirektiivin liitteessä II sekä lintulajit lintudirektiivin liitteessä I. Lisäksi verkostolla suojellaan muitakin muuttavia lintulajeja. Taulukoihin 10-11 on koottu näissä liitteissä luetellut, maatalousalueilla esiintyvät keskeisimmät linnut sekä luontodirektiivin eläin- ja kasvilajit.

Taulukko 10. Maatalousympäristöissä esiintyviä Natura 2000 -alueiden valintaperusteina olevia lintulajeja.

Lintulaji	**Esiintymisalue**
Suopöllö *Asia flammeus*	Suot, pellot ja kesantopellot (pesintä), pellot ja rantaniityt (saalistus)
Etelänsuosirri *Calidris alpina schinzii*	Merenrantaniityt, laitumet
Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*	Pellot ja rantaniityt (saalistus) / Etelä- ja Keski-Suomi
Sinisuohaukka *Circus cyaneus*	Pellot ja rantaniityt (saalistus) / koko Suomi eteläisintä osaa lukuun ottamatta
Niittysuohaukka *Circus pygargus*	Etelä- ja Länsi-Suomen pellot ja rantaniityt (saalistus) / Turku-Pori, Oulun seutu, Uusimaa)
Ruisrääkkä *Crex crex*	Kesantopellot, pellot, niityt / Etelä- ja Keski-Suomi
Peltosirkku *Emberiza hortulana*	Pellot / koko Suomi Lappia lukuun ottamatta
Kurki *Grus grus*	Pellot ja rantaniityt pesimä- ja ruokailualueena, muuttoaikoina kerääntymispellot
Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*	Pensaikkoiset avomaat, katajaniityt, pensoittuvat pakettipellot, puutarhat ym.
Suokukko *Philomachus pugnax*	Rantaniityt ja tulvapellot (muuttoaikoina) / koko Suomi
Kapustarinta *Pluvialis apricaria*	Rantaniityt, tulvapellot, avarat peltoaukeat (muuttoaikoina) / lähes koko Suomi
Kirjokerttu *Sylvia nisoria*	Pensaikot, umpeutuvat pakettipellot Lounais-Suomessa, etelärannikko
Teeri *Tetrao tetrix*	Soidin- ja ruokailupellot / koko Suomi
Liro *Tringa glareola*	Rantaniityt ja tulvapellot (muuttoaikoina) / koko Suomi
Valkoposkihanhi *Branta leucopsis*	Pellot ja rantaniityt ruokailu- ja levähdysalueina muuttoaikoina / Etelä- ja Länsi-Suomi
Natura 2000-lintulajit	**Esiintymisalue**
Hanhet	Pellot ruokailu- ja levähdysalueina muuttoaikoina / koko Suomi
Tuulihaukka	Pellot, niityt ja lähimetsiköt saalistus- ja pesimäalueina / koko Suomi
Viklot	Pellot ruokailu- ja levähdysalueina muuttoaikoina / koko Suomi

Taulukko 11. Maatalousympäristöissä esiintyviä lajeja, jotka on suojeltu Natura 2000 -alueisiin liittyvien säännösten nojalla.

Kasvilaji	**Elinympäristö / esiintymisalue**
Idänverijuuri *Agrimonia pilosa*	Kuivat ja tuoreet niityt Natura-alueilla / Häme / Keski-Suomi
Upossarpio *Alisma wahlenbergii*	Merenrantaniityt, matalat vedet, laitumet / Perämeri
Pohjansorsimo *Arctophila fulva*	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Pikkunoidanlukko *Botrychium simplex*	Niityt ja kalliokedot lähinnä merenrannan tuntumassa, laitumet / Varsinais-Suomi
Nelilehtivesikuusi *Hippuris tetraphylla*	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Lietetatar *Persicaria foliosa*	Tulvarannat, laitumet / Etelä- ja Länsi-Suomi
Ruijanesikko *Primula nutans*	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Rönsysorsimo *Puccinella phryganodes*	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Hyönteislaji	**Elinympäristö / esiintymisalue**
Ruijannokiperhonen *Erebia medusa polaris*	Kuivat ja tuoreet niityt / Inarin Lapin jokivarret
Punakeltaverkkoperhonen *Euphydryas aurinia*	Tuoreet niityt, joilla on toukan ravintokasvia purtojuurta / Kaakkois-Suomi
Kirjoverkkoperhonen *Euphydryas maturna*	Aukkoiset metsät, metsälaitumet, niityt ja pakettipellot / Kaakkois-Suomi
Isokultasiipi *Lycaena dispar*	Luhtarannat (ja ruderaatit)
Luhtakultasiipi *Lycaena helle*	Tuoreet ja kosteat niityt, joilla on ravintokasvia nurmitatarta / Pohjois-Suomi, lähes kokonaan hävinnyt Etelä-Suomesta

Suomessa Natura 2000 verkostoon valituista alueista noin 5500 ha on maatalousmaalla. Näillä alueilla esiintyy erityistä suojelua vaativia maatalousalueiden luontotyyppejä ja lajeja. Selvitä kunnastasi tai alueesi ELY-keskuksesta, onko hallinnassasi olevilla mailla tai niiden välittömässä läheisyydessä Natura 2000 -alueita ja mitä näillä alueilla on tarkoitus erityisesti suojella.

Älä hävitä tai heikennä merkittävästi niitä lajeja tai luontotyyppejä, jonka perusteella alue on valittu Natura 2000 -alueeksi. Heikentämiskielto koskee kaikentyyppistä toimintaa. Ilmoita ELY-keskukselle 30 vuorokautta ennen toimenpiteestä, joka saattaa merkittävästi heikentää Natura 2000 –alueen luonnonarvoja. Tällainen toimenpide voi olla esimerkiksi pellon raivaus Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella.

Suojelua vaativia maatalousmaan luontotyyppejä ovat luontodirektiivin mukaan merenrantaniityt, kuivat nummet, kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisella alustalla, runsaslajiset jäkkiniityt, runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt, alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot, siniheiniityt, kosteat suurruohoniityt, tulvaniityt, alavat niitetyt niityt, vuoristojen niitetyt niityt, lehdes- ja vesaniityt sekä hakamaat ja kaskilaitumet.

Luonnonarvojen heikentämiskielto koskee kaikkia niitä luonnonarvoja, joiden takia alue on valittu Natura 2000 -verkostoon. Valinnan perusteena voi olla yhden tai useamman luontotyypin tai lajin suojelutarve. Maatalousympäristöissä esiintyviä lajeja ovat esimerkiksi ruisrääkkä, peltosirkku ja pikkulepinkäinen sekä hyönteisistä mm. ruijannokiperhonen, punakeltaverkkoperhonen ja luhtakultasiipi.

Maatalousmaiden Natura 2000 -kohteille on eduksi, että niitä hoidetaan. Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa yleensä kerrotaan toimenpiteistä, joilla alueen suojeluarvoja voidaan edistää. Natura 2000 -alueilla sijaitsevien maatalousmaiden hoito kannattaa suunnitella tapauskohtaisesti yhdessä ympäristöviranomaisen kanssa.

Jos tilallasi on kansallispuistossa, luonnonpuistossa, muulla valtion omistamalla luonnonsuojelualueella tai luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella sijaitsevaa maatalousmaata tai viranomaispäätöksellä suojeltuja erityisesti suojeltavien lintulajien elinympäristöjä tai suojeltuja luontotyyppejä tai jos tilallasi on maatalousmaata Natura 2000 –alueella tai sen välittömässä läheisyydessä, huomioi seuraavat kohdat:

- Natura 2000 -alueen valinnan perusteena olevia luontotyyppejä (luontodirektiivin liite I) ei saa hävittää tai heikentää.
- Natura 2000 -alueen valinnan perusteena olevia lajeja (luontodirektiivin liite II) ei saa hävittää tai heikentää.
- Natura 2000 -verkostoon valinnan perusteena olevia lintulajeja tai niiden elinympäristöjä ei saa merkittävästi heikentää.
- Tilaasi koskevat suojelupäätöksiin liittyvät määräykset.
- Suunnitelluista toimenpiteistä, jotka saattavat merkittävästi heikentävää Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, mutta jotka eivät muutoin ole luvan- tai ilmoituksenvaraisia, on tehtävä ilmoitus viimeistään 30 vuorokautta ennen toimenpiteeseen ryhtymistä ELY-keskukselle.
- Jos ELY-keskus kieltää 30 vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta toimenpiteeseen ryhtymisen tai rajoittaa sitä, päätöstä pitää noudattaa.
- Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla tilan maatalousmaalla ei saa tehdä sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen.

5. Kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

- Kasvinsuojeluaineiden käyttö
- Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet
- Eläin- ja kasvintuotantotilojen elintarvike- ja rehuhygienia, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät elintarvikkeissa
- Eläinten merkintä ja rekisteröinti
- Sisämarkkinakauppaa ja tuontia koskevat ehdot; TSE-tauti

5.1 Käytä ja säilytä kasvinsuojeluaineita oikein

Täydentävien ehtojen valvontakohteet:

- Kasvinsuojeluun on käytetty vain Suomessa hyväksyttyjä kasvinsuojeluaineita
- Kasvinsuojeluaineita on käytetty asianmukaisesti myyntipäällysmerkintöjä noudattaen ja ne on säilytetty erillään elintarvikkeista ja rehuista lasten ulottumattomissa myyntipäällyksessä annettujen ohjeiden mukaan
- Kasvinsuojeluaineiden käytöstä on pidetty kirjaa

Kasvinsuojeluaineita ovat tuhoeläinten, rikkakasvien ja kasvitautien torjunta-aineet sekä kasvunsääteet. Ainoastaan sellaisia kasvinsuojeluaineita, jotka on hyväksytty käyttötarkoitukseensa Suomessa, on luvallista käyttää. Rekisteri hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) verkkosivuilla **www.tukes.fi.**

Kasvinsuojeluaineita on käytettävä asianmukaisesti ottaen huomioon hyvän kasvinsuojelukäytännön periaatteet. Kasvinsuojeluaineiden voimassaoleviin käyttöohjeisiin tulee perehtyä ja niitä on noudatettava. Kasvinsuojeluaineiden käytöstä on tehtävä muistiinpanot.

5.1.1 Hyvä kasvinsuojelukäytäntö

Viljelijän tulee noudattaa hyvää kasvinsuojelukäytäntöä. Kasvinsuojeluaineita on käytettävä kasvinsuojeluaineiden käyttöohjeissa sallittuihin käyttötarkoituksiin. Kasvinsuojeluainekäsittely valitaan, annostellaan ja ajoitetaan käyttöohjeen mukaan siten, että saavutetaan hyväksyttävä teho pienimmällä tarvittavalla kasvinsuojeluaineen määrällä. Kasvinsuojeluainekäsittelyn valinnassa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja mahdollisuudet viljelytekniseen ja biologiseen torjuntaan.

Lisätietoja:

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) (**www.tukes.fi**)
  - Kasvinsuojeluaineet
  - Kasvinsuojeluainerekisteri
- Kasvinsuojeluseura (**www.kasvinsuojeluseura.fi**)
  - Kasvikohtaiset oppaat
  - Ajankohtaisia kasvinsuojeluohjeita –kirja
- **Ruokavirasto**
  - Kasvit – viljely ja tuotanto (hukkakaura, kasvitaudit ja tuholaiset, kasvilajikkeet)

5.1.2 Kasvinsuojeluaineiden käyttö maatilalla

Suomessa hyväksytyt valmisteet

Kasvinsuojeluaineena saa käyttää vain Suomessa hyväksyttyjä valmisteita. Tukes päättää kasvinsuojelu-aineeksi tarkoitettujen valmisteiden hyväksymisestä ja käytön ehdoista Suomessa ja pitää yllä rekisteriä hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista. Tukesin ylläpitämillä internetsivuilla on **kasvinsuojeluainerekisteri**, josta on saatavilla ajantasaiset tiedot Suomessa hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista.

Kasvinsuojeluaineen myyntipäällysmerkinnät

Kasvinsuojeluaineita on käytettävä asianmukaisesti eli viljelijän on noudatettava valmisteen käyttöä koskevia myyntipäällykseen merkittyjä sitovia määräyksiä.

Myyntipäällyksestä ilmenee kasvinsuojeluaineen:

- käyttötarkoitus (esim. rikkakasvien torjunta-aine)
- käyttökohde (esim. kevätvehnä)
- säilytysohjeet
- käyttömäärät ja -ajankohdat
- käytön rajoitukset (esim. vesistöjen läheisyydessä)
- henkilönsuojaimet

Myyntipäällykseen on myös merkitty päivämäärä, jolloin valmiste on hyväksytty käytettäväksi kasvinsuojeluaineena. Siinä mainitaan myös valmisteen sisältämien tehoaineiden nimet ja niiden määrät. Myyntipäällyksessä on merkittynä myös vaaraa ja turvallisuustoimenpiteitä osoittavat varoitusmerkit ja -lauseet. Päällykseen on kirjattu myös suojainohjeita, mahdollisia ruiskutusohjeita ja muita mainintoja, esimerkiksi varoitus resistenssin[1)] mahdollisesta kehittymisestä. Valmisteen käytön rajoituksia ovat muun muassa varoaika[2)] ja ympäristöhaittojen ehkäisytoimenpiteet. Rajoitus voi koskea myös käsittelyajankohtaa tai sadonkäyttöä. Ympäristöhaittojen ehkäisytoimenpiteitä ovat käyttörajoitukset vesistöjen läheisyydessä ja pohjavesialueella, eliövaroitukset (esimerkiksi mehiläisrajoitus) ja toistuvan käytön rajoitus.

[1)]Resistenssillä tarkoitetaan eliön vastustuskykyä eli kykyä vastustaa jotain ulkoista vaikutusta. Kasvinsuojeluaineiden yhteydessä sillä tarkoitetaan rikkakasvien, kasvitautien tai tuholaisten torjunta-ainekestävyyttä.

[2)]Varoajalla tarkoitetaan kasvinsuojeluainekäsittelyn jälkeistä aikaa, jolloin sadonkorjuu ei ole sallittu.

Myyntipäällysmerkinnät saattavat ajan kuluessa muuttua, joten on hyvä tarkastaa voimassa olevat merkinnät Tukesin internetsivuilta **kasvinsuojeluainerekisteristä.**

Lisätietoja **ympäristörajoituksista ja muista kasvinsuojeluaineiden myyntipäällysmerkinnöistä** löytyy Tukesin internetsivuilta.

Kasvinsuojeluaineiden säilytys

Kasvinsuojeluaineet on varastoitava erillään elintarvikkeista ja rehuista sekä lasten ulottumattomissa myyntipäällyksessä annettujen ohjeiden mukaan. Kasvinsuojeluaineet tulee säilyttää lukitussa tilassa, jos myyntipäällyksessä niin vaaditaan. Kasvinsuojeluaineiden fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet saattavat muuttua, mikäli niitä säilytetään pitkiä aikoja ja niistä voi tulla alkuperäistä myrkyllisempiä tai niiden teho voi muuttua. Vanhentuneet tai käyttämättömät, rekisteristä poistetut kasvinsuojeluaine-erät tulee hävittää myyntipäällysmerkintöjen mukaisesti.

Kasvinsuojeluaineiden käyttökirjanpito täydentävissä ehdoissa

Viljelijän on tehtävä muistiinpanoja suorittamistaan kasvinsuojelutoimenpiteistä.

Muistiinpanoihin kirjataan:

- viljelykasvi
- kasvinsuojeluaineen nimi
- kasvinsuojeluaineen käyttöajankohta ja –määrä
- pinta-ala, jolle kasvinsuojeluainetta on käytetty.

Kasvinsuojeluaineiden käyttökirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolme vuotta täydentävissä ehdoissa, mutta ympäristökorvauksessa vähintään neljä vuotta sitoumuskauden päättymisestä. Jos viljelijä on sitoutunut ympäristökorvaukseen, sen ehtojen mukaisesti tehdyt muistiinpanot kasvinsuojelusta ovat riittävät.

Käyttörajoitus vesistöjen läheisyydessä

Koska eräät kasvinsuojeluaineet tai niiden sisältämät tehoaineet ovat vesieliöille myrkyllisiä, niille on määrätty käyttörajoitus vesistöille aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Tämä rajoitus kieltää valmisteen käytön tietyllä etäisyydellä vesistöstä. Rajoitus on merkitty myyntipäällykseen. Lisätietoja **vesistörajoituksista** löytyy Tukesin internetsivuilta.

Käyttö pohjavesialueilla

Kasvinsuojeluaineiden käytössä pohjavesialueilla on noudatettava erityistä varovaisuutta. Eräät kasvinsuojeluaineet, niiden sisältämät tehoaineet tai niiden hajoamistuotteet ovat helposti maassa kulkeutuvia ja siksi niiden käyttö pohjavesialueilla (pohjavesialueluokat I ja II) on kielletty kokonaan tai niiden käyttöä on rajoitettu. Käyttökielto tai käytön rajoitus on merkitty myyntipäällykseen. Pohjavesilausekkeen ehdottomia määräyksiä on noudatettava. Ennen kasvinsuojeluaineen hankkimista ja käyttöä viljelijän on syytä varmistaa, onko valmisteen käyttö sallittua pohjavesialueella.

Tukesin internetsivuilta on **lisätietoja pohjavesirajoituksesta**. Viljelijä voi myös tiedustella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta, onko tietyn kasvinsuojeluaineen käyttö pohjavesialueilla sallittu vai ei. Lisätietoja pohjaveden suojelusta on tämän oppaan luvussa **3.7. Suojele pohjavettä.**

Toistuvan käytön rajoitus

Eräiden kasvinsuojeluaineiden toistuvaa käyttöä samalla kasvulohkolla tai alueella perättäisinä vuosina on rajoitettu. Tämä johtuu siitä, että osa käytetyistä valmisteista voi peräkkäisinä vuosina käytettynä aiheuttaa riskiä maaperäeliöille tai säilyä maaperässä hajoamatta seuraavaan kasvukauteen, jolloin ne voivat kertyä maaperään. Toistuvan käytön rajoitus on merkitty valmisteen myyntipäällykseen. Tukesin internetsivuilta löytyy lisätietoa **toistuvan käytön rajoituksesta**.

5.2 Huolehdi rehujen turvallisuudesta

Täydentävien ehtojen valvontakohteet liittyvät rehujen turvallisuuteen ja jäljitettävyyteen:

- jätteet, vaaralliset aineet, kasvinsuojeluaineet, biosidit eli haitallisten eliöiden torjunta-aineet, siemenet, lannoitteet ja lääkerehut on varastoitu ja käsitelty asianmukaisesti rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään
- rehukirjanpito
- kasvinsuojeluaineiden ja biosidien käytöstä on kirjanpito
- rehut on hankittu rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta
- kielletyn eläinvalkuaisen käyttö
- kullekin eläinlajille soveltuvan eläinvalkuaista sisältävän rehun käytön varmistaminen

Rehut[1)] vaikuttavat osaltaan elintarviketurvallisuuteen, joten niiden on oltava turvallisia ja jäljitettävissä. Rehu ei ole turvallinen, jos se vaikuttaa haitallisesti eläinten terveyteen, ympäristöön tai eläimestä tuotettu elintarvike ei ole rehun vuoksi ihmisravintona turvallista. Rehujen turvallisuudesta vastaavat rehualan toimijat, mukaan lukien viljelijät.

Rehujen jäljitettävyyden takia koko rehuketjun alkutuotannosta kaupan portaaseen asti on rekisteröidyttävä rehualan toimijoiksi ja rehuista on pidettävä kirjaa.

Suomessa rehua tuottavan, sekoittavan, valmistavan tai elintarviketuotantoeläimiä ruokkivan viljelijän on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi Ruokavirastoon **lomakkeella F (pdf)**. Rehualan toiminnoissa tapahtuneet muutokset ilmoitetaan myös lomakkeella F. Vuosina 2006-2009 rekisteröitymisen pystyi tekemään tukihakulomakkeella.

Rehuille asetettavat vaatimukset koskevat kasvien viljelyä ja sadonkorjuuta rehuksi, rehun sekoitusta ja valmistusta omaan käyttöön, myyntiin sekä vastikkeettomaan luovutukseen. Lisäksi vaatimukset koskevat elintarviketuotantoeläinten[2)] ruokintaa kotoisilla ja teollisilla rehuilla. Osa vaatimuksista, esimerkiksi vaatimus rehukirjanpidosta ja rekisteröitymisestä rehualan alkutuotannon toimijaksi, ei koske elintarviketuotantoeläinten kasvatusta yksityiseen kotikäyttöön. Vaatimukset

koskevat rehujen kuljetusta, varastointia ja käsittelyä tuotantopaikalla sekä alkutuotteiden kuljetusta tuotantopaikalta vastaanottajalle, esimerkiksi toiselle maatilalle tai rehutehtaaseen.

[1)]Rehulla tarkoitetaan mitä tahansa suun kautta tapahtuvaan eläinten ruokintaan tarkoitettua ainetta tai tuotetta, mukaan lukien lisäaineet, riippumatta siitä, onko se jalostettu, osittain jalostettu vai jalostamaton. Esimerkiksi eläinten ruokintaan tarkoitettu vilja, heinä, teollinen täys- tai täydennysrehu, c-vitamiini ja säilörehun säilöntäaine ovat rehua.

[2)]Elintarviketuotantoeläimellä tarkoitetaan eläimiä, kuten nautoja, sikoja, kanoja ja hevosia, joita tai joiden tuottamia tuotteita käytetään elintarvikkeiden tuotannossa.

5.2.1 Rehujen turvallisuus

Rehujen käsittely, kuljetus ja varastointi tilalla

Tuotannon kaikissa vaiheissa on huolehdittava siitä, että rehut suojataan mahdollisilta saastumista ja pilaantumista aiheuttavilta tekijöiltä. Rehut eivät saa sisältää kiellettyjä aineita. Haitallisten aineiden, eliöiden ja tuotteiden esiintymistä rehuissa on rajoitettu asettamalla kyseisten aineiden pitoisuudelle raja-arvot. Saastumista ja pilaantumista voi aiheuttaa esimerkiksi maaperästä tai vedestä lähtöisin oleva mikrobiologinen taudinaiheuttaja, lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden jäämät sekä jätteiden vääränlainen käsittely ja hävittäminen. Tuhoeläinten torjunta on tärkeää sekä hyvän rehuhygienian vuoksi että eläintautien ennaltaehkäisemiseksi. Lintujen ulosteiden joutuminen rehuihin on estettävä muun muassa niihin liittyvän salmonellariskin vuoksi. Myös eläinten kuivikkeet tulee suojata saastumiselta, koska eläimet saattavat niitä syödä, vaikka ne eivät rehua olekaan. Rehut ja kuivikkeet on vaihdettava riittävän usein ja huolehdittava, etteivät ne pääse pilaantumaan. Rehuista otettujen rehuturvallisuuden kannalta merkittävien näytteiden tulokset on huomioitava tuotannossa.

Maatilalla käytettävän rehun jakelujärjestelmän on taattava, että eläimet saavat vain niille tarkoitettua rehua. Rehujen valmistuksessa, käsittelyssä, pakkaamisessa, varastoinnissa, kuljetuksessa ja ruokinnassa käytettävät tilat, laitteet, säiliöt ja kuljetusvälineet on puhdistettava säännöllisesti ja tarpeen mukaan desinfioitava puhdistuksen jälkeen. Myös eläinten juottolaitteet on puhdistettava säännöllisesti. Erityisesti esimerkiksi lääkerehun[3)] käsittelyn ja käytön jälkeen ajoneuvot, rehun käsittely- ja ruokintalaitteistot tulee puhdistaa, jotta vältetään seuraavan rehuerän saastuminen.

[3)] Lääkerehu on eläinlääkkeen tai eläinlääkkeiden ja rehun sekoitusta, joka on tarkoitettu sellaisenaan eläimille syötettäväksi sairautta parantavien, ehkäisevien tai muiden lääkkeellisten ominaisuuksien vuoksi.

Eläinten juomaveden sekä laitteiden ja välineiden puhdistamiseen käytetyn veden on oltava puhdasta. Laidunruokinnassa ja rehun korjuussa on huomioitava kasvinsuojeluaineille asetetut varoajat. Lannan levityksen ja rehun korjuun tai laiduntamisen välillä on oltava riittävä aika, jotta lanta ei saastuta rehua. Eläinperäistä lannoitevalmistetta, kuten liha/luujauhoa, käytettäessä tulee noudattaa vähintään 21 vuorokauden varoaikaa eläinperäisen lannoitevalmisteen levityksen ja rehun korjuun tai laiduntamisen välillä.

Puhdistus- ja desinfiointikemikaaleja tulee käyttää käyttöohjeiden mukaan. Myös muita biosideja, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita tulee varastoida, käsitellä ja käyttää valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti. Niiden sekä vaarallisten aineiden, kylvösiemenen ja jätteiden käsittelyn ja varastoinnin on tapahduttava rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään. Eri eläinryhmille ja -lajeille tarkoitetut rehut, mukaan lukien lääkerehut, on varastoitava siten, että estetään niiden joutuminen sellaiselle eläimelle, joille niitä ei ole tarkoitettu. Eläinten ruokinnasta vastaavalla henkilöllä on oltava tehtävässään tarvittavat taidot ja tiedot.

Lisätietoja:

Rehujen varastoinnista

Kielletyistä aineista, eliöistä ja tuotteista rehuissa

Ohjeita hiirien ja rottien asianmukaiseen torjuntaan (pdf)

Eläinvalkuaisen käyttöön liittyvät kiellot ja rajoitukset

Elintarviketuotantoeläimiä ei saa ruokkia eläinvalkuaisella eikä sitä sisältävillä rehuilla. Syynä kieltoon on nautojen BSE -taudin (hullun lehmän taudin) leviämisen ehkäisy. Edellä mainittuun kieltoon on kuitenkin joitakin poikkeuksia (katso taulukko 12).

Taulukko 12. Eläinvalkuaisen kielletty/sallittu käyttö elintarviketuotantoeläimillä.

Eläinvalkuainen (mukaan lukien tuotteet, jotka voivat sisältää eläinvalkuaista)	**Märehtijät**	**Muut elintarviketuotantoeläimet**
Käsitelty eläinvalkuainen: liha/luujauho	Kielletty	Kielletty*
Käsitelty eläinvalkuainen: muut eläimistä saatavat sivutuotteet, kuten sarveisjauho, verijauho	Kielletty	Kielletty*
Käsitelty eläinvalkuainen: kalajauho	Kielletty**	Kielletty*
Käsitelty eläinvalkuainen: hyönteisistä saatu	Kielletty	Kielletty****
Märehtijöistä saadut verituotteet (esimerkiksi kuivattu plasma, kuivatut punasolut)	Kielletty	Kielletty
Muista kuin märehtijöistä saadut verituotteet (esimerkiksi kuivattu plasma, kuivatut punasolut)	Kielletty	Sallittu tietyin edellytyksin***
Hydrolysoitu valkuainen, joka on peräisin märehtijöiden muista ruhon osista kuin vuodista ja nahoista	Kielletty	Kielletty
Eläimistä saatu di- ja trikalsiumfosfaatti	Kielletty	Sallittu tietyin edellytyksin***
Märehtijöistä saatu gelatiini	Kielletty	Kielletty
Maitotuotteet	Sallittu tietyin edellytyksin***	Sallittu tietyin edellytyksin***
Munat ja munatuotteet	Sallittu tietyin edellytyksin*****	Sallittu tietyin edellytyksin*****
Elävät hyönteiset	Kielletty	Sallittu tietyin edellytyksin******

* Muista eläimistä kuin märehtijöistä saatua käsiteltyä eläinvalkuaista voidaan käyttää vesiviljelyeläinten ruokinnassa. Käyttöön liittyy ilmoitusvelvollisuus ja joissakin tapauksissa hyväksymismenettely (ks. jäljempänä).

**Vieroittamattomien märehtijöiden kaupallisissa juottorehuissa kalajauhon käyttö on sallittu. Jos tilalla käytetään kalajauhoa sisältävää juottorehua, tulee tilan tehdä siitä ilmoituks lomakkeella I.

*** Käyttöön voi liittyä ilmoitusvelvollisuus joissakin tapauksissa hyväksymismenettely (ks. jäljempänä).

**** Hyönteisistä saatua eläinvalkuaista voidaan käyttää vesiviljelyeläinten ruokinnassa. Käyttöön liittyy ilmoitusvelvollisuus ja joissakin tapauksissa hyväksymismenettely (ks. jäljempänä).

***** Munien ja munatuotteiden käyttö on sallittu, mikäli on varmisttu siitä, että ne eivät sisällä salmonellaa.

****** Rehuksi käytettävissä hyönteislajeissa voi olla rajoituksia, **lisätietoja rehuhyönteisistä (pdf)**.

Keskeisintä kiellossa on, että liha/luujauho ja verijauho on kielletty elintarviketuotantoeläinten, vesiviljelyeläimiä lukuun ottamatta, ruokinnassa ja kalajauho on kielletty märehtijöiden ruokinnassa.

Kalajauhon, muista eläimistä kuin märehtijöistä saatujen käsiteltyjen eläinvalkuaisten tai verituotteiden ja di- ja trikalsiumfosfaatin käyttö muiden elintarviketuotantoeläinten kuin märehtijöiden ruokinnassa edellyttää, että seuraavat vaatimukset täyttyvät:

- Jos samalla tilalla on sekä märehtijöitä että muita eläimiä, on kalajauhoa, verituotteita tai di- tai triklasiumfosfaattia sisältävät rehut käsiteltävä täysin erillään märehtijöistä ja märehtijöiden rehuista.
- Muista eläimistä kuin märehtijöistä saatua liha/luujauhoa tai verijauhoa tai hyönteisistä saatua käsiteltyä eläinvalkuaista on sallittua käyttää elintarviketuotantoeläimistä vain vesiviljelyeläinten ruokinnassa. Sitä sisältävät rehut on pidettävä muiden elintarviketuotantoeläinten ulottumattomissa ja erillään muiden elintarviketuotantoeläinten rehuista.
- Jos tilalla käytetään kyseessä olevia eläinperäisiä rehuja, on toiminta ensin ilmoitettava Ruokavirastoon lomakkeella I rekisteröintiä tai hyväksyntää varten. Ilmoitusvaatimukset eivät koske täysrehuja käyttäviä tiloja, toisin sanoen tiloja, jotka eivät valmista kotiseoksia. Ilmoitusvaatimukset liittyvät BSE- ja muiden TSE-tautien ehkäisyyn ja valvontaan.
- Tilalla tapahtuvista kyseisten eläinvalkuaisen käytön pysyvistä muutoksista tulee tehdä myös ilmoitus Ruokavirastoon.

Lomake I eläinvalkuaisen käytöstä ilmoittamiseksi rekisteröintiä tai hyväksyntää varten löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.

Maitopohjaisten tuotteiden ja entisten elintarvikkeiden käytössä elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa on rajoituksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. **Lisätietoja** ja **lomake J** tiettyjen maitopohjaisten tuotteiden käytöstä ilmoittamiseksi Ruokavirastoon löytyy internetsivuilta.

Rehun lisäaineiden käyttöön liittyvät rajoitukset

Rehun lisäaineita ovat sellaiset aineet, mikro-organismit[4)] ja valmisteet, jotka tarkoituksellisesti lisätään rehuun. Lisäaineiden tarkoituksena on esimerkiksi vaikuttaa suotuisasti rehun tai eläimistä saatavien tuotteiden ominaisuuksiin tai edesauttaa eläintuotantoa ja eläinten hyvinvointia. Lisäaineita ovat muun muassa hiveneineet, vitamiinit, urea ja aminohapot sekä kokkidiostaatit[5)]. Myös säilörehun säilöntäaineet ovat rehun lisäaineita tai niiden seoksia eli esiseoksia. Rehun lisäaineista ja esiseoksista on pidettävä rehukirjanpitoa.

Rehun lisäaineita ei saa käyttää rehujen valmistuksessa elleivät ne ole Euroopan unionissa hyväksyttyjä. Lisäaineiden käyttöön liittyy erilaisia ehtoja lisäaineen luonteesta riippuen. Joillekin lisäaineille, esimerkiksi seleenille, on säädetty enimmäispitoisuus rehussa, koska ne ovat eläimille myrkyllisiä eläimen saadessa niitä yli säädetyn enimmäispitoisuuden. Kokkidiostaatteja sisältävien rehujen käyttö on kielletty muniville kanoille kokonaan ja muulle siipikarjalle niiden käyttöön voi liittyä käyttökielto tietyn pituisena ajanjaksona ennen teurastusta (varoaika).

Rehun lisäaineiden käyttö oman kotiseoksen valmistuksessa edellyttää rekisteröitymistä rehun valmistajaksi. Jos kotieläintuottaja käyttää rehunvalmistukseen kokkidiostaatteja tai tiettyjä eläimen tuotantoon vaikuttavia lisäaineita tai niitä sisältäviä esiseoksia, tulee hänen hakea rekisteröitymisen lisäksi hyväksyntää Ruokavirastosta lomakkeella C. Edellä mainitut vaatimukset eivät koske täydennys- tai täysrehuja tai säilörehun säilöntäaineita käyttäviä tiloja. Lisäaineita tulee käyttää pakkausmerkinnöissä annettujen käyttöohjeiden mukaan.

[4] Mikro-organismilla tarkoitetaan yhdestä tai muutamasta solusta muodostunutta eliötä, kuten bakteeria, alkueläintä ja yksisoluista levää.
[5] Kokkidiostaatilla tarkoitetaan siipikarjan suolistostosairauden, kokkidioosin, ehkäisy

Lisätietoja:
EU:ssa hyväksyttyjen **rehun lisäaineiden rekisteri**
Rekisteröityminen rehun lisäaineiden käyttäjäksi
Hyväksyntähakemus C kokkidiostaattien tai eräiden muiden eläintuotantoon vaikuttavien lisäaineiden tai esiseosten käyttöön

Ilmoitusvelvollisuus

Kaikilla rehualan toimijoilla, mukaan lukien viljelijöillä, on velvollisuus ilmoittaa Ruokavirastoon, jos on epäilys siitä, että tuotettu, valmistettu, maahantuotu tai jakelussa oleva rehu ei ole turvallista. Tällöin on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin kyseisen rehun poistamiseksi markkinoilta ja rehun ruokinta eläimille on lopetettava.

Lisätietoja:
Ilmoitusvelvollisuus

5.2.2 Täydentävien ehtojen rehukirjanpitovaatimukset

Rehuista sekä niistä otettujen näytteiden analyysituloksista ja kasvinsuojeluaineiden sekä biosidien käytöstä on pidettävä kirjaa. Kirjanpitovaatimus koskee myös lääkerehuja sekä lisäaineita ja esiseoksia, esimerkiksi säilörehun säilöntäaineita. Kirjanpito on perusedellytys rehujen jäljitettävyydelle ja se koskee kaikkia rehun tuottajia ja kotieläintuottajia. Rehujen jäljitettävyys on tarpeen, jotta rehuja voidaan mahdollisessa vaaratilanteessa vetää kohdennetusti markkinoilta (käytöstä). Tuottajan tulee pitää kirjaa seuraavista tiedoista:

- Tilalle hankitusta rehusta rehun myyjän/toimittajan nimi ja osoite, tuotteen nimi (esimerkiksi rypsirouhe), toimituspäivä, määrä ja eläinryhmä, jolle rehu on syötetty.
- Tilalta luovutetusta rehusta rehun ostajan/vastaanottajan nimi ja osoite, tuotteen nimi (esimerkiksi kuivaheinä), toimituspäivä ja määrä.
- Tilalla tuotetuista rehuista rehun nimi, määrä ja eläinryhmä, jolle rehu on syötetty.
- Rehun käytön lopettamisaika, mikäli rehun käyttöön liittyy lääkkeen tai lisäaineen takia varoaika.
- Rehuista otettujen näytteiden tulokset.
- Kasvinsuojeluaineiden käyttö.
- Rehujen turvallisuutta varmistavien biosidien, kuten desinfiointiaineiden ja tuhoeläinmyrkkyjen käyttö rehujen käsittely- ja varastointitiloissa tai ruokinta-astioiden ja rehujen kuljetus-, siirto- tai punnitusvälineiden käsittelyssä.

Lisäksi viljelijän on noudatettava kansallisen rehulainsäädännön vaatimusta rehuvarastojen tunnisteiden merkitsemistä rehukirjanpitoon, vaikka täydentävät ehdot eivät edellytä rehuvarastojen tunnisteiden merkitsemistä rehukirjanpitoon. Lisätietoja **rehuvarastojen merkinnästä** löytyy Ruokaviraston internetsivulta.

Tiedot rehuihin liittyen voi kirjata esimerkiksi Ruokaviraston nettisivuilta löytyvään mallilomakkeeseen **rehukirjanpidon mallilomake**.

Rehujen kirjanpitovaatimukseksi riittää myös rehujen osto/myyntitositteiden (verokirjanpito), luomutilan tuotevirtakirjanpito, lääkerehuista lääkityskirjanpidon ja/ tai tilalla tuotettujen rehujen osalta ympäristökorvauksen sitoumusehtojen mukaisen lohkokirjanpidon säilyttäminen, kun niistä käy selville kirjanpidossa vaadittavat asiat.

Rehuista, esimerkiksi viranomaisvalvonnassa tai myyntitilanteessa, otettujen näytteiden analyysitulosten kirjanpitovaatimukseksi riittää niistä saatujen analyysitodistusten säilyttäminen.

Kasvinsuojeluaineiden kirjanpitovaatimukset on kuvattu oppaan osassa **5.1.2 Kasvinsuojeluaineiden käyttö maatilalla**. Jos viljelijä on sitoutunut ympäristökorvaukseen, sen ehtojen mukaisesti tehdyt muistiinpanot kasvinsuojelusta ovat riittävät myös rehuvaatimusten osalta. Biosidien käyttökirjanpidon tulee sisältää käytettyjen biosidien nimet, määrät ja käyttöajat. Tietojen tulee olla tarvittaessa valvovan viranomaisen saatavilla. Rehukirjanpitoa tulee säilyttää vähintään viisi vuotta ja

kirjanpitoa biosidien käytöstä vähintään kolme vuotta.

Lääkerehujen kirjanpidolle on täydentävissä ehdoissa myös lääkityskirjanpitovaatimuksia. Lue lisää lääkerehujen lääkityskirjanpitovaatimuksista oppaan osasta **5.3.2 Kielletyt aineet, sallitut eläinlääkkeet ja lääkityskirjanpito**.

5.2.3 Rehujen hankinta rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta

Rehujen jäljitettävyyteen ja turvallisuuteen liittyen rehua saa hankkia vain rekisteröidyiltä tai hyväksytyiltä rehualan toimijoilta. Hankittaessa rehuja tilalle on varmistettava, että rehun myyjä tai luovuttaja on rekisteröitynyt tai hyväksytty rehualan toimijaksi. Rekisteröitymisvelvoitetta ei kuitenkaan ole viljelijällä, joka tuottaa rehua vuosittain korkeintaan 3 ha:n viljelyalalla ja toimittaa kaiken tältä alalta saamansa rehun paikalliselle maatilalle käytettäväksi. Rehun myyjän rekisteröityminen rehualan toimijaksi on tarkastettava myös ostettaessa rehuja tilalle suoraan toisesta EU-maasta. Lisätietoja ja **Luettelot Suomessa rekisteröidyistä rehualan toimijoista ja rehualan alkutuotannon toimijoista** löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.

Lisätietoja entisten elintarvikkeiden rehukäytöstä löytyy myös Ruokaviraston internetsivuilta.

5.3 Tuota turvallisia elintarvikkeita

5.3.1 Alkutuotantopaikkojen vaatimukset

Alkutuotantopaikka (tila, tuotantotila) on maatila, puutarha tai muu paikka, jossa harjoitetaan elintarvikkeiden alkutuotantoa.

Alkutuotannon toimija (viljelijä) on henkilö tai yritys, joka harjoittaa elintarvikkeiden alkutuotantoa, kuten elintarvikkeeksi käytettävien kasvien kasvatusta ja viljelyä, sadonkorjuuta, maidontuotantoa ja kaikkia eläintuotannon vaiheita ennen eläimen teurastusta.

Yhteiset vaatimukset kaikille tiloille

Eläimistä, kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotantoon sovelletaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä sekä elintarvikelakia, eläinten lääkitsemislakia ja näiden nojalla annettuja asetuksia. Viljelijällä on vastuu tuottamiensa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja siksi hänellä on oltava riittävät tiedot tuottamastaan elintarvikkeesta ja sen käsittelyyn liittyvistä terveysvaaroista.

Viljelijän on huolehdittava ja valvottava, että myös hänen alaisuudessaan elintarvikkeita käsittelevät henkilöt ovat riittävästi perehtyneet elintarvikehygieniaan. Jos viljelijä epäilee tuottamansa elintarvikkeen voivan aiheuttaa terveysvaaraa ihmiselle, hänen on välittömästi ilmoitettava tästä kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (esim. terveysvalvonnan johtaja, kunnaneläinlääkäri tai terveystarkastaja) ja käynnistettävä tarvittaessa jo luovutetun tuotteen takaisinveto ja muut toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi. Alkutuotannon toimijan on huolehdittava kirjanpidon sekä tuotteen mukana lähetettävien tietojen ja pakkausmerkintöjen avulla, että elintarvikkeiden jäljitettävyys säilyy vähittäismyyntiin saakka.

Alkutuotantopaikka on rakennettava ja hoidettava niin, ettei siellä tuotettavien ja käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus vaarannu. Tuotteiden suojaamiseksi saastumiselta rehun lisäaineita, eläinlääkkeitä, kasvinsuojeluaineita, lannoitevalmisteita, biosidejä, kuten jyrsijämyrkkyjä ja desinfiointiaineita, ja muita vaarallisia kemikaaleja sekä jätteitä on käsiteltävä, varastoitava ja käytettävä oikein.

Tilalla on oltava riittävästi puhdasta ja hyvänlaatuista vettä kasteluvedeksi, eläinten juomavedeksi ja puhtaanapitoon. Vedessä ei saa olla siinä määrin vierasta hajua tai makua eikä myöskään pieneliöitä, loisia tai vieraita aineita, että vesi voisi vaarantaa alkutuotannon tuotteiden ja niistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden. Kasvien kasteluveden sekä tuotteiden ja laitteiden pesuveden laatu tulee tietyissä tapauksissa tutkituttaa säännöllisesti laboratoriossa.

Tutkimukset vedestä tulee teettää esimerkiksi silloin kun oman kaivon vettä käytetään kasvien sellaisenaan syötävien osien suoraan kasteluun tai lypsylaitteiston ja maitosäiliön pesuun.

Elintarviketuotantoon käytettävien eläinten on oltava terveydentilaltaan sellaisia ja niitä on hoidettava ja käsiteltävä niin, että niistä saatavien elintarvikkeiden hyvä hygieeninen laatu turvataan. Eläimistä ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutuminen tilalle ja niiden leviäminen tilalle tai tilalta on pyrittävä estämään. Tuotaessa uusia eläimiä pitopaikkaan on huomioitava tautiriskit. Tautiriskit voidaan huomioida esimerkiksi pitämällä tilalle tuotavat uudet eläimet erillään muista eläimistä tai ostamalla uudet eläimet vain sellaisista pitopaikoista, joiden terveystilanne tunnetaan. Viljelijän tulee ilmoittaa viranomaiselle (/ tilaa valvovalle eläinlääkärille / kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle) epäillyistä tautitapauksista tilalla. Jos ongelmia havaitaan, on alkutuottajan ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin tilanteen korjaamiseksi.

Alkutuotannon toimijan kirjaamisvaatimukset

Toimijan kirjaamia tietoja tarvitaan muun muassa elintarvikkeiden jäljitettävyyden varmistamiseksi tai kun eläimiä myydään tai toimitetaan teuraaksi. Kirjanpito voi koostua yhdestä tai useammasta tiedostosta (esim. eläinten lääkintä- ja terveyskortisto) ja se voi olla osa alkutuotantopaikan laatu- tai muuta järjestelmää.

Toimijan on kirjattava tiedot vähintään seuraavista asioista siltä osin kuin ne koskevat asianomaista alkutuotantoa:

- elintarvikkeeksi toimitetut alkutuotannon tuotteet, säilytysaika 1 vuosi
- näytteet, tutkimukset ja tarkastukset,
- joilla on merkitystä elintarviketurvallisuuden kannalta (kuten tulokset vesitutkimuksista, kasvinsuojeluainejäämävalvontaohjelmasta, utaretulehdustutkimuksista, salmonellavalvonnasta sekä tarkastuskertomukset esimerkiksi maidontuotantotilan hygieniatarkastuksista, lihantarkastuspäätökset, sikojen sairastuvuustiedot, tarkastuseläinlääkärin alkutuotannon toimijalle ilmoittamat tiedot, salmonellavalvontaohjelmaan liittyvät tarkastuskäynnit), säilytysaika 3 vuotta (vesitutkimuksesta riittää uusin tutkimustulos)
- kasvintuotantotiloilla kasvinsuojeluaineiden ja biosidien käyttö (esim. hyönteis- ja jyrsijämyrkyt, desinfiointiaineet): aineen nimi, määrä ja käyttöaika, säilytysaika 3 vuotta
- vastaanotetut ja elintarvikkeeksi toimitetut eläimet, säilytysaika 1 vuosi
- eläimille syötetyn rehun luonne ja alkuperä (kirjanpitovaatimuksista ohjeistetaan oppaan kohdassa **5.2.2**)

- eläinlääkkeet ja muut eläimille annetut hoidot, hoidon päivämäärät ja varoajat (lääkekirjanpidosta ohjeistetaan tarkemmin kohdassa **5.3.2**)

Tietojen kirjaaminen ja säilyttäminen huolellisesti kannattaa, sillä kirjanpidon tarkastus tiloilla on osa täydentävien ehtojen valvontaa. Tietojen puuttuminen voidaan katsoa säädöstenvastaiseksi toiminnaksi, josta voi aiheutua tukien menetyksiä.

Maidontuotantoa koskevat erityisvaatimukset

Maidontuotantotiloille on säädetty yleisten alkutuotantoa koskevien vaatimusten (edellä esitettyjen) lisäksi erityisesti maidontuotantoon kohdistuvia vaatimuksia.

Tilojen, joissa pidetään ja lypsetään maitoa tuottavia eläimiä ja joissa käsitellään maitoa ja sen tuotantoon liittyviä välineitä ja laitteita, on oltava sijainniltaan ja rakenteiltaan sellaiset, että niissä on hyvät mahdollisuudet huolehtia eläinten puhtaudesta ja terveydestä, lypsyhygieniasta ja raakamaidon hygieenisestä laadusta. Maidon käsittelyssä käytettävien laitteiden ja välineiden puhdistusta ja säilytystä varten on oltava asianmukainen tila.

Eläimet

Eläimet on pidettävä puhtaina eikä niissä saa olla sairauksia tai vikoja, jotka heikentävät maidon hygieenistä laatua. Karjanhoitajan on seurattava eläinten puhtautta ja kuntoa. Eläimet, joilla on oireita taudista joka voi heikentää maidon hygieenistä laatua, tulee eristää muista maidontuotantoeläimistä.

Maidon jäähdytys- ja säilytystilat

Maidon jäähdytys- ja säilytysolosuhteet eivät saa heikentää maidon elintarviketurvallisuutta. Tiloissa, joissa maitoa joko säilytetään tai jäähdytetään, ei saa harjoittaa toimintaa, joka heikentää maidon elintarviketurvallisuutta. Erityisesti välitön yhteys eläintenpitotiloihin ja muut likaa mukanaan tuovat toiminnot maidon säilytys- ja jäähdytystoimintojen läheisyydessä voivat aiheuttaa riskin maidon hygienialle. Riski tulee huomioida toiminnassa ja noudattaa huolellisuutta tilojen ja laitteiden puhtaanapidossa. Maidon jäähdytys- ja säilytystilat on suojattava tuhoeläimiltä.

Lypsyhygienia

Ennen lypsyä vetimet ja tarvittaessa utareet ja niiden lähialueet on puhdistettava huolellisesti.

Elintarvikkeeksi luovutettavassa maidossa ei saa olla utaretulehdukseen viittaavia tai muita havaittavia muutoksia. Eläimet, joissa havaitaan utaresairauksien oireita tai maidon välityksellä ihmiseen tarttuvan taudin oireita tai joiden maito sisältää jäämiä lääkityksen ja varoajan aikana, on lypsettävä viimeiseksi, erillisellä lypsykoneella, käsin tai välittömästi lypsyn jälkeen puhdistettavalla laitteistolla. Näiden eläinten maito on lypsettävä erilleen eikä maitoa saa luovuttaa elintarvikkeeksi. Ternimaito on lypsettävä erilleen muusta maidosta ja säilytettävä myös erillään. Alkutuottajalla tulee olla toimintasuunnitelma sen varalle, että sairaan tai lääkityn eläimen maito voidaan erottaa muusta maidosta koko lääkityksen ja varoajan aikana. Lääkityt eläimet tulee olla tunnistettavissa koko lääkityksen ja varoajan ajan.

Maidon kanssa kosketuksiin joutuvat pinnat

Maidon kanssa kosketuksiin joutuvien pintojen tulee olla sileää, pestävää ja myrkytöntä materiaalia. Lypsylaitteisto ja -välineet on pidettävä puhtaina. Ne on käytön jälkeen pestävä ja tarvittaessa desinfioitava. Pesun ja mahdollisen desinfioinnin jälkeen laitteet ja välineet on huuhdeltava puhtaalla vedellä.

Tilalta luovutettavan raakamaidon laatu

Maito on mahdollisimman nopeasti lypsyn jälkeen jäähdytettävä +6 asteen lämpötilaan tai sen alle ja myös säilytettävä tilalla tässä lämpötilassa. Maito ei saa kuitenkaan jäätyä. Kuljetussäiliöön siirrettävän maidon lämpötila saa olla korkeintaan +6 astetta (yksittäistapauksissa +10 astetta, jos kuljetussäiliön maidon lämpötila ei tämän seurauksena ylitä +6 astetta). Tilalta luovutettavan raakamaidon on täytettävä kokonaispesäkelukua ja solupitoisuutta koskevat vaatimukset*.

* Lehmä
Kokonaispesäkeluku: kahden kuukauden geometrinen keskiarvo alle 100 000 pmy/ml, vähintään 2 näytettä/kk. Soluluku: kolmen kuukauden geometrinen keskiarvo alle 400 000 kpl/ml, vähintään 1 näyte/kk. Tilalta suoraan kuluttajalle myydyn lehmän raakamaidon kokonaispesäkeluvun tulee olla alle 50 000 pmy/ml ja soluluvun alle 250 000 kpl/ml.

* Muut eläimet
Kokonaispesäkeluku: kahden kuukauden geometrinen keskiarvo alle 1 500 000 pmy/ml, vähintään 2 näytettä/kk; vaatimus on alle 500 000 pmy/ml, jos tuotteen valmistukseen ei liity lämpökäsittelyä. Tilalta suoraan kuluttajalle myydyn vuohen raakamaidon kokonaispesäkeluvun tulee olla alle 50 000 pmy/ml.

Munantuotantoa koskevat erityisvaatimukset

Munantuotantotiloille on säädetty yleisten alkutuotantoa koskevien vaatimusten (edellä esitettyjen) lisäksi erityisesti munantuotantoon kohdistuvia vaatimuksia.

Munat on suojattava haitallisilta ulkoisilta vaikutuksilta. Ne on pidettävä puhtaina, kuivina ja suojattuina hajuilta sekä iskuilta ja suoralta auringonvalolta.

Toimijan tulee pitää kirjaa salmonellavalvontaohjelman mukaisista tutkimuksista ja tarkastuksista. Tätä kirjanpitoa tulee säilyttää tilalla vähintään 3 vuotta.

Lisätietoa:

Alkutuotannon vaatimuksista

Veden tutkimus- ja laatuvaatimukset

Kansallisesta salmonellavalvontaohjelmasta

5.3.2 Kielletyt aineet, sallitut eläinlääkkeet ja lääkityskirjanpito

Sallitut eläinlääkkeet

Eläimille annettujen lääkkeiden käytön tulee olla hallittua. Tuotantoeläimille saa käyttää vain sellaisia lääkevalmisteita tai lääkeaineita, jotka on hyväksytty käytettäväksi tuotantoeläimille. Eläinlääkärin antamia ohjeita lääkkeen käytöstä on noudatettava. Apteekista ilman reseptiä saatavien lääkevalmisteiden käyttöohjeet ovat pakkausselosteessa. Tietoja lääkkeistä ja niiden oikeasta käytöstä saa eläinlääkäriltä tai apteekista. Lääkkeiden oikeasta käytöstä ja varoajoista on aina varmistuttava ennen lääkkeen antamista eläimelle. On huomattava, että eläinlääkärin määräämä varoaika voi poiketa tuoteselosteessa mainitusta ajasta. Tuottaja on velvollinen pitämään säädösten mukaista kirjanpitoa eläinten lääkityksestä.

Kaikkien tuotantoeläimille sallittujen lääkeaineiden turvallisuus arvioidaan ja tarvittaessa tuotantoeläimelle tarkoitetulle lääkevalmisteelle asetetaan varoaika. Varoajalla tarkoitetaan viimeisestä lääkkeen antamisesta laskettua vähimmäisaikaa, jonka kuluessa teurastetun eläimen lihaa tai muita tuotteita taikka eläintä tai eläimen tuottamaa maitoa, hunajaa tai munia ei saa luovuttaa elintarvikkeena käytettäväksi. Varoaikana eläimestä saatuja tuotteita saa käyttää ihmisravinnoksi säädösten mukaisesti vain erityistilanteissa. Tuotantoeläimen on oltava tunnistettavissa lääkitsemisen ja lääkehoidon aikana sekä varoajan kuluessa. Viljelijän tulee huolehtia varoaikojen noudattamisesta, sillä piittaamattomuus varoajoista voi johtaa liian korkeisiin lääkejäämäpitoisuuksiin elintarvikkeessa ja heikentää siten elintarviketurvallisuutta.

Tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävä kirjanpito

Tuotantoeläimen omistajan tai haltijan on pidettävä kirjaa eläimelle annetuista lääkkeistä (myös homeopaattisista lääkkeistä). Kirjanpitovaatimus koskee kaikkia eläimiä, joita pidetään, kasvatetaan, hoidetaan, teurastetaan tai kerätään elintarvikkeiden tuottamiseksi. Kirjanpitoon on merkittävä eläinlääkärin tuotantoeläimelle antamat lääkkeet sekä omistajan itsensä tai muun henkilön tuotantoeläimelle antamat lääkkeet. Myös tuotantoeläimelle annetut lääkerehut on merkittävä kirjanpitoon.

Täydentävien ehtojen valvonnoissa valvotaan seuraavat kirjanpitoa koskevat asiat:

- eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot;
- lääkityksen antopäivämäärät;
- lääkkeen tai lääkerehun käyttöaihe;
- lääkkeen nimi;
- lääkkeen tai lääkerehun määrä;
- lääkkeelle tai lääkerehulle määrätty varoaika.

Esimerkiksi nautojen, vuohien ja lampaiden tunnistustietona on suositeltava käyttää korvamerkin EU-tunnusta. Lääkkeen määrällä tarkoitetaan eläimelle annetun lääkkeen määrää esimerkiksi millilitroina tai grammoina. Lääkkeen myyjällä tarkoitetaan lääkkeen antanutta tai myynyttä eläinlääkäriä tai lääkkeen myynyttä apteekkia tai muuta vastaavaa yritystä. Eläinlääkärin nimen asemesta voidaan käyttää eläinlääkärin tunnusnumeroa.

Eläimen lääkitystä koskevat merkinnät voi tehdä esimerkiksi eläimen siemennys- ja terveyskorttiin, sikalakirjaan tai terveystarkkailukirjaan. Myös eläinlääkäreiltä saatujen lääkitystä koskevien kirjallisten selvitysten tai reseptien tallentaminen kansioon riittää lääkityskirjanpidoksi, jos eläimen omistaja tai haltija lisää asiakirjoihin niistä puuttuvat tiedot. Viljelijä voi käyttää apunaan esimerkiksi **lomaketta**, joka löytyy Ruokaviraston nettisivuilta.

Eläimen lääkitystä koskevat tiedot voi myös kirjata tähän tarkoitukseen varattuun erilliseen vihkoon tai kirjaan. Kirjanpitoa voidaan pitää myös sähköisesti. Ehtona lääkkeiden luovutuksessa valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittyneille eläinten omistajille tai haltijoille on se, että tiedot kirjataan kaikista tuotantoeläimelle annetuista lääkkeistä terveydenhuollon seurantajärjestelmään, jos järjestelmässä on sellainen mahdollisuus, tai muuhun vastaavaan sähköiseen järjestelmään, josta tiedot ovat siirrettävissä terveydenhuollon seurantajärjestelmään.

Kirjanpidon yhteydessä on säilytettävä kaikki tositteet kuten eläinlääkärin reseptit ja kirjalliset selvitykset lääkkeen tai lääkerehun luovutuksesta sekä eläinlääkäriltä, apteekista tai lääkerehun luovuttajalta saadut muut tositteet lääkkeiden tai lääkerehujen myynnistä tai muusta luovutuksesta. Näitä ovat esimerkiksi apteekista ostettujen reseptivapaiden lääkkeiden kuitit (esim. porsasrauta ja suun kautta annettavat nesteytysvalmisteet).

Kirjanpitoa on pidettävä siten, että tiedot kunkin eläimen tai eläinryhmän osalta ja kaikista lääkityksistä voidaan saada helposti selville koko kirjanpidon säilyttämisajalta. Tuotantoeläimen lääkitystä koskevaa kirjanpitoa on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan viimeisestä lääkkeen annosta huolimatta siitä, onko eläin elossa vai ei.

Kielletyt aineet

Seuraavien eläinten kasvua ja tuotantoa edistävien lääkeaineiden käyttö tuotantoeläimille on kokonaan kielletty: stilbeenit ja stilbeenijohdannaiset sekä niiden suolat ja esterit, tyreostaattisesti vaikuttavat aineet, 17-beta-estradioli ja sen esterijohdannaiset. Ainoastaan eläinlääkäri saa antaa tiettyjä estrogeenisesti, androgeenisesti ja gestageenisesti vaikuttavia aineita samoin kuin beeta-agonisteja yksittäisten tuotantoeläinten hoitoon tietyissä tarkoin rajatuissa tapauksissa.

Kiellettyihin aineisiin kuuluu myös sellaisia aineita (esimerkiksi kloramfenikoli, metronidatsoli tai nitrofuraanit), joiden jäämille elintarvikkeissa ei ole voitu asettaa kuluttajan kannalta turvallista enimmäismäärää. Aineen käyttö aineen käyttö tuotantoeläimille on kielletty lukuun ottamatta hevosia, joiden hevospassiin tai tunnistusasiakirjaan on merkitty, että hevosen teurastaminen elintarvikkeena käytettäväksi on kielletty.

Laittomasti lääkittyä eläintä ei saa pitää tilalla eikä sitä tai siitä saatavaa tuotetta saa toimittaa markkinoille. Kiellettyjen kasvunedistämiseen käytettyjen aineiden löytyminen elävistä eläimistä tai niistä saaduista elintarvikkeista on aina vakava rikkomus. Jos eläintä on lääkitty kielletyllä aineella, aluehallintoviranomaisen on määrättävä eläin lopetettavaksi. Eläimen ruho ja siitä saadut tuotteet on hävitettävä.

Eläinlääkejäämien ja kiellettyjen aineiden sekä lääkityskirjanpidon valvonta

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisältämien vieraiden aineiden valvonta perustuu elintarvikelakiin ja se on osa elintarvikkeisiin liittyvää hygieniavalvontaa. Lääkitsemislaki sisältää velvoitteita eläinten lääkinnästä ja siihen liittyvästä valvonnasta sekä lääkityskirjanpidosta. Vierasaineasetuksessa säädetään yksityiskohtai-

sesti vieraiden aineiden valvonnasta.

Kuluttajien turvallisuuden varmistamiseksi toteutetaan vuosittain eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaa, jossa valvotaan, ettei tuotantoeläinten kasvatuksessa käytetä kiellettyjä aineita ja etteivät elintarvikkeet sisällä eläinten lääkintään sallittujen lääkeaineiden jäämiä yli lainsäädännössä asetettujen raja-arvojen. Aluehallintoviranomaiset ja aluehallintovirastojen määräyksestä toimivat eläinlääkärit tekevät tiloilla myös lääkityskirjanpitoon kohdistuvia valvontoja.

Aluehallintoviranomaiset, kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset ja Ruokaviraston palveluksessa olevat tarkastuseläinlääkärit ottavat vierasaineohjelman tutkimuksiin tarkoitetut näytteet. Näytteitä otetaan sekä suoraan tiloilta että esimerkiksi teurastamoilta elävistä eläimistä ja lihasta (nauta, sika, lammas, hevonen, siipikarja (kana, broileri, kalkkuna), tarhattu riista (sorsa, poro, villisika, strutsi)), maidosta, kanamunista ja hunajasta. Näytteet otetaan aina ennalta ilmoittamatta ja siten, että alkuperäinen tuotantotila on jäljitettävissä. Eläimen omistajan tai haltijan on kustannuksellaan annettava valvontaviranomaiselle valvontaa ja tarkastusta varten tarpeellinen apu. Eläimen omistaja tai haltija on velvollinen järjestämään sellaiset olosuhteet, joissa tarkastukset ja näytteenotto voidaan tehdä turvallisesti ottaen huomioon eläimen tavanomainen käyttäytyminen.

Jos vierasainevalvontanäytteestä saadaan määräystenvastainen tulos, on viranomaisen ryhdyttävä välittömästi selvittämään tapausta. Tilalle tehtävässä tarkastuksessa pyritään selvittämään todetun lääkejäämän alkuperä ja syy määräystenvastaiseen tulokseen. Tarkastuksen yhteydessä tarkastetaan myös viljelijän pitämä lääkityskirjanpito. Huolellisen ja säädöstenmukaisen kirjanpidon avulla viljelijä voi osoittaa toimineensa oikein eläinten lääkitysten osalta.

Vierasainevalvontaohjelman lisäksi viranomaisvalvontaa toteutetaan mm. osana lihantarkastusta. Jos tarkastuseläinlääkäri tai kunnan valvontaviranomainen epäilee eläimistä saatavan elintarvikkeen sisältävän vieraita aineita yli lainsäädännön salliman määrän tai kiellettyjä aineita, viranomainen on velvollinen tutkituttamaan elintarvikkeen sen turvallisuuden varmistamiseksi. Myös laitosten toteuttamassa omavalvonnassa tehdään suuri määrä jäämätutkimuksia. Mikrobilääkejäämätestejä tehdään meijereissä maidosta ja teurastamoilla munuaisnäytteistä. Jos tutkimuksissa todetaan määräystenvastaisia näytteitä, laitoksen on ilmoitettava niistä laitosta valvovalle viranomaiselle, joka puolestaan käynnistää tapauksen virallisen selvittelyn. Halutessaan myös viljelijä voi testata hoidetun lehmän maidon varoajan jälkeen ennen maidon toimittamista meijeriin mikrobilääkejäämien varalta osana omaa omavalvontaansa.

Jos selvityksissä todetaan, että tuottaja on toiminut säädösten vastaisesti, rikkomus otetaan huomioon myös täydentävien ehtojen valvonnassa ja se voi johtaa tukiseuraamuksiin.

5.3.3 Kasvinsuojeluainejäämät

Sekä elintarvikkeiksi että rehuksi tarkoitetuille kasveille saa käyttää ainoastaan sellaisia kasvinsuojeluaineita, jotka on hyväksytty käyttötarkoitukseensa Suomessa. Kasvinsuojeluainerekisteri, josta löytyvät ajantasaiset tiedot Suomessa hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) internetsivuilla osoitteessa **www.tukes.fi.** Kun kasvinsuojeluaineita käytetään asianmukaisesti ja varoaikoja noudatetaan ennen tuotteiden markkinoille saattamista, eivät käytöstä aiheutuneet jäämät ylitä sallittuja enimmäismääriä. Sallitut enimmäismäärät löytyvät muun muassa **EU-komission verkkosivuilta**.

Kasvinsuojeluainejäämien määräystenmukaisuutta valvotaan muun muassa kansallisessa jäämävalvontaohjelmassa, jossa kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset ottavat näytteitä tukkukaupoista, pakkaamoista, vähittäismyymälöistä ja maatiloilta. Näytteet otetaan niin, että ne ovat jäljitettävissä takaisin tilalle, jossa ne on tuotettu. Näytteitä saatetaan ottaa myös niiltä tiloilta, joilla on havaittu kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyvissä tarkastuksissa sellaisia laiminlyöntejä, joiden seurauksena tuotteissa voi esiintyä määräystenvastaisia kasvinsuojeluainejäämiä.

Mikäli näytteissä havaitaan määräystenvastaisia kasvinsuojeluainejäämiä, rikkomus otetaan huomioon myös täydentävien ehtojen valvonnassa.

5.4 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Täydentävien ehtojen valvontakohteet:

- Rekisteröityminen ko. eläinlajin pitäjäksi
- Rekisteritietojen ajantasaisuus
- Pitopaikkakohtaisten eläinluetteloiden ajantasaisuus
- Merkitseminen
- Eläinten läsnäolo pitopaikassa/tilalla

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnassa ei ole uusia vaatimuksia. Eläintaudin puhjetessa on tiedettävä missä kukin eläin on ollut milläkin hetkellä, jotta todennäköisesti tartunnan saaneet eli sairastuneen eläimen kanssa jossain vaiheessa tekemisiin joutuneet eläimet voidaan erotella muista eläimistä.

5.4.1 Eläinten merkitsemistä ja rekisteröintiä koskevat vaatimukset

Sikojen, nautaeläinten sekä lammas- ja vuohieläinten pitäjien on:

- rekisteröidyttävä ko. eläinlajin eläintenpitäjäksi
- huolehdittava siitä, että eläimet ovat rekisteröidyssä pitopaikassa, jolla on pitopaikkatunnus
- huolehdittava siitä, että eläinten merkitseminen on kunnossa
  - vapaita korvamerkkejä syntyviä eläimiä varten on oltava riittävästi (naudat, lampaat, vuohet)
  - eläinten on oltava merkitty ja rekisteröity eläinlajikohtaisten säännösten mukaisesti
  - mahdolliset korvausmerkit tulee olla tilattu ja kiinnitetty tarpeen mukaan (naudat, lampaat, vuohet)

- pidettävä eläinluettelo kussakin pitopaikassa ajan tasalla (naudat, lampaat, vuohet ja siat)
- tehtävä rekisteri-ilmoitukset ilmoitusaikojen puitteissa eläinlajikohtaisiin rekistereihin, joita päivittää Mtech Digital Solutions Oy
  - nautaeläimistä ilmoitukset tehdään nautarekisteriin
  - sioista ilmoitukset tehdään sikarekisteriin
  - lampaista ja vuohista ilmoitukset tehdään lammas- ja vuohirekisteriin
- tehtävä sikojen eläinmääräilmoitukset säännösten mukaisesti

Laiminlyönnit edellä mainittujen vaatimusten noudattamisessa johtavat tukivähennyksiin, mikäli tilalle tehdään eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta.

Tarkempia ohjeita ja määräyksiä näistä vaatimuksista löytyy eläinlajikohtaisista merkitsemis- ja rekisteröintiohjeista.

5.4.2 Eläinlajikohtaiset merkitsemis- ja rekisteröintiohjeet

Eläinlajikohtaisiin ohjeisiin on kerättynä sekä EU- lainsäädännöstä että kansallisesta lainsäädännöstä johtuvat eläinten merkitsemis- ja rekisteröintivaatimukset. Sen lisäksi ohjeissa on esitettynä esimerkiksi korvamerkki- ja korvaus merkkitilausten sekä rekisteri-ilmoitusten tekemiseen käytettävissä olevat ilmoitusväylät.

Nautaeläinten merkitsemis- ja rekisteröintiohje, *Lampaiden ja vuohien merkitsemis- ja rekisteröintiohje* sekä *Sikojen merkitsemis- ja rekisteröintiohje* ovat tulostettavissa **Ruokaviraston verkkosivuilta**. Ohjeita voi myös tilata maksuttomasti nauta-, lammas- ja vuohi – sekä sikarekisterin asiakaspalvelusta (Mtech Digital Solutions Oy)

5.4.3 Sanastoa

Eläintenpitäjä

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on vastuussa eläimestä pysyvästi. Myös mm. kesälampaan ja -porsaan pitäjät ovat eläintenpitäjiä. Tilapäisesti eläimestä vastuussa olevat eläinvälittäjät eivät kuulu tähän ryhmään. Eläintenpitäjän on rekisteröidyttävä ko. eläinlajin pitäjäksi eläintenpitäjärekisteriin. Toiminnan lopettamisesta on myös ilmoitettava. Ennen toiminnan lopettamista eläimistä tehdään poistoilmoitus kyseiseen eläinrekisteriin, jonka jälkeen ilmoitus toiminnan lopettamisesta tehdään eläintenpitäjärekisteriin.

Pitopaikka

Yksikkö, joka muodostuu yhdestä tai useammasta laitoksesta, rakennuksesta, tarhasta tai muusta paikasta ja jossa tuotantoeläimiä pidetään, kasvatetaan tai käsitellään (navetat, pihatot, eläinhallit, laitumet).

Pitopaikkatunnus

Rekisteröidylle pitopaikalle annettu tunnus, jota käytetään ilmoitettaessa rekisteriin ao. paikan eläinjoukossa tapahtuneista muutoksista (ostot, myynnit, siirrot toiseen pitopaikkaan jne.) Tunnus on FI- alkuinen 12 numeroinen merkkisarja.

Korvamerkki

Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä ja/tai Ruokaviraston 1.1.2019 lähtien hyväksymä (naudat, lampaat ja vuohet) merkki, jossa on valmiiksi painettuna eläimen EU-tunnus. Kaikilla 1.1.1998 lähtien syntyneillä naudoilla ja pääsääntöisesti kaikilla 9.7.2005 lähtien syntyneillä lampailla ja vuohilla on oltava kaksi merkkiä. 1.1.2021 ja sen jälkeen syntyneillä nautaeläimillä apumerkin tulee olla elektroninen eli ns. e-merkki.

Merkintätunnus

Pitopaikkakohtainen tunnus, jota käytetään sikojen merkitsemiseen tatuointina tai korvamerkkiin kirjoitettuna.

Eläinluettelo

Eläintenpitäjän pitopaikkakohtaisesti pitämä, ajan tasalla oleva eläinluettelo, josta käy ilmi mm. eläinten perustiedot, mahdolliset osto- ja poistopäivämäärät, siirtopäivämäärät, myös lähtö- ja määräpaikkatiedot. Kunkin eläinlajin (nauta, sika, lammas ja vuohi) kohdalla on luettelonpidossa omat sääntönsä. Luetteloiden tietoja on säilytettävä vähintään kolme vuotta. Jos nauta-, lammas- tai vuohieläintenpitäjä ilmoittaa tapahtumailmoitukset sähköistä ilmoitusväylää käyttäen, paperista eläinluetteloa ei tarvitse ylläpitää. Tällöin ei ole myöskään eläinluettelon säilytysvaatimusta.

Rekisteri, eläinrekisteri

Atk-pohjainen tietokanta, johon kunkin eläintenpitäjän on ilmoitettava eläimistään perustiedot ja tapahtuneet muutokset.

Eläinlajikohtaiset eläintenpitäjäksi rekisteröitymislomakkeet, pitopaikkojen rekisteröinti-ilmoitukset sekä pitopaikkakohtaisten eläinluetteloiden mallilomakkeet ovat tulostettavissa **Ruokaviraston verkkosivuilta.**

5.5 Eläintaudit

Täydentävien ehtojen valvontakohteet

Jos tilalla esiintyy jotain TSE–tautia, valvotaan kuten aiemminkin, onko tila noudattanut eläintautien ilmoitusvelvollisuutta. Lisäksi valvotaan onko tilalla noudatettu viranomaisen määräyksiä TSE-taudin leviämisen estämiseksi sekä sitä onko valvontaviranomaiselle annettu välttämättömät tiedot TSE -taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittämiseksi. Jos lammas- ja vuohitilalle olisi tuotu muualla kuin Suomessa syntyneitä eläimiä, tarkastettaisiin onko eläinten tuonnissa noudatettu eläinten terveyttä koskevia vaatimuksia TSE-tautien osalta.

5.5.1 TSE -taudit

TSE eli tarttuva sienimäinen aivorappeuma (transmissible spongiform encephalopathy) on kokoomanimi usealle, eri eläinlajeilla esiintyvälle samankaltaiselle taudille. Tunnetuimmat eläimillä esiintyvät TSE -taudit ovat nautojen BSE ja lampaiden ja vuohien scrapie.

Ilmoitusvelvollisuus

Eläinten pitäjän on ilmoitettava välittömästi kunnaneläinlääkärille, jos hän huomaa eläimissään TSE -tautiin viittaavia oireita. Tyypillisiä muutoksia taudin alkuvaiheessa ovat käytöksen muutos ja eläimen arkuus. Taudin edetessä sairastuneella eläimellä on tasapaino- ja liikehäiriöitä, vapinaa ja kouristuksia. Taudin loppuvaiheessa eläin voi jäädä makaamaan pääsemättä enää ylös. Lampaalla ja vuohella scrapie voi aiheuttaa myös laihtumista ja voimakkaan kutinan, josta on johdettu sen suomenkielinen nimikin: "kutkatauti".

Myös kuolleista tai tilalla lopetetuista eläimestä on ilmoitettava kunnaneläinlääkärille, jos eläimellä oli ennen kuolemaansa hermostollisia oireita. TSE-taudin oireet vaihtelevat suuresti eikä tautia voida todeta varmuudella elävästä eläimestä. Tauti todetaan kuolleen eläimen aivoista laboratoriossa tehdyillä tutkimuksilla.

Mahdollisesti TSE -tautia sairastavaa eläintä ei saa siirtää pitopaikastaan. Jos lääneneläinlääkäri epäilee, että kyseessä on todellinen epäily TSE –taudista (ns. virallinen eläintautiepäily) lääneneläinlääkäri voi määrätä eläimen eristettäväksi tai lopetettavaksi. Jos eläin määrätään lopetettavaksi, niin siitä otetaan lopetuksen jälkeen näytteet TSE –taudin tutkimusta varten. Lisäksi lääneneläinlääkäri voi päätöksellään rajoittaa pitopaikan eläinten siirtämistä. Lääneneläinlääkäri ohjaa ja valvoo toimenpiteitä, jos TSE tautia epäillään tai kun se on todettu. Eläinten pitäjän on noudatettava viranomaisen määräyksiä TSE-taudin leviämisen estämiseksi sekä annettava valvontaviranomaiselle välttämättömät tiedot TSE -taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittämiseksi.

5.5.2 TSE-taudit ja ehdot sisämarkkinakaupassa, tuonnissa muista kuin EU:n jäsenvaltioista sekä viennissä muihin kuin EU:n jäsenvaltioihin

Tilanpitäjän on varmistettava, että sisämarkkinakaupassa eli tilalle muista EU-maista saapuneet ja tilalta muihin EU-valtioihin lähetetyt lampaat, vuohet, niiden sukusolut tai alkiot täyttävät siirroille asetetut terveysehdot. Norjan ja Sveitsin osalta noudatetaan vastaavia ehtoja kuin sisämarkkinakaupassa. Tilanpitäjän on myös varmistettava, että elävien eläinten sekä niiden alkioiden ja sukusolujen vientiä varten on tehty asianmukainen eläinlääkintötodistus. Täydentävien ehtojen tarkastuksen yhteydessä viranomaiset tarkastavat terveystodistuksista, että EU-maiden välisille siirroille sekä viennille asetettuja ehtoja on noudatettu TSE-tautien osalta. EU:n ulkopuolelta tuotaville eläimille TSE -ehtojen täyttyminen varmistetaan eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen yhteydessä.

TSE-tautiehdot sisämarkkinakaupassa

Tilanpitäjän tulee huolehtia siitä, että kunnaneläinlääkäri tarkastaa tilalta toiseen EU:n jäsenvaltioon siirrettävät lampaat tai vuohet ennen eläinten lähettämistä tilalta. Kunnaneläinlääkäri myöntää eläimille sisämarkkinakaupassa vaadittavan terveystodistuksen todettuaan, että ehdot täyttyvät.

Tilanpitäjän tulee tarkastaa muista EU:n jäsenvaltioista tilalle saapuneet vuohet ja lampaat sekä lampaiden tai vuohien sukusolut ja alkiot ja varmistaa, että niille myönnetyissä terveystodistuksissa eläinten terveyttä koskevat ehdot, mukaan lukien TSE-tauteja koskevat ehdot, täyttyvät. Jos ehdot eivät täyty, tilanpitäjän on otettava yhteyttä kunnaneläinlääkäriin.

TSE-tautiehdot tuonnissa EU:n ulkopuolelta

EU:n ulkopuolelta tuotaville eläimille TSE-ehtojen täyttyminen varmistetaan eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen yhteydessä. Rajatarkastuksessa tarkastetaan kaikkien tuontiehtojen täyttyminen.

Tilanpitäjän tulee huolehtia, että EU:n ulkopuolelta tilalle saapuneet naudat, lampaat ja vuohet sekä lampaiden ja vuohien sukusolut ja alkiot ovat tulleet EU:n alueelle eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen kautta ja niiden mukana on tässä tarkastuksessa myönnetty CHED-A asiakirja, joka on säilytettävä vastaavasti kuin terveystodistus ja muut asiakirjat. Ennen tuontia tulee tarkastaa kaikki tuontivaatimukset, myös se onko tuonti sallittua.

TSE-tautiehdot viennissä EU:n ulkopuolelle

Elävien eläinten sekä niiden alkioiden ja sukusolujen mukana on oltava yhteisön lainsäädännön mukainen eläinlääkintötodistus (eläinten terveystodistus). Tilanpitäjän tulee huolehtia siitä, että kunnaneläinlääkäri tarkastaa tilalta EU:n ulkopuolelle vietävät eläimet ennen eläinten lähettämistä tilalta ja että vietävien eläinten mukana on asianmukainen eläinlääkintötodistus.

Kirjanpitovelvollisuus

Tilanpitäjän tulee pitää kirjaa tilalle ulkomailta saapuneista ja tilalta muihin EU:n jäsenvaltioihin siirretyistä eläimistä, sukusoluista ja alkioista. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään viisi vuotta lähetysten saapumisen tai lähtemisen jälkeen. Kirjanpidosta on selvittävä seuraavat tiedot:

1. tiedot tuoduista eläimistä sekä niiden tunnisteet;
2. eläinten määrät;
3. tiedot toimitettujen eläinten lähettäjästä, lähtöpaikasta, vastaanottajasta ja määräpaikasta;
4. tuontipäivämäärä;
5. tiedot siitä, mitä asiakirjoja toimituksen mukana on seurannut. *Hyvä käytäntö on ottaa kopiot asiakirjoista ja arkistoida ne*;
6. jos vastaanotettuja eläimiä luovutetaan eteenpäin, seuraavat tiedossa olevat vastaanottajat sekä toimituksen ajankohta.

Lisätietoja:

EU:n sisämarkkinakauppa

Tuonti EU:n ulkopuolelta

Vienti EU:n ulkopuolelle

Eläinten terveysvalvonta

6. Eläinten hyvinvointiin liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonta kohdistuu seuraavien tuotantoeläinten pitoon:

- Naudat
- Siat
- Lampaat
- Vuohet
- Munivat kanat
- Hevoset
- Biisonit
- Tarhatut peurat
- Strutsieläimet
- Ankat, myskisorsat, hanhet
- Kalkkunat
- Turkiseläimet
- Broilerit
- Muut tuotantoeläimet, esimerkiksi tarhatut riistaeläimet (mm. villisika, saksanhirvi, mufloni, metsäkauris, fasaani, peltopyy), viiriäiset, kanit ja tarhatut porot

6.1 Eläinten hyvinvointi

Eläinten hyvinvoinnissa havaittu laiminlyönti ei välttämättä johda täydentävien ehtojen seuraamukseen, jos vastaavan EU-direktiivin kansallista säännöstä lievempi vähimmäisvaatimus täyttyy. Jos vastaavan Euroopan unionin säännöksen vähimmäisvaatimusta ei ole ilmaistu lukuna, seuraamus lukuna ilmaistun kansallisen säännöksen vaatimuksen noudattamatta jättämisestä voidaan jättää määräämättä vain, jos poikkeama kansallisesta vaatimuksesta on vähäinen (enintään noin 10 %) eikä sillä arvioida olevan vähäistä suurempaa haitallista vaikutusta eläinten hyvinvointiin. Tällaisia vaatimuksia ovat esimerkiksi useimpien tuotantoeläinten pitopaikan tilavaatimukset, sikojen ruokintakaukalon mittavaatimukset, juomakuppien määrä lypsykarjapihatossa sekä broilerien pitopaikan valaistusvaatimukset.

Esimerkki: Jos naudoille on pihatossa rehua jatkuvasti tarjolla, ruokintapöydän reunan pituuden on oltava vähintään 40 cm täysikasvuista nautaa kohden. Jos nämä kansalliset mittavaatimukset alittuvat, ei se automaattisesti tarkoita täydentävien ehtojen seuraamuksia, jos alitus on enintään noin 10 %:a eikä siitä ole aiheutunut eläimille vähäistä suurempaa haittaa.

Täydentävien ehtojen valvonnan ulkopuolelle voidaan jättää seura- ja harrastuseläimet, joita ei käytetä maataloustoimintaan, vaan esimerkiksi urheilutarkoitukseen tai lemmikkeinä. Täydentävät ehdot eivät koske myöskään ns. kotitarvekäyttöä, kuten muutamaa oman perheen tarpeisiin pidettävää kanaa. Alkuperäisrotujen kasvattamissopimuksen piirissä olevat eläimet kuuluvat kuitenkin täydentävien ehtojen valvontaan. Kotieläinpihojen eläimet eivät pääsääntöisesti kuulu täydentävien ehtojen piiriin. Valvonta ei myöskään koske urheilukäytössä olevia hevosia tai yksittäisiä harrastehevosia. Yhden-kahden hevosen varsottamiset katsotaan myös harrastustoiminnaksi. Täydentävien ehtojen valvonta ei myöskään koske hevosia, joiden hevospassissa on merkintä, että ne ovat pysyvästi elintarvikeketjuun kelpaamattomia.

Täydentävien ehtojen vaatimukset eivät koske kaloja, matelijoita, sammakkoeläimiä, nilviäisiä ja mehiläisiä.

Eri eläinlajeja koskevat valvontakohteet löytyvät **liitteestä 1** ja **liitteestä 2** ja lisäksi muistilistoina **Ruokaviraston sivuilta**.

Eläinten hyvinvointia koskevat täydentävät ehdot muodostuvat jo voimassa olevasta eläinsuojelulainsäädännöstä, eivätkä siis tuo tuotantoeläinten pidolle uusia vaatimuksia. Valvonta kohdistetaan etukäteen määriteltyihin lainsäädännön vaatimuksiin. Valvontakohteet on määritelty sekä vasikoille että vähintään 6 kuukauden ikäisille naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja muniville kanoille kullekin erikseen. Lisäksi muille tuotantoeläimille (mm. hevoset, biisonit, tarhatut peurat, strutsieläimet, ankat, myskisorsat, hanhet, kalkkunat, turkiseläimet, broilerit, tarhatut riistaeläimet, viiriäiset, tuotantokanit, tarhatut porot) on asetettu omia vaatimuksia. Kaikkia tuotantoeläimiä koskeva hyvinvointilainsäädäntö on lueteltu luvussa **9 Mihin täydentävät ehdot perustuvat.**

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin otantavalvonnat kohdistetaan pääsääntöisesti nautoihin, sikoihin, lampaisiin, vuohiin, yli 350 kanan munintakanaloihin, broilereihin ja kalkkunoihin. Kuitenkin myös muita edellä mainittuja tuotantoeläimiä tarkastetaan näiden otantavalvontojen yhteydessä. Jos tilalla tarkastuksen yhteydessä havaitaan alkuperäiseen otantaan valittujen eläinlajien lisäksi muita tuotantoeläimiä, myös näiden eläinten hyvinvoinnista annetut vaatimukset valvotaan. Esimerkiksi, jos lihakarjatila on osunut tarkastusotantaan ja tilalla on myös ankkoja ja hanhia, valvotaan näiden kaikkien eläinten hyvinvointi.

Tuotantoeläinten hyvinvointia voidaan suunnitellun otannan lisäksi tarkastaa täydentävien ehtojen osalta myös tilanteissa, joissa tilalla on todettu säädösten vastaista eläinten pitoa jonkin muun eläinsuojelutarkastuksen yhteydessä. Jos tilalla käyvä eläinsuojeluviranomainen toteaa eläinten hyvinvointiin liittyviä säädöksiä rikottavan, voidaan tarkastus laajentaa koskemaan täydentäviä ehtoja. Tällöin tilalle kohdistetaan tarkastus nimenomaan täydentävien ehtojen vaatimusten osalta. Käytännössä tilalla käyvä eläinsuojeluviranomainen on yleisimmin kunnaneläinlääkäri, mutta täydentävien ehtojen laajennuksen tekee lääneneläinlääkäri.

Tuotantoeläimiä koskeva eläinsuojelulainsäädäntö on esitelty Ruokaviraston Eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna -sarjan eläinlajikohtaisissa esitteissä, joita on tulostettavissa **Ruokaviraston verkkosivuilta**. Lisäksi eläinsuojelulainsäädäntö on saatavissa maa- ja metsätalousministeriöstä postitse, puhelimitse (p. 029 516 2200) ja verkkosivuilta (**www.mmm.fi**).

6.1.1 Nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja munivia kanoja koskevat tarkastukset

Tarkastuksissa valvotaan kaikkien eläinlajien osalta juottoa ja ruokintaa koskevia vaatimuksia mukaan lukien automaattisten ruokinta- ja juottolaitteistojen käyttö ja tarkastaminen, pitopaikan tila- ja olosuhdevaatimuksia, mm. valaistusta, rakennusten ja laitteiden materiaaleja ja pitopaikan turvallisuutta. Lisäksi valvotaan, eläinten hyvinvoinnin tarkastamista, sairaista ja loukkaantuneista eläimistä huolehtimista, ulkotarhan vaatimuksia ja eläinten suojaamista epäsuotuisilta sääolosuhteilta asianmukaisesti sekä kuolleista eläimistä pidettävää kirjanpitoa. Uutena valvontakohteena on vaatimus eläintenpitäjän pätevyydestä.

Vasikoilla ja sioilla valvotaan myös niiden kiinnipitoa. Sioilla, kanoilla ja naudoilla valvotaan lisäksi vaatimuksia, jotka koskevat ilmanvaihdon häiriöihin varautumista.

Näiden lisäksi vasikoilla valvotaan vaatimuksia, jotka koskevat muun muassa kuivikkeiden käyttöä, vasikoiden sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä, vasikoiden hy-

vinvoinnin tarkastusta vähintään kaksi kertaa päivässä ja ternimaidon saantia. Uusi vaatimus vasikoilla koskee niiden asianmukaista nupouttamista. Sioilla valvotaan lisäksi vaatimuksia, jotka koskevat muuan muassa ryhmäkasvatuksen vaatimuksia, sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä, porsaiden kastrointi- ja vieroitusikää, pikkuporsaiden hampaiden rutiininomaista katkaisua/hiontaa, virike- ja pesäntekomateriaalin saantia ja sikaloiden betonisia rakolattioita.

Yksityiskohtaisemmin vaatimukset on esitelty **liitteessä 1**.

Sioille riittävästi virikemateriaalia

Eläinsuojelusäädösten mukaan sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä virikemateriaalia lajinomaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen. Sioilla tulee olla esimerkiksi kutterinpurua, turvetta, olkea, puuta tms. niin paljon, että ne voivat muodostaa materiaalista pieniä kasoja. Mikäli tämä ei ole mahdollista (esim. lannanpoistojärjestelmän tukkeutumisen vuoksi), sioilla tulee olla jatkuvasti käytössä ”leluja” (palloja, ketjuja yms.), joita olisi hyvä myös vaihdella. Leluja käytettäessä sioille tulee myös tarjota vähintään kaksi kertaa päivässä olkea, heinää, sanomalehtiä, tms. manipuloitavaa materiaalia, mikä tyydyttää sian pureskelu- ja tonkimistarvetta.

Milloin tarvitaan ilmanvaihdon hälytysjärjestelmää navetassa?

Jos eläinten terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, on eläinsuojassa oltava järjestelmä, joka hälyttää toimintahäiriön sattuessa. Navetoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa. Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos koneellisen ilmanvaihdon rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) ilmanvaihto. Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva hälytys voi olla esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.

6.1.2 Muita tuotantoeläimiä koskevat tarkastukset

Muiden tuotantoeläinten (mm. hevoset, biisonit, tarhatut peurat, strutsieläimet, ankat, myskisorsat, hanhet, kalkkunat, turkiseläimet, broilerit, tarhatut riistaeläimet, viiriäiset, kanit, tarhatut porot) osalta täydentävien ehtojen tarkastuksissa valvotaan esimerkiksi juottoa ja ruokintaa koskevia vaatimuksia, pitopaikan tila- ja olosuhdevaatimuksia, mm. valaistusta, rakennusten ja laitteiden materiaaleja ja pitopaikan turvallisuutta. Lisäksi valvotaan, eläinten hyvinvoinnin tarkastamista, sairaista ja loukkaantuneista eläimistä huolehtimista, ulkotarhan vaatimuksia sekä eläinten suojaamista epäsuotuisilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja kuolleista eläimistä pidettävää kirjanpitoa. Yksityiskohtaisemmin vaatimukset on esitelty **liitteessä 2**.

7. Täydentävien ehtojen valvonta

Tässä oppaassa esitettyjen täydentävien ehtojen noudattamista valvovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) tarkastajat sekä aluehallintovirastojen lääneneläinlääkärit.

Tilalle voidaan tehdä vuoden aikana useita täydentävien ehtojen tarkastuksia. Käytännössä samoilla tiloilla voidaan tehdä myös tukivalvontaa tai eläimiin liittyvää perusvalvontaa, esimerkiksi ns. otantoihin perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Myös muun valvonnan kuin täydentävien ehtojen valvonnan yhteydessä havaitut täydentävien ehtojen laiminlyönnit voivat johtaa tukileikkauksiin.

Tilalle toimitetaan tarkastuksesta tarkastuskertomus, josta käyvät ilmi tarkastetut asiat ja mahdolliset laiminlyönnit. Jos tarkastaja havaitsee tilakäynnillä puutteita täydentävien ehtojen noudattamisessa, hän arvioi laiminlyönnin vakavuuden, laajuuden ja keston sekä sen onko laiminlyönti toistuva tai tahallinen. Laiminlyönnin seuraamus on pääsääntöisesti 3 %, mutta edellä mainitut tekijät voivat vaikuttaa alentavasti tai nostavasti ehdotettuun seuraamusprosenttiin. Jos laiminlyöntiä pidetään tahallisena, on laiminlyönnin seuraamus pääsääntöisesti 20 %. Seuraamus kohdistuu kaikkiin niihin haettuihin tukiin, jotka edellyttävät täydentävien ehtojen noudattamista.

Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset sekä lakisääteiset hoitovaatimukset jaetaan seuraaviin osioihin, joita kutsutaan ehdonaloiksi:

- ympäristö, ilmastonmuutos ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset
- kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys
- eläinten hyvinvointi

Jos tarkastaja havaitsee samalla ehdonalalla useamman laiminlyönnin, tämän ehdonalan seuraamusprosentiksi tulee korkein yksittäiselle laiminlyönnille ehdotettu seuraamusprosentti. Jos täydentävien ehtojen valvonnoissa eri ehdonaloilla havaitaan useampia kuin yksi laiminlyönti, jokaiselle ehdonalalle vahvistetaan erikseen seuraamusprosentti. Eri ehdonalojen seuraamusprosentit lasketaan yhteen. Jos kyseessä ei ole toistuva tai tahallinen laiminlyönti, seuraamus voi kuitenkin olla enintään 5 %.

Jos sama laiminlyönti havaitaan tilalla uudestaan kolmen kalenterivuoden sisällä, kyseessä on toistuva laiminlyönti. Kun laiminlyönti toistuu ensimmäisen kerran, laiminlyönti arvioidaan ja tämä seuraamusprosentti kerrotaan kolmella. Myöhempien toistumisien yhteydessä edellisellä kerralla kyseiselle laiminlyönnille annettu seuraamusprosentti ja ID-valvonnassa edellinen kokonaissanktioprosentti kerrotaan kolmella. Vähennys voi kuitenkin olla enintään 15 %. Jos 15 %:n vähennys saavutetaan, viljelijälle lähetetään huomautuskirje. Jos viljelijä huomautuskirjeen saamisen jälkeen rikkoo edelleen samaa säännöstä tai vaatimusta, laiminlyöntiä pidetään tahallisena ja tämä voi johtaa jopa 100 % tukivähennykseen.

Jos laiminlyönti on vähäinen, voidaan soveltaa ns. varhaisvaroitusjärjestelmää. Tällöin vähäisestä laiminlyönnistä ei seuraa tukivähennyksiä, vaan viljelijälle lähetetään kirje, jossa edellytetään laiminlyönnin korjaamista annetussa määräajassa. Määräaika voi vaihdella laiminlyönnistä riippuen. Jos myöhemmässä, kolmen kalenterivuoden aikana tehdyssä tarkastuksessa havaitaan, ettei laiminlyöntiä ole korjattu, tulee laiminlyönnistä vähintään 1 % seuraamus alkuperäiseen havaintovuoteen ja toistuvan laiminlyönnin seuraamus uudelleentarkastusvuoteen. Jos viljelijä on korjannut laiminlyönnin ennen määräajan päättymistä, tukivähennystä ei tehdä. Varhaisvaroitusjärjestelmää ei voida soveltaa laiminlyönteihin, joista aiheutuu välitön vaara kansanterveydelle tai eläinten terveydelle.

Ennen seuraamusprosentin vahvistamista kunkin ELY-keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattori voi muuttaa tarkastajan ehdottamaa seuraamusprosenttia, jos katsoo sen aiheelliseksi. Kun kaikki tilan kyseisenä vuonna tehtävät täydentävien ehtojen valvonnat on suoritettu, koordinaattori kokoaa tilan kaikkien täydentävien ehtojen valvontojen tulokset yhteen ja vahvistaa lopullisen seuraamusprosentin,

Viljelijälle lähetettävässä täydentävien ehtojen valvonnan tulos asiakirjassa luetellaan kaikki kyseisen vuoden tarkastuksilla havaitut laiminlyönnit. Euromääräiset tukivähennykset selviävät kunnan tekemästä tuki- tai takaisinperintäpäätöksestä. Tukileikkaus kohdistetaan maksettavaan tukeen tai se toteutetaan takaisinperintänä, jos tuet on jo ehditty maksaa. Tukipäätökseen voit hakea oikaisua ELY-keskuksesta.

8. Neuvo 2020

Neuvo 2020 maatilojen neuvontajärjestelmä tarjoaa luotettavaa ja asiantuntevaa neuvontaa täydentävien ehtojen vaatimuksista. Neuvonta on täysin luottamuksellista eikä liity täydentävien ehtojen valvontaan. Neuvontakäynnit suunnitellaan aina tilan tarpeiden mukaisesti.

Neuvontakorvaus maksetaan suoraan neuvojalle tai hänen työantajalleen. Neuvoja laskuttaa viljelijältä ainoastaan arvonlisäveron osuuden antamastaan neuvonnasta ja neuvontakäynnistä aiheutuneista matkakustannuksista.

Neuvontaa antavat Neuvo 2020 -järjestelmään hyväksytyt neuvojat, jotka on merkitty Ruokaviraston ylläpitämään **neuvojarekisteriin**. Neuvojarekisteri toimii parhaiten seuraavilla selaimilla: Mozilla Firefox (uusin versio), Google Chrome (uusin versio), Internet Explorer 10 tai uudempi.

Voit hakea tilallesi sopivia neuvojia rekisteristä kunnan, neuvontaosion, asiasanan tai neuvontakielen perusteella. Lue lisää maatilojen neuvonnasta: **Maatilojen neuvonta.**

9. Mihin täydentävät ehdot perustuvat

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset perustuvat Valtioneuvoston asetukseen (4/2015) muutoksineen. Vaatimukset on määritelty kansallisesti sen mukaan, mitä vaaditaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 artiklassa 94 ja liitteessä II. Vaatimukset koskevat viljelijöitä, jotka ovat hakeneet viljelijätukia, joihin kuuluu täydentävien ehtojen noudattaminen. Taulukko 13 sisältää tässä oppaassa esitettyjen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin liittyvät kansalliset säädökset.

Taulukko 13. Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin liittyvät kansalliset säädökset.

Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista (4/2015) muutoksineen
Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä täydentävien ehtojen noudattamisen valvonnasta (7/2015) muutoksineen
Vesilaki (587/2011) 4 luku
Ahvenanmaan maakunnan vesilaki (61/1996) 4 luku 8 § ja 6 luku
Ahvenanmaan maakunnan vesiasetus (93/2010) 5 §
Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 17 §
Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006) 4a §
Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 23 § ja 29 §:n 1 mom. 9 kohta
Ahvenanmaan maakunta-asetus (113/1998) 5 §:n 8
Ahvenanmaan maakuntalaki (82/1998) 6 §
Laki hukkakauran torjunnasta 185/2002
Ahvenanmaan maakuntalaki hukkakauran torjunnasta (68/1977)

Lakisääteiset hoitovaatimukset

Lakisääteiset hoitovaatimukset perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 artiklaan 93 ja liitteessä II esitettyihin asetuksiin ja direktiiveihin. Hoitovaatimuksina mainittuja asetuksia on noudatettava sellaisenaan. Direktiivien säännöksiä on noudatettava sellaisina kuin ne on pantu Suomessa täytäntöön.

Täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta säädetään valtioneuvoston asetuksessa 7/2015.

Taulukot 14-16 sisältävät tässä oppaassa esiteltyjen lakisääteisten hoitovaatimusten sisältämät asetukset, direktiivit ja niihin liittyvät kansalliset säädökset. Vaatimukset koskevat niitä viljelijöitä, jotka ovat hakeneet sellaisia viljelijätukia, joihin kuuluu täydentävien ehtojen noudattaminen.

Ahvenanmaalla noudatetaan lakisääteisissä hoitovaatimuksissa EU-asetuksia sellaisenaan sekä sovelletaan Ahvenanmaan lainsäädäntöä, jolla taulukoissa 14-16 mainitut direktiivit on pantu täytäntöön. Ahvenanmaan maakuntahallitus antaa lisätietoja täydentäviä ehtoja koskevasta lainsäädännöstä Ahvenanmaalla.

Taulukko 14. Ympäristöön ja ilmastonmuutokseen koskeviin lakisääteisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset.

Hoito-vaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
1. Vesi	Neuvoston direktiivi 91/676/ETY vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 4 ja 5 artikla	Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014) 5 §, 7 §:n 1 ja 5-8 momentti, 8 §, 10 §:n 1-3, 5-8 ja 10 momentti sekä 11-13, 15 ja 16 §	Lannoitus sekä karjalannan käyttö ja varastointi
2. Biologinen monimuotoisuus	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta 3 artiklan 1 kohta, 3 artiklan 2 kohdan b alakohta, 4 artiklan 1, 2 ja 4 kohta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 9 §, 13 §, 15 §, 17 § ja 24 ja 25 §:n nojalla tehdyt suojelupäätökset, 29 § ja 30 §, 47 §:n nojalla tehdyt lintuja koskevat suojelupäätökset, 64 a ja 65 b § sekä 65 c §:n nojalla tehdyt päätökset	Lintujen suojelu
3. Biologinen monimuotoisuus	Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 6 artiklan 1 ja 2 kohta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 9 §, 13 §, 15 §, 17 § ja 24 ja 25 §:n nojalla tehdyt suojelupäätökset 64 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen alueiden osalta, 64 a ja 65 b § sekä 65 c §:n nojalla tehdyt päätökset	Luonnontyyppien, luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelu

Taulukko 15. Kansanterveyttä, eläinten terveyttä ja kasvien terveyttä koskeviin lakisääteisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset.

Hoito-vaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
4	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002 elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä 14 ja 15 artikla, 17 artiklan 1 kohta* sekä 18, 19 ja 20 artikla * sellaisena kuin se on pantu täytäntöön erityisesti seuraavilla säännöksillä: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 470/2009 yhteisön menettelyistä farmakologisesti vaikuttavien aineiden jäämien enimmäismäärien vahvistamiseksi eläimistä saatavissa elintarvikkeissa, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2377/90 kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/82/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 726/2004 muuttamisesta 14 artikla Komission asetus (EU) N:o 37/2010 farmakologisesti vaikuttavista aineista ja niiden eläinperäisissä elintarvikkeissa esiintyvien jäämien enimmäis-määriä koskevasta luokituksesta liite Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004 elintarvike-hygieniasta 4 artiklan 1 kohta sekä liitteessä I olevan A osan II jakson 4 kohdan g, h ja j alakohta, 5 kohdan f ja h alakohta ja 6 kohta sekä III jakson 8 kohdan a, b, d ja e alakohta ja 9 kohdan a ja c alakohta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä 3 artiklan 1 kohta ja liitteen III IX jakson I luvun 1 kohdan b, c, d ja e alakohta, 2 kohdan a alakohdan i, ii ja iii alakohta, b alakohdan i ja ii alakohta sekä c alakohta, 3 kohta, 4 kohta, 5 kohta, II luvun osan A 1, 2, 3 ja 4 kohta, osan B 1 kohdan a ja d alakohta, 2 kohta, 4 kohdan a ja b alakohta, liitteen III X jakson I luvun 1 kohta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 183/2005 rehuhygieniaa koskevista vaatimuksista 5 artiklan 1 kohta ja liitteen I osan A I jakson 4 kohdan e ja g alakohta, II jakson 2 kohdan a, b ja e alakohta, 5 artiklan 5 kohta sekä liitteen III 1 ja 2 kohta, 5 artiklan 6 kohta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005 torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY	Maa ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvike-hygieniasta (1368/2011) 5 §:n 2 ja 3 momentti Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) 8 ja 9 §:n nojalla säädetyt lääkkeen, lääkeaineen ja lääke-valmisteen käyttöä koskevat kiellot sekä 10 §:n 1 momentti, 11 § ja 12 §:n 1—3 momentti Valtioneuvoston asetus eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille (1054/2014) 4 §:n 5 kohta Maa- ja metsätalous-ministeriön asetus lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläin-lääkinnässä (948/2014) liitteessä 2 olevan 1 luvun 4 kohta Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta (949/2014) 4 §:n 1 momentti, 2 momentin 1, 2 ja 4—7 kohta sekä 3 ja 4 momentti ja 5 §	Eläin- ja kasvintuotantotilojen elintarvike- ja rehuhygienia, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät elintarvikkeissa

Hoito-vaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
	muuttamisesta 18 artikla		
5	Neuvoston direktiivi 96/22/ETY tiettyjen hormonaalista tai tyrostaattista vaikutusta omaavien aineiden ja beta-agonistien käytön kieltämisestä kotieläin-tuotannossa ja direktiivinen 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 88/299/ETY kumoamisesta 3 artiklan a, b, d ja e alakohta sekä 4, 5 ja 7 artikla	Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) 10 §:n 1 momentti, 11 § ja 12 §:n 1—3 momentti Valtioneuvoston asetus eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille (1054/2014) 4 §:n 1—4 kohta, 5 §:n 1 momentti, 6 ja 7 §	Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet (hormonit)
6	Neuvoston direktiivi 2008/71/EY sikojen tunnistamisesta ja rekisteröinnistä 3, 4 ja 5 artikla	Laki eläintunnistus-järjestelmästä (238/2010) 9, 11, 19 ja 21 §; Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikaeläinten tunnistamisesta (720/2012) 5—8 §	Sikojen merkintä ja rekisteröinti
7	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1760/2000 nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröinti-järjestelmän käyttöönottamisesta sekä naudanlihan ja naudanliha-tuotteiden pakollisesta merkitsemisestä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 kumoamisesta 4 ja 7 artikla	Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010) 13, 19 ja 21 §; Maa- ja metsätalous-ministeriön asetus nautaeläinten tunnistamisesta (326/2015) 3—6 §	Nautojen merkintä ja rekisteröinti
8	Neuvoston asetus (EY) N:o 21/2004 lammas- ja vuohieläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1782/2003 ja direktiivien 92/102/ETY ja 64/432/ETY muuttamisesta 3—5 artikla	Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010) 13, 19 ja 21 §; Maa- ja metsätalousministeriön asetus lammas- ja vuohieläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä (469/2005) 6, 8—10, 13 ja 14 §	Lampaiden ja vuohien merkintä ja rekisteröinti
9	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001 tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä 7, 11—13 ja 15 artikla	Eläintautilaki (441/2013) 14 ja 19 § sekä 4 luvun säännösten nojalla annetut päätökset tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden vastustamiseksi	Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet, sisämarkkinakauppaa ja tuontia koskevat ehdot, TSE-tauti
10	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 92/414/ETY kumoamisesta 55 artiklan ensimmäinen ja toinen virke	-	Kasvinsuojeluaineiden käyttö

Taulukko 16. Eläinten hyvinvointia koskeviin lakisääteisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset.

Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös*	Sisältö
-	-	*Poikkeaminen säännöksen vaatimuksesta ei johda täydentävien ehtojen seuraamukseen, jos neuvoston direktiivin 2008/119/EY, 2008/120/EY tai 98/58/EY vastaavan säännöksen vähimmäisvaatimus täyttyy. Jos vastaavan Euroopan unionin säännöksen vähimmäisvaatimusta ei ole ilmaistu lukuna, seuraamus lukuna ilmaistun kansallisen säännöksen vaatimuksen noudattamatta jättämisestä voidaan kuitenkin jättää määräämättä vain, jos poikkeama kansallisesta vaatimuksesta on vähäinen eikä sillä arvioida olevan vähäistä suurempaa vaikutusta eläinten hyvinvointiin.	-
11, 12, 13	Neuvoston direktiivi 2008/119/EY vasikoiden suojelun vähimmäis-vaatimuksista, 3 ja 4 artikla Neuvoston direktiivi 2008/120/EY sikojen suojelun vähimmäis-vaatimuksista, 3 artikla ja 4 artiklan 1 kohta Neuvoston direktiivi 98/58/EY tuotanto-eläinten suojelusta, 4 artikla	Eläinsuojelulaki (247/1996) 3 §:n 1 momentin ensimmäinen ja toinen virke, 4 § (lukuun ottamatta puhtautta), 5 §, 5 a §, 6 §:n 1 momentin toinen ja kolmas virke, 7 § (siat, kanat ja broilerit), 26 a §, 26 b § (broilerit) sekä 26 c §:n 3 ja 4 momentti (broilereiden kasvatustiheys) Eläinsuojeluasetus (396/1996) 1 §, 2 § lukuun ottamatta 1 momentin viimeistä virkettä, 3 §, 4 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti (turvallisuus) ja 2 momentti, 7 ja 9 –11 §, 14 §:n 6 a kohta sekä 23 §:n 1 momentin 5 ja 7–10 kohta sekä 2–4 momentti *Eläinlajikohtaisten asetusten säännökset:* Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta (592/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä (pois lukien vasikat), toista ja kolmatta virkettä, 4 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä (pois lukien vasikat) ja viimeistä virkettä, 5 §:n 3 momenttia, 6 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 4 momentin viimeistä virkettä ja 5 momenttia, 7 §:n 2 ja 3 momenttia (pois lukien pitopaikat, joissa pidetään vähintään kuutta vasikkaa), 7 §:n 4 momentin viimeistä virkettä (pois lukien pitopaikat, joissa pidetään vähintään kuutta vasikkaa), 8 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 9 §:n 1 momenttia, 10 §:n 4 momentin viimeistä virkettä (pois lukien vasikat), 11 §:n 1 momentin viimeistä virkettä (pois lukien vasikat) ja 2 momentin viimeistä virkettä sekä 3 ja 4 momenttia, 12 §:n 2 momenttia, 13 §:n 2 momentin neljättä virkettä (pois lukien vasikat) sekä 15 ja 17 §:ää Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta (629/2012) lukuun ottamatta 4 §:n 4 momentin ensimmäistä ja toista virkettä sekä 5 ja 6 momenttia, 5 §:n 1 momentin ensimmäistä ja viimeistä virkettä ja 4 momenttia, 6 §:n 3 momentin toista virkettä, 7 §:n 3 momenttia, 8 §:ää, 9 §:n 2 momenttia, 10 §:ää (pois lukien pitopaikat, joissa pidetään vähintään kymmentä emakkoa), 11 §:n 1 momenttia (lattiarakenne) ja 13 §:n 2 momentin viimeistä virkettä Valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta (587/2010 muutoksineen) lukuun ottamatta 3 §:n 2 momenttia, 5 §:n 1 momenttia ja 2 momentin kolmatta ja neljättä virkettä, 6 §:n 2 momentin viimeistä virkettä, 7 §:n viimeistä virkettä, 9 §:n 2 momentin viimeistä virkettä ja 3 momenttia, 10 ja 11 §:ää, 12 §:n 4 momentin ensimmäistä virkettä sekä 13–15 §:ää Valtioneuvoston asetus vuohien suojelusta (589/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 2 momenttia, 5 §:n 1 momenttia, 2 momentin viimeistä virkettä ja 3 momenttia, 6 §:n 4 momenttia, 7 §:n 2 momenttia, 9 §:n 2 momentin viimeistä virkettä ja 3 ja 4 momenttia, 10 §:ää, 11 §:n 4 momentin ensimmäistä virkettä ja 5 momenttia sekä 12 ja 13 §:ää Valtioneuvoston asetus tarhattavien peurojen suojelusta	Vasikoiden hyvinvointi Sikojen hyvinvointi Muiden tuotantoeläinten hyvinvointi

Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös*	Sisältö
		(590/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 1 momentin toista virkettä ja 2 momenttia, 5 §:n 1 momentin toista virkettä, 6 §:n 1 momentin viimeistä virkettä sekä 2 momentin ensimmäistä ja viimeistä virkettä Valtioneuvoston asetus strutsieläinten suojelusta (676/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 1 momentin toista virkettä, 2 momenttia ja 5 momenttia, 4 §:n 1 momentin toista, kolmatta ja neljättä virkettä, 5 §:n 1 momentin toista virkettä, 6 §:n 3 momentista muuta kuin ensimmäistä virkettä ja 6 §:n 4 momenttia, 8 §:n 1 momentin viimeistä virkettä ja 2 ja 3 momenttia sekä 4 momentin kolmatta virkettä, 9 §:n 1 ja 2 momenttia ja 3 momentin viimeistä virkettä, 10 §:n 1 momentin viimeistä virkettä ja 2 momenttia sekä 11 §:ää Valtioneuvoston asetus kanojen suojelusta (673/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä (puhtaanapito), toista, kolmatta ja neljättä virkettä ja 4 momentin ensimmäistä virkettä (kanojen poisto) ja toista virkettä, 4 §:n 3 momentin toista virkettä, 4 ja 5 momenttia, 5 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 6 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä, 8 §:ää, 9 §:n 2 momentin toista virkettä ja 3 momentin ensimmäistä virkettä, 10 §:ää, 11 §:n 3–5 momenttia, 12 §:n 4–6 momenttia, 13 §:n 1–3 momenttia, 14 ja 16 §:ää Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta (588/2010) lukuun ottamatta 2 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä, 3 momentin ensimmäistä virkettä ja 4 momenttia, 3 §:n 2 momenttia ja 3 momentin ensimmäistä ja toista virkettä, 4 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 5 §:n 3 momentin viimeistä virkettä, 6 §:n 2 momentin ensimmäistä ja kolmatta virkettä ja 3 momenttia ja 8 §:n 1, 3 ja 4 momenttia Valtioneuvoston asetus tarhattavien biisonien suojelusta (591/2010) lukuun ottamatta 2 §:n 3 momenttia, 3 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 5 §:n 4 momenttia ja 5 momentin viimeistä virkettä Valtioneuvoston asetus turkiseläinten suojelusta (1084/2011) lukuun ottamatta 3 §:n 1 ja 2 momenttia, 3 momentin viimeistä virkettä ja 4 momentin toista virkettä, 4 §:n 1 ja 3 momentin viimeistä virkettä, 4 momenttia (näköyhteys) ja 5 momenttia, 5 §:n 3 momentin toista ja kolmatta virkettä, 6 §:ää, 7 §:n 2 momentin viimeistä virkettä, 3 ja 4 momenttia, 8 §:n 1 momenttia ja 2 momentin viimeistä virkettä, 9 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä (häirintä), 2–4 momenttia, 10 §:ää, 11 §:n 2 momentin toista virkettä ja 12 §:ää Valtioneuvoston asetus ankkojen ja hanhien suojelusta (675/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 3 ja 4 momenttia, 4 §:n 1 momentin toista ja viimeistä virkettä, 2 momenttia ja 5 momenttia, 5 §:n 3 momenttia, 6 §:n 2 momentin viimeistä virkettä, 7 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 8 §:n 3 ja 4 momenttia, 9 §:n 1–3 momenttia sekä 10 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 2 momentin ensimmäistä ja viimeistä virkettä Valtioneuvoston asetus kalkkunoiden suojelusta (677/2010) lukuun ottamatta 3 §:n 3 momenttia, 4 momentin ensimmäistä virkettä (puhtaanapito), toista ja kolmatta virkettä ja 5 momenttia, 4 §:n 1 momenttia, 2 momentista muuta kuin toista virkettä, 3 momentin toista virkettä (sosiaalinen kanssakäyminen) ja 4 momenttia, 5 §:n 3 momentin viimeistä virkettä ja 4 momenttia, 6 §:n 4 ja 5 momenttia, 7 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 8 §:n 3 ja 4 momenttia, 9 §:ää, 10 §:n 1 momenttia (jatkuva juomaveden saanti), 2 momentin toista virkettä sekä 3 momentin ensimmäistä ja viimeistä virkettä	

Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös*	Sisältö
		Valtioneuvoston asetus broilereiden suojelusta (375/2011) lukuun ottamatta 3 §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä (puhtaanapito), 2–5 virkettä, 4 §:n 3 momentin neljättä virkettä, 4 momentin toista virkettä, 5 ja 6 momenttia, 6 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 3 momentin viimeistä virkettä, 7 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä, 9 §:ää, 10 §:n 2 momentin viimeistä virkettä, 3 ja 4 momenttia, 11–16, 18 ja 19 §:ää	

Liite 1

Nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja munivia kanoja koskevat täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät vaatimukset

Vaatimukset kaikille tuotantoeläimille.

- Pitopaikka ja sen rakennukset ja laitteet ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia.
- Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin, ovat turvallisia, puhdistettavissa perusteellisesti ja desinfioitavissa.
- Eläinsuojan lattia ei aiheuta eläimille vahinkoa.
- Tilalla on riittävästi pätevää henkilökuntaa. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille.
- Ulkotarha on turvallinen ja pysyy sopivan kuivana. Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat eläimille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa.
- Eläimet tarkastetaan riittävän usein.
- Tilalla kuolleiden eläinten lukumäärästä pidetään kirjaa.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuus tarkastetaan päivittäin.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä.

Lisäksi kutakin eläinlajia erikseen koskevat uudet vaatimukset on lueteltu kyseisen eläinlajin kohdalla.

Naudat

Edellä mainittujen kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi naudoille on seuraavia vaatimuksia.

Koneellisen ilmanvaihdon toimivuus tarkastetaan päivittäin. Laitteiston häiriön varalta on käytössä varajärjestelmä. Käytössä on tarvittaessa hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen laitteiston häiriötilanteessa ja sen toimivuus testataan säännöllisesti.

Naudan kytkemiseen käytetty laite tai väline on asianmukainen. Naudan häntää ei pidetä jatkuvasti sidottuna.

Eläimet on suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva ja pitopaikan valaistuksen sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Naudan on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Naudalle annettavan rehun on oltava koostumukseltaan sille sopivaa. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata rehua tai juomavettä.

Jos rehua ei ole jatkuvasti tarjolla, pihatossa olevien kaikkien nautojen on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Pihatossa ruokintapöydän reunan pituuden on oltava täysikasvuista nautaa kohden vähintään 70 cm ja nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden vähintään 40 cm. Jos rehua on naudoille jatkuvasti tarjolla, ruokintapöydän reunan pituuden on oltava vähintään 40 cm täysikasvuista nautaa kohden ja vähintään 30 cm nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden.

Ympärivuotisesti ulkona pidettävillä naudoilla on oltava asianmukaiset ruokinta- ja juoma-astiat.

Pihatossa on jokaista alkavaa 10 lypsylehmän ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite. Muilla kuin lypsylehmillä on jokaista alkavaa 20 naudan ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite kuitenkin siten, että juoma-astioita tai juottolaitteita on yli 10 naudan ryhmälle oltava vähintään kaksi. Kylmäpihatossa juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä.

Parren on oltava niin pitkä ja leveä, että nauta voi seistä ja maata tasaisella alueella.

Vasikat

Kaikkia nautoja koskevien vaatimusten lisäksi vasikoilla tulee noudattaa myös niille erityisesti annettuja pitovaatimuksia.

Vasikoiden kunto, terveys ja hyvinvointi on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä.

Vasikkaa ei saa pitää kytkettynä kuin tilapäisesti esimerkiksi ruokinnan tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kuivitettu makuupaikka. Vanhemmilla vasikoilla eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin.

Yksittäiskarsinassa pidettävän vasikan karsinan on oltava vähintään vasikan säkäkorkeuden levyinen ja karsinan pituuden vähintään vasikan pituus mitattuna tur-

vasta lantioluun istuinkyhmyyn kerrottuna 1,1:llä.

Yksittäiskarsinassa vasikan on voitava nähdä ja koskettaa lajitovereita. Umpiseinäistä karsinaa voidaan käyttää vain eläinlääketieteellisestä syystä. Yli kahdeksan-viikkoista vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsinassa kuin eläinlääketieteellisestä syystä.

Sarven aiheen tuhoaminen alle neljän viikon ikäiseltä vasikalta on sallittu ainoastaan käyttämällä kylmä- tai kuumapolttoa. Vaatimus on tullut täydentävien ehtojen vaatimukseksi loppuvuodesta 2017.

Vasikat on ruokittava ja juotettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Vasikan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen, kuitenkin viimeistään kuuden tunnin kuluttua syntymästä.

Sairaalla tai vahingoittuneella vasikalla on oltava jatkuvasti saatavilla puhdasta vettä. Kuumalla säällä kaikilla vasikoilla on oltava vettä jatkuvasti tarjolla. Vasikoiden juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina.

Taulukko 1. Vasikoiden ryhmäkarsinan pinta-alavaatimukset.

Vasikan paino (kg)	**Lattiapinta-ala vähintään (m^2/eläin)**
Alle 150	1,5
150-220	1,7
Yli 220	1,8

Siat

2018 sioille ei ole tullut uusia vaatimuksia edellä mainittujen kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Toisilleen tuntemattomien sikojen yhdistäminen samaan ryhmään on pyrittävä tekemään sikojen ollessa mahdollisimman nuoria ennen niiden vieroittamista tai korkeintaan viikko sen jälkeen.
- Tiineet emakot ja ensikot on tarvittaessa lääkittävä ulko- ja sisäloisia vastaan.
- **Ryhmissä pidettävien sikojen esteetön lattiapinta-ala.**

Taulukko 1A. Esteetöntä lattia-alaa sikaa kohden oltava vähintään:

Sian paino (kg)	**Lattiapinta-ala (m^2/eläin)**
Alle 10	0,15
10-20	0,20
20-30	0,30
30-50	0,40
50-85	0,55
85-110	0,65
Yli 110	1,00

Taulukko 1B. Esteetöntä lattia-alaa sikaa kohden oltava vähintään:

Sian paino (kg)	**Lattiapinta-ala (m^2/eläin)**
Alle 10	0,15
10-95	0,17 + paino (kg/130)
Yli 95, mutta enintään 107	0,90
Yli 107, mutta enintään 130	1,00
Yli 130	1,20

Vieroitetuilla porsailla, lihasioilla ja kasvatussioilla on oltava ryhmäkarsinassa esteetöntä lattia-alaa sikaa kohden vähintään taulukon 1A tai 1B mukaisesti. 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan taulukon 1A tilavaatimuksia 31.12.2024 saakka ja 1.1.2025 alkaen noudatetaan taulukon 1B vaatimuksia. Kuitenkin 20.3.2017 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä taulukon 1B vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

Vieroitettujen porsaiden, lihasikojen ja kasvatussikojen ryhmäkarsinan lattia-alasta vähintään kaksi kolmasosaa on oltava kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rako-

lattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 10 prosenttia pinta-alasta. 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan, jota ei ole peruskorjattu, sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Peruskorjattuun ja uuteen sikalaan vaatimusta sovelletaan, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

Nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät kuivikkeisiin.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva. Jos sikojen hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, sikalassa on voitava järjestää sikojen hyvinvoinnin kannalta riittävä ilmanvaihto ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Tällöin on ilmanvaihtojärjestelmässä oltava hälytysjärjestelmä toimintahäiriöiden varalle. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Eläimet on suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava.

Valaistuksen voimakkuuden on oltava sikojen pitopaikassa vähintään 40 luksia ainakin 8 tunnin ajan päivässä.

Siat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).

Sikojen on voitava nähdä muita sikoja ja niillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Niitä on pidettävä ryhmässä paitsi, jos yksittäin pitoon on eläinlääketieteellinen syy tai syynä sian väliaikainen vihamielisyys. Karjua voi kuitenkin pitää yksittäiskarsinassa. Sikoja ei pidetä kytkettynä.

Ryhmäkarsinan betonisen rakolattian on oltava taulukossa 2 esitettyjen vaatimusten mukainen.

Taulukko 2. Sikojen ryhmäkarsinan betonisen rakolattian vaatimukset.

Sikaryhmä	**Raon tai reiän halkaisija enintään (mm)**	**Palkin leveys vähintään (mm)**
Pikkuporsas	11	50
Vieroitettu porsas	14	50
Kasvatus- ja lihasika	18	80
Emakko ja ensikko	20	80

Lattian raon tai reiän halkaisijassa sekä palkin leveydessä hyväksytään mittapoikkeamat, jotka ovat eurooppalaisen standardin EN 12737:2004+A1:2007 (Betonivalmisosat. Maatalouden rakolattiaelementut, SFS-EN 12737:2004+A1:2007) mukaiset.

Emakkoa ja ensikkoa voidaan pitää erillään ryhmästä porsimisen ja tiineyttämisen ajan. Tämä aika alkaa viikkoa ennen odotettua porsimista ja päättyy neljän viikon kuluttua tiinehtymiseen johtaneesta astutuksesta tai siemennyksestä. Tällöin niitä voidaan pitää kääntymisen estävässä porsitus- tai joutilashäkissä.

Emakoita ja ensikoita voidaan pitää viikkoa ennen odotettua porsimista ja porsimisen ajan vailla näköyhteyttä muihin sikoihin esimerkiksi erillisessä porsitusosastossa. Porsimiskarsinassa on oltava emakon tai ensikon takana riittävästi esteetöntä tilaa porsimista varten. Porsimishäkkiin laitettaessa emakko tai ensikko on puhdistettu perusteellisesti. Emakoille annetaan ennen porsimista sopivaa materiaalia pesän rakentamista varten.

Porsituskarsinan tai -häkin on oltava sellainen, että emakko voi imettää pikkuporsaita vaikeuksitta. Jos emakko voi liikkua porsituskarsinassa vapaasti, on karsinassa oltava pikkuporsaita suojaavia rakenteita kuten porsasaitoja.

Porsaat on kastroitava alle 8 päivän ikäisenä, jos käytetään avointa leikkausmenetelmää. Vanhemmat porsaat kastroi eläinlääkäri anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen. Tilalla katkaistaan/hiotaan pikkuporsaiden hampaita rutiininomaisesti vain, mikäli emakoilla on havaittavissa nisävaurioita. Sikojen häntiä ei ole katkaistu ja muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä on suoritettu vain sallituista syistä.

Pikkuporsailla on oltava porsituskarsinassa kiinteäpohjainen ja kuiva makuualue, johon kaikki pikkuporsaat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Lisäksi niillä on tarvittaessa oltava asianmukainen lämmitin.

Porsaita vieroitetaan ainoastaan yli 4 viikon ikäisinä, poikkeustapauksissa 3-4 viikon ikäisinä.

Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä sellaista materiaalia, jonka avulla siat voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan kuten tonkimista ja tutkimista. Tällaista materiaalia on muun muassa olki, heinä, puu, sahajauho, turve tai vastaavien materiaalien sekoitus. Kyseisen materiaalin on oltava riittävän hyvälaatuista, jotta se ei vaaranna sikojen terveyttä.

Ryhmien sekoittamista vältetään. Jos sikaryhmissä merkkejä kovista tappeluista, tarvittaviin toimenpiteisiin on ryhdytty.

Yli kahden viikon ikäisillä sioilla on oltava jatkuvasti saatavilla puhdasta ja raikasta vettä. Siat on ruokittava vähintään kerran päivässä. Sian on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Rehun on oltava sioille ravintoainekoostumukseltaan sopivaa ja riittävän energiapitoista. Ryhmäkarsinassa sikojen on voitava syödä yhtä aikaa, jollei rehua ole jatkuvasti tarjolla tai jollei ruokintaan käytetä automaattista siat yksittäin ruokkivaa ruokintalaitetta.

Emakot ja ensikot ryhmäkarsinassa (sovelletaan tiloilla, joilla vähintään 10 emakkoa)

Esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava emakkoa kohden vähintään 2,25 m² ja ensikkoa kohden 1,64 m². Edellä mainitusta pinta-alasta on emakoilla oltava vähintään 1,3 m² ja ensikoilla vähintään 0,95 m² kiinteää tai sellaista rakolattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on

- enintään 15 % pinta-alasta (20.3.2017 toiminnassa olleet sikalat, joita ei peruskorjattu tai

- enintään 10 % pinta-alasta (20.3.2017 jälkeen peruskorjatut ja uudet sikalat, muut 1.1.2028 alkaen)
- esteettömään lattian kokonaispinta-alaan ei lasketa mukaan ruokinta- tai makuuhäkkien alla olevaa lattia-alaa. 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 20.3.2017 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

Jos eläimiä pidetään alle kuuden eläimen ryhmissä, eläinten käytettävissä olevan esteettömän lattian kokonaispinta-alan on oltava 10 % suurempi kuin eläinryhmän tarvitsema laskennallinen pinta-ala osoittaa. Vähintään 40 eläimen ryhmässä pidettävien eläinten käytettävissä olevaa esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa voidaan pienentää 10 %.

Emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinan seinämien pituuden on oltava yli 2,8 metriä. Jos ryhmäkarsinassa pidetään alle kuuden eläimen ryhmää, karsinan seinämien pituuden on kuitenkin oltava yli 2,4 metriä.

Karjun karsina

Karjulla on oltava esteetöntä lattiapinta-alaa vähintään 6 m².

Jos karsinaa käytetään myös astutukseen, esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava vähintään 10 m².

Munivat kanat

Edellä mainittujen (**liitteen 1** alussa) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi kanoille on seuraavia vaatimuksia.

Kanojen nokkia ei ole typistetty ja muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä on suoritettu vain sallituista syistä.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva ja pitopaikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Kaksi- tai useampikerroksisen kanojen pitojärjestelmän on oltava sellainen, että jokainen kerros voidaan tarkastaa suoraan ja vaivatta.

Jos kanalan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Eläimet on suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava.

Kanojen saatavilla on oltava riittävästi hyvälaatuista ja sille sopivaa rehua sekä riittävästi juomavettä. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet.

Kanalan valaistusrytmin on oltava sellainen, että vuorokaudessa on riittävän pitkä yhtäjaksoinen pimeä aika.

Varustellut häkit

Tilaa kanaa kohden on oltava vähintään yhteensä 750 cm², josta on oltava kanan käytettävissä olevaa alaa vähintään 600 cm². Niissä osissa häkkiä, jotka ovat käytettävissä olevan alan ulkopuolella, häkin korkeuden on oltava vähintään 20 cm. Häkin kokonaispinta-alan on aina oltava vähintään 2 000 cm². Ruokintakourun pituuden on oltava vähintään 12 cm täysikasvuista kanaa kohden. Häkissä on oltava asianmukainen, kanaryhmälle sopiva juottolaite. Jos kanojen juottoon käytetään vesinippoja tai kuppeja, kunkin kanan ulottuvilla pitää olla vähintään kaksi kuppia tai nippaa.

Kanahäkin oviaukon on oltava kooltaan, rakenteeltaan ja muodoltaan sellainen, että kana voidaan poistaa häkistä ilman, että sille aiheutuu tarpeetonta kärsimystä tai vahingoittumisen vaaraa.

Avokanalat (lattiakanalat, kerrosritiläkanalat)

Avokanalassa saa olla enintään yhdeksän kanaa käytettävissä olevan alan neliömetriä kohden. Ruokinta- ja juottopaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta tai rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua. Jos kanoilla käytetään ruokintakouruja, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 10 cm kanaa kohden. Jos kanoilla käytetään pyöröruokkijoita, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 4 cm kanaa kohden. Jos kanojen juottoon käytetään yhtäjaksoisia vesikouruja, niiden reunan on oltava kanaa kohti vähintään 2,5 cm. Pyöröjuottolaitteiden reunan pituuden on oltava vähintään 1 cm/kana. Jos käytetään vesinippoja tai –kuppeja, on oltava vähintään 1 nippa tai kuppi/ alkava 10 kanan ryhmä, ja kunkin kanan ulottuvilla vähintään kaksi nippaa/kuppia.

Vähintään 350 kanan avokanaloille asetettavat lisävaatimukset

Jos kanoilla on käytössä ulkotila, on sinne johdettava useita vähintään 35 cm korkuisia ja vähintään 40 cm levyisiä ulosmenoaukkoja. Ulosmenoaukot on sijoitettava rakennuksen koko pituudelle, ja niiden yhteenlasketun leveyden on oltava vähintään 2 metriä jokaista 1 000 kanan ryhmää kohden. Tarhassa on päästävä suojaan epäsuotuisilta sääoloilta ja petoeläimiltä. Tarvittaessa tarhassa on oltava juottolaitteet.

Lampaat

Edellä mainittujen (**liitteen 1** alussa) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi lampaille on seuraavia vaatimuksia.

Lampaiden käytettävissä on asianmukainen makuupaikka.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Pitopaikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Pito-

paikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava ja eläimet suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti.

Lampaan on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Lampaille annettavan rehun tulee täyttää lampaan ravitsemukselliset tarpeet.

Jos rehua ei ole lampaille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Ryhmässä pidettävien lampaiden ruokintalaitteen reunan pituuden tulee olla taulukon 3 mukainen.

Taulukko 3. Lampolan ruokintalaitteen reunan pituuden vähimmäisvaatimus eläintä kohti.

	Säännöllinen rehujakso	Jatkuva rehunsaanti
Karitsa < 2 kk	ruokintahäkin reunan pituudelle ei vaatimusta	ruokintahäkin reunan pituudelle ei vaatimusta
Karitsa 2–4 kk	suoralle ruokintahäkille 175 mm, ympyrän muotoiselle 100 mm	suoralle ruokintahäkille 85 mm, ympyrän muotoiselle 50 mm
Lammas > 4 kk	suoralle ruokintahäkille 350 mm, ympyrän muotoiselle 200 mm	suoralle ruokintahäkille 170 mm, ympyrän muotoiselle 100 mm
Tiine uuhi	suoralle ruokintahäkille 450 mm, ympyrän muotoiselle 225 mm	suoralle ruokintahäkille 225 mm, ympyrän muotoiselle 110 mm

Karitsan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Viikon ikäisestä alkaen karitsan saatavilla on oltava ruohoa, heinää tai muuta kuitupitoista rehua sekä puhdasta vettä.

Virtsa ja ulosteet eivät saa liata lampaiden rehua tai juomavettä. Vesi ei myöskään saa päästä jäätymään.

Taulukko 4. Lampaita ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattia-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, vähimmäiskoko lammasta kohden.

	Lampaiden keskimääräinen paino/eläin (kg)	**Täytepohjalattia (m^2/eläin)**	**Ritilälattia (m^2/eläin)**	**Rakolattia (m^2/eläin)**
Karitsa	Alle 15	0,25	0,25	-
Karitsa	30	0,50	0,50	-
Karitsa	Yli 30	0,75	0,75	-
Lammas	55	1,0	0,8	0,8
Lammas	75	1,4	1,0	1,0
Tiine uuhi	55	1,3	1,1	1,1
Tiine uuhi	75	1,7	1,3	1,3

Jos lammasta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m^2 ja muodoltaan sellainen, että lammas pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Vuohet

Edellä mainittujen (**liitteen 1** alussa) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi vuohille on seuraavia vaatimuksia.

Vuohien käytettävissä on asianmukainen makuupaikka.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Pitopaikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava ja eläimet suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti.

Vuohen on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Vuohille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Kilit saavat ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Kili ruokitaan maidolla vähintään kahdeksan ensimmäisen elinviikon ajan. Viikon ikäisestä alkaen kilin saatavilla on kuitupitoista rehua ja puhdasta vettä.

Jos rehua ei ole vuohille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden kiliä kohden on oltava vähintään 20 cm, nuorvuohta kohden vähintään 33 cm, täysikasvuista vuohta kohden vähintään 40 cm ja tiinettä kuttua kohden vähintään 45 cm.

Virtsa ja ulosteet eivät saa liata vuohien rehua tai juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään.

Taulukko 5. Vuohia ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattiapinta-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuunottamatta, vähimmäiskoko vuohta kohden.

Ikäluokka	Täytepohja (m^2/eläin)	Ritilälattia (m^2/eläin)	Rakolattia (m^2/eläin)
Kili	0,25	0,25	-
Nuorvuohi	0,5	0,5	0,5
Vuohi	1,20	1,0	1,0

Jos täysikasvuista vuohta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että vuohi pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Liite 2.

Muita tuotantoeläimiä koskevat täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät vaatimukset

Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa hevoset, biisonit, tarhatut peurat, strutsieläimet, ankat, myskisorsat, hanhet, kalkkunat, turkiseläimet, broilerit sekä tarhatut riistaeläimet (mm. villisika, saksanhirvi, mufloni, metsäkauris, fasaani, peltopyy), viiriäiset, kanit ja tarhatut porot.

Kaikkien tuotantoeläinten on saatava riittävästi niille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet ja varmistettava, että jokainen eläin saa ravintoa riittävästi.

Kaikkien tuotantoeläinten osalta on varmistettava, että pitopaikan tila- ja olosuhdevaatimukset täyttyvät, esimerkiksi, että valaistus on sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen. Sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on myös huolehdittava ja eläimet suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti.

Vaatimukset kaikille tuotantoeläimille.

- Pitopaikka ja sen rakennukset ja laitteet ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia.
- Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin, ovat turvallisia, puhdistettavissa perusteellisesti ja desinfioitavissa.
- Eläinsuojan lattia ei saa aiheuttaa eläimille vahinkoa.
- Ulkotarha on turvallinen ja pysyy sopivan kuivana.
- Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat eläimille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa.
- Tilalla on riittävästi pätevää henkilökuntaa. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille.
- Eläimet tarkastetaan riittävän usein.
- Tilalla kuolleiden eläinten lukumäärästä pidetään kirjaa.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuus tarkastetaan päivittäin.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä.

Lisäksi kutakin eläinlajia erikseen koskevat vaatimukset on lueteltu kyseisen eläinlajin kohdalla.

Peurat

Tässä oppaassa peuralla tarkoitetaan valkohäntäpeuraa, kuusipeuraa, metsäpeuraa, metsäkaurista, japaninpeuraa ja saksanhirveä.

Edellä mainittujen kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi peuroille on seuraavia vaatimuksia.

Peurojen käytettävissä on asianmukainen makuupaikka.

Lämpötila on peuroille sopiva.

Eläimiä ei sidota kärsimystä tuottavalla tavalla.

Peuratarhan maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava peurojen tarhaukseen sopiva. Peurojen lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvillisuuteen.

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia.

Samassa ryhmässä liikkuvien peurojen on voitava syödä samanaikaisesti. Sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva peura ei saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-aluetta.

Peurojen rehu ei saa tarpeettomasti likaantua.

Strutsieläimet

Tässä oppaassa strutsieläimellä tarkoitetaan strutsia, emua ja amerikannandua (tavallinen rhea).

Edellä mainittujen (**liitteen 2** alussa) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi strutsieläimille on seuraavia vaatimuksia.